

**Program rewitalizacji dla
Gminy Szydłowo
na lata 2016 – 2020**

-projekt-

*Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego
Pomoc Techniczna 2014-2020*

Niniejszy dokument sporządzono zgodnie z zasadą partnerstwa i partycypacji w ścisłym porozumieniu i przy współpracy z samorządem gminnym i przedstawicielami społeczności lokalnej.

Zamawiający:

Gmina Szydłowo
Mazowiecka 61,
06-516 Szydłowo

Współpraca:

EKODIALOG Maciej Mikulski
ul. Za Siedmioma Górami 6
05-540 Zalesie Górne

Skład autorski:

Maciej Mikulski
Marta Stelmach-Orzechowska
Joanna Sikorska

Spis treści

1. Wstęp.....	7
2. Uwarunkowania prawne i podstawowe definicje.....	8
3. Nawiązanie do dokumentów strategicznych i planistycznych.....	11
3.1. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Szydłowo	11
3.2. Strategia Rozwoju Gminy Szydłowo	12
3.3. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Szydłowo	12
4. Diagnoza stanu gminy.....	13
4.1. Strefa społeczna.....	15
4.2. Strefa gospodarcza	29
4.3. Strefa przestrzenno – funkcjonalna	35
4.3.1. Infrastruktura komunikacyjna	35
4.3.2. Infrastruktura mieszkaniowa.....	37
4.3.3. Infrastruktura społeczna i kulturalna.....	39
4.4. Strefa techniczna i środowiskowa	41
4.5. Dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe.....	44
5. Partycypacja społeczna.....	46
6. Metoda delimitacji obszarów problemowych	47
6.1. Negatywne zjawiska społeczne.....	51
6.2. Negatywne zjawiska gospodarcze	55
6.3. Negatywne zjawiska przestrzenno – funkcjonalne	57
6.4. Negatywne zjawiska techniczne i środowiskowe	59
7. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji	61
8. Założenia Programu rewitalizacji dla Gminy Szydłowo	64
9. Projekty rewitalizacyjne	66
10. Finansowanie	77
11. System wdrażania.....	84
12. system monitorowania, ewaluacji i aktualizacji	85

Załącznik nr 1 – Raport z konsultacji społecznych

Spis tabel

Tabela 1. Powierzchnia obrębów ewidencyjnych w gminie Szydłowo	15
Tabela 2. Liczba ludności wg. faktycznego miejsca zamieszkania w latach 2010 - 2015.....	16
Tabela 3. Liczba ludności wg. zameldowania i liczba gospodarstw domowych w gminie Szydłowo w roku 2015	16
Tabela 4. Liczba kobiet wg. faktycznego miejsca zamieszkania w latach 2010 - 2015.....	18
Tabela 5. Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w ogóle ludności w latach 2010 - 2015.....	19
Tabela 6. Udział ludności w wieku produkcyjnym w ogóle ludności w latach 2010 - 2015	19
Tabela 7. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogóle ludności w latach 2010 - 2015	20
Tabela 8. Liczba urodzeń żywych na 1000 ludności w latach 2010 - 2015.....	21
Tabela 9. Liczba zgonów na 1000 ludności w latach 2010 - 2015.....	21
Tabela 10. Przyrost naturalny na 1000 ludności w latach 2010 - 2015.....	21
Tabela 11. Pracujący ogółem na 1000 mieszkańców w latach 2010 - 2015.....	22
Tabela 12. Struktura bezrobotnych w gminie Szydłowo w latach 2010-2015	22
Tabela 13. Beneficjenci pomocy społecznej w latach 2010 – 2015	23
Tabela 14. Rodzaje pomocy/świadczeń społecznych udzielonych mieszkańcom gminy Szydłowo w latach 2010-2015.....	24
Tabela 15. Liczba osób korzystająca z pomocy społecznej na terenie gminy Szydłowo z podziałem na miejscowości	24
Tabela 16. Liczba założonych Niebieskich Kart mieszkańcom gminy Szydłowo w latach 2010-2015.....	27
Tabela 17. Przestępstwa stwierdzone w latach 2012 - 2014.....	27
Tabela 18. Przestępstwa i wykroczenia odnotowane w 2014, 2015 i 2016r. na terenie gminy Szydłowo w podziale na miejscowości	28
Tabela 19. Liczba podmiotów gospodarczych w latach 2010 - 2015.....	29
Tabela 20. Rodzaje działalności gospodarczych na terenie gminy Szydłowo	30
Tabela 21. Podmioty gospodarcze nowo zarejestrowane w latach 2010 - 2015	31
Tabela 22. Podmioty gospodarcze wyrejestrowane w latach 2010 - 2015	31
Tabela 23. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym w latach 2010 - 2015.....	32
Tabela 24. Zestawienie ilości wpisów podmiotów gospodarczych na terenie gminy Szydłowo z podziałem na miejscowości	32
Tabela 25. Zestawienie wielkości i ilości gospodarstw na terenie gminy Szydłowo z podziałem na miejscowości	33
Tabela 26. Struktura użytkowania terenu gminy Szydłowo.....	33
Tabela 27. Sieć komunikacyjna na terenie gminy Szydłowo z uwzględnieniem kategorii drogi i rodzaju nawierzchni	36
Tabela 28. Zestawienie dróg publicznych gminnych o nawierzchni utwardzonej i nieutwardzonej na terenie gminy Szydłowo z podziałem na miejscowości	36
Tabela 29. Zasoby mieszkaniowe, których właścicielem jest Gmina Szydłowo	38
Tabela 30. Mieszkania na 1000 mieszkańców w latach 2010-2015.....	38
Tabela 31. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ² w latach 2010-2015	38
Tabela 32. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w latach 2010-2015.....	39
Tabela 33. Liczba osób przypadająca na aptekę ogólnodostępną w latach 2010-2015.....	39
Tabela 34. Liczba dzieci pobierających naukę w szkołach podstawowych na terenie gminy Szydłowo w roku szkolnych 2015/2016	40

Tabela 35. <i>Nauczyciele zatrudnieni w szkołach podstawowych na terenie gminy Szydłowo w roku szkolnym 2015/2016</i>	40
Tabela 36. <i>Liczba uczniów w Gimnazjum w roku szkolnym 2015/2016</i>	40
Tabela 37. <i>Nauczyciele zatrudnieni w Gimnazjum w roku szkolnym 2015/2016</i>	40
Tabela 38. <i>Liczba urodzeń dzieci, które zostaną objęte obowiązkiem szkolnym na terenie gminy Szydłowo</i> 40	
Tabela 39. <i>Przydomowe oczyszczalnie w gminie Szydłowo</i>	41
Tabela 40. <i>Zestawienie ilości wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Szydłowo z podziałem na miejscowości</i>	43
Tabela 41. <i>Zestawienie pomników przyrody objętych ochroną na terenie gminy Szydłowo</i>	45
Tabela 42. <i>Tabela wskaźników dla strefy społecznej</i>	49
Tabela 43. <i>Tabela wskaźników dla strefy gospodarczej, przestrzenno – funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej</i>	50
Tabela 44. <i>Zasięg przestrzenny obszaru zdegradowanego</i>	61
Tabela 45. <i>Zasięg przestrzenny obszaru rewitalizacji</i>	61
Tabela 46. <i>Komplementarność problemowa projektów rewitalizacyjnych wynikających z Programu rewitalizacji dla Gminy Szydłowo na lata 2016 - 2020</i>	78
Tabela 47. <i>Indykatywne ramy finansowe w odniesieniu do projektów rewitalizacyjnych wynikające z Programu rewitalizacji dla Gminy Szydłowo na lata 2016 - 2020</i>	81
Tabela 48. <i>Zestawienie wskaźników produktu i rezultatu</i>	86

Spis wykresów

Wykres 1. <i>Ludność wg. faktycznego miejsca zamieszkania w latach 2010 – 2015 na terenie gminy Szydłowo</i>	16
Wykres 2. <i>Liczba ludności wg. struktury wiekowej w roku 2010 i 2015</i>	18
Wykres 3. <i>Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w ogóle ludności w latach 2010 - 2015</i>	20
Wykres 4. <i>Przestępstwa stwierdzone (oszacowane na podstawie danych GUS BDL) na terenie Gminy Szydłowo w latach 2012 - 2014</i>	28
Wykres 5. <i>Saldo podmiotów nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych na terenie gminy Szydłowo w latach 2010 - 2015</i>	31
Wykres 6. <i>Udział rodzin, którym przyznano zasiłki z pomocy społecznej w stosunku do łącznej ilości rodzin, które otrzymały świadczenie [%]</i>	51
Wykres 7. <i>Liczba rodzin, którym przyznano zasiłki z pomocy społecznej w stosunku do średniej ilości rodzin, którym przyznano zasiłki na terenie gminy</i>	51
Wykres 8. <i>Udział rodzin, którym przyznano zasiłki z pomocy społecznej w liczbie gospodarstw domowych [%]</i>	52
Wykres 9. <i>Udział bezrobotnych korzystających z pomocy społecznej w stosunku do łącznej ilości osób bezrobotnych otrzymujących świadczenie z tego tytułu [%]</i>	52
Wykres 10. <i>Liczba bezrobotnych korzystających z pomocy społecznej w stosunku do średniej ilości bezrobotnych korzystających ze świadczeń na terenie gminy [%]</i>	53
Wykres 11. <i>Udział długotrwale bezrobotnych korzystających z pomocy społecznej w liczbie mieszkańców [%]</i>	53
Wykres 12. <i>Udział osób dotkniętych problemem alkoholowym w ogólnej liczbie mieszkańców gminy [%]</i> ..	54
Wykres 13. <i>Udział popełnionych przestępstw i wykroczeń w liczbie ludności [%]</i>	54
Wykres 14. <i>Udział wpisów działalności gospodarczej w danej miejscowości do liczby wpisów ogółem [%]</i> ..	56
Wykres 15. <i>Udział podmiotów gospodarczych w liczbie ludności [%]</i>	56

Wykres 16. Udział podmiotów gospodarczych danej miejscowości do liczby wpisów ogółem [%].....	56
Wykres 17. Udział aktywnych gospodarstw rolnych danej miejscowości do liczby gospodarstw rolnych ogółem [%].....	57
Wykres 18. Wskaźnik jakości dróg - długość dróg gminnych nieutwardzonych do długości dróg gminnych ogółem [%].....	57
Wykres 19. Liczba mieszkań komunalnych w gminie w porównaniu do ilości rodzin którym przyznano zasiłki z pomocy społecznej.....	59
Wykres 20. Ilość wyrobów zawierających azbest z podziałem na miejscowości w stosunku do średniej w skali gminy [m ²].....	60
Wykres 21. Udział powierzchni dachów pokrytych eternitem w powierzchni dachów przykrytych eternitem ogółem [%].....	60
Wykres 22. Udział przydomowych oczyszczalni w liczbie gospodarstw domowych [%]	60

Spis rysunków

Rysunek 1. Położenie Gminy Szydłowo na tle podziału administracyjnego Polski.....	13
Rysunek 2. Położenie Gminy Szydłowo na tle podziału administracyjnego Powiatu Mławskiego i Województwa Mazowieckiego.....	14
Rysunek 3. Podział Gminy Szydłowo na sołectwa	14
Rysunek 4. Mapa pokrycia terenu gminy Szydłowo	34
Rysunek 5. Sieć komunikacyjna na terenie gminy Szydłowo	37
Rysunek 6. Obszar zdegradowany wyznaczony na obszarze gminy Szydłowo	62
Rysunek 7. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji wyznaczony na obszarze gminy Szydłowo.....	63

1. Wstęp

Przemiany społeczno-gospodarcze na przestrzeni ostatniego ćwierćwiecza wywołane procesem globalizacji oraz transformacją ustrojową i wyzwaniem gospodarki wolnorynkowej spowodowały szereg niekorzystnych zjawisk i procesów na obszarach jednostek samorządu takich jak degradacja tkanki materialnej oraz narastające problemy w sferach społecznej i gospodarczej. W takiej sytuacji szczególnego znaczenia zaczęło nabierać planowanie oraz realizacja kompleksowych projektów rewitalizacyjnych, obejmujących sferę przestrzenną, społeczną, gospodarczą, środowiskową i kulturową, a tym samym odpowiadających na indywidualny zestaw zidentyfikowanych problemów, czynników i zjawisk kryzysowych występujących na danym obszarze.

„Program rewitalizacji dla Gminy Szydłowo na lata 2016 – 2020” to wieloletni program działań w sferze społecznej, gospodarczej, ekonomicznej, przestrzennej, infrastrukturalnej, środowiskowej, kulturowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysu oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.

„Program rewitalizacji dla Gminy Szydłowo na lata 2016 – 2020” został opracowany w oparciu o założenia *Narodowego Planu Rewitalizacji 2022*, w oparciu o *Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020* oraz na podstawie *Instrukcja dotycząca przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenia ładu przestrzennego*. Głównym celem realizacji Programu rewitalizacji dla Gminy Szydłowo jest wyprowadzenie ze stanu kryzysowego poprzez usunięcie zjawisk, które spowodowały jego degradację. Rewitalizacja obejmuje przemiany zdegradowanych terenów w głównych aspektach: rozwój społeczny (zapobieganie patologiom społecznym: przestępczości, marginalizacji, wykluczenie), rozwój gospodarczy (tworzenie nowych miejsc pracy, rozpowszechnianie aktywności gospodarczej), rozwój infrastrukturalno-przestrzenny, techniczny i środowiskowy. Rewitalizacja zakłada optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmacnianie jego lokalnych potencjałów (w tym także kulturowych) i jest procesem wieloletnim, prowadzonym przez interesariuszy (m.in. przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, właścicieli nieruchomości, organy władzy publicznej, etc.) tego procesu, w tym przede wszystkim we współpracy z lokalną społecznością. Działania służące wspieraniu procesów rewitalizacji prowadzone są w sposób spójny: wewnętrznie (poszczególne działania pomiędzy sobą) oraz zewnętrznie (z lokalnymi politykami sektorowymi, np. transportową, energetyczną, celami i kierunkami wynikającymi z dokumentów strategicznych i planistycznych).

„Program rewitalizacji dla Gminy Szydłowo na lata 2016 – 2020” ma charakter otwarty, co oznacza, iż intencją władz gminy było stworzenie funkcjonalnego dokumentu, który w przyszłości będzie monitorowany i modyfikowany. Jest to dokument o charakterze strategicznym, będący odpowiedzią na potrzeby prorozwojowe zgłaszane przez mieszkańców gminy oraz partnerów instytucjonalnych i podmioty gospodarcze zainteresowane współpracą z samorządem w rozwiązywaniu najistotniejszych z punktu widzenia społeczności lokalnej problemów. Wraz z pojawianiem się kolejnych wspólnych projektów, dokument będzie uzupełniany, tak by stał się narzędziem wspierania rozwoju gminy. Pozwoli to na stworzenie na bazie tego dokumentu platformy współpracy między gminą, jej mieszkańcami i innymi podmiotami zainteresowanymi nawiązaniem takiej współpracy.

2. Uwarunkowania prawne i podstawowe definicje

Podstawą prawną przygotowania „Programu rewitalizacji dla Gminy Szydłowo na lata 2016 – 2020” jest *Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016r., poz. 446 – tj. ze zm.)*. Zgodnie z art. 18 ust. 2 pkt 6 cytowanej *Ustawy* do zadań Rady Gminy należy „uchwalanie programów gospodarczych”.

Dokumentem wskazującym zasady przygotowywania projektów realizujących cele i procesy rewitalizacji są opracowane przez Ministra Rozwoju „*Wytyczne Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020*”. *Wytyczne* określają, jak należy rozumieć pojęcie rewitalizacji w odniesieniu do działań współfinansowanych ze środków EFRR, EFS, FS w perspektywie finansowej 2014-2020, wskazują instrumenty realizacji projektów rewitalizacyjnych w ramach programów operacyjnych oraz zapewniają ich spójność oraz kompleksowość.

W *Wytycznych* sformułowano warunki, jakie muszą spełnić projekty rewitalizacyjne, by zostały zakwalifikowane do wsparcia ze środków z UE, a tym samym otrzymywały preferencje (ułatwienia w konkursach, szansa na pozakonkursowe nabory, profilowanie kryteriów wyboru projektów). Szczególny nacisk został położony na odpowiednim przygotowaniu programów rewitalizacji, aby w sposób kompleksowy (łączy sferę społeczną, gospodarczą, infrastrukturalną i środowiskową) i skoordynowany wyprowadzać obszary zdegradowane z zapaści oraz podnieść jakość życia osób mieszkających na nich.

„*Wytyczne Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020*” definiują podstawowe zagadnienia związane z prowadzeniem procesu rewitalizacji:

Rewitalizacja – to kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe), integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji. Rewitalizacja zakłada optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmacnianie jego lokalnych potencjałów (w tym także kulturowych) i jest procesem wieloletnim, prowadzonym przez interesariuszy (m.in. przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, właścicieli nieruchomości, organy władzy publicznej, etc.) tego procesu, w tym przede wszystkim we współpracy z lokalną społecznością. Działania służące wspieraniu procesów rewitalizacji prowadzone są w sposób spójny: wewnętrznie (poszczególne działania pomiędzy sobą) oraz zewnętrznie (z lokalnymi politykami sektorowymi, np. transportową, energetyczną, celami i kierunkami wynikającymi z dokumentów strategicznych i planistycznych). Dla prowadzenia rewitalizacji wymagane są:

- a. uwzględnienie rewitalizacji jako istotnego elementu całościowej wizji rozwoju gminy;
- b. pełna diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru rewitalizacji oraz analizie dotyczących go problemów; diagnoza obejmuje kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe;
- c. ustalenie hierarchii potrzeb w zakresie działań rewitalizacyjnych;
- d. właściwy dobór narzędzi i interwencji do potrzeb i uwarunkowań danego obszaru;
- e. zsynchronizowanie działań w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej, środowiskowej;
- f. koordynacja prowadzonych działań oraz monitorowanie i ewaluacja skuteczności rewitalizacji;
- g. realizacja wynikającej z art. 5 ust. 1 rozporządzenia ogólnego zasady partnerstwa polegającej na włączeniu partnerów w procesy programowania i realizacji projektów rewitalizacyjnych w ramach

programów operacyjnych oraz konsekwentnego, otwartego i trwałego dialogu z tymi podmiotami i grupami, których rezultaty rewitalizacji mają dotyczyć.

Stan kryzysowy – stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:

- a. gospodarczej (w szczególności w zakresie niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw),
- b. środowiskowej (w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska),
- c. przestrzenno-funkcjonalnej (w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych),
- d. technicznej (w szczególności w zakresie degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).

Skalę negatywnych zjawisk odzwierciedlają mierniki rozwoju opisujące powyższe sfery, które wskazują na niski poziom rozwoju lub dokumentują silną dynamikę spadku poziomu rozwoju, w odniesieniu do wartości dla całej gminy.

Obszar zdegradowany – obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. Dotyczy to najczęściej obszarów miejskich, ale także wiejskich. Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic pod warunkiem stwierdzenia sytuacji kryzysowej na każdym z podobszarów.

Obszar rewitalizacji - obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa w pkt 2, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy. W skład obszaru rewitalizacji mogą wejść obszary występowania problemów przestrzennych, takich jak tereny poprzemysłowe (w tym poportowe i powydobywcze), powojenne lub pokolejowe, wyłącznie w przypadku, gdy przewidziane dla nich działania są ściśle powiązane z celami rewitalizacji dla danego obszaru rewitalizacji.

Program rewitalizacji – inicjowany, opracowany i uchwalony przez radę gminy, na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 *Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446 – t.j. ze zm.)*, wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji (np. lokalne programy rewitalizacji, miejskie programy rewitalizacji),

Projekt rewitalizacyjny – projekt w rozumieniu art. 2 pkt 18 ustawy, wynikający z programu rewitalizacji, tj. zaplanowany w programie rewitalizacji i ukierunkowany na osiągnięcie jego celów albo

logicznie powiązany z treścią i celami programu rewitalizacji, zgłoszony do objęcia albo objęty współfinansowaniem UE z jednego z funduszy strukturalnych albo Funduszu Spójności w ramach programu operacyjnego. Wynikanie projektu rewitalizacyjnego z programu rewitalizacji oznacza zatem albo wskazanie (wymienienie) go wprost w programie rewitalizacji albo określenie go w ogólnym (zbiorczym) opisie innych, uzupełniających rodzajów działań rewitalizacyjnych.

W celu wprowadzenia zasad przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego przygotował *Instrukcję dotyczącą przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenia ładu przestrzennego*. Instrukcja ta skierowana jest przede wszystkim do władz samorządów lokalnych w województwie mazowieckim, odpowiedzialnych za opracowanie i wdrożenie programów rewitalizacji, a także wszystkich innych osób i podmiotów, które są zainteresowane kreowaniem zmian na zdegradowanych przestrzeniach wskazanych do rewitalizacji.

3. Nawiązanie do dokumentów strategicznych i planistycznych

3.1. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Szydłowo

Kształtowanie przestrzeni z uwzględnieniem uwarunkowań i wymagań funkcjonalnych, społeczno-gospodarczych, środowiskowych i kulturowych zapewniają plany zagospodarowania przestrzennego oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Dla obszaru gminy Szydłowo obowiązuje zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Szydłowo przyjęte Uchwałą nr XLII/187/2010 Rady Gminy Szydłowo z dnia 30 sierpnia 2010 r.

Jako główny cel rozwoju gminy Szydłowo wskazany w Studium przyjmuje się **osiągnięcie wszechstronnego rozwoju obszaru zapewniającego poprawę życia mieszkańców, ograniczenie strefy ubóstwa i bezrobocia, przy zachowaniu równowagi między aktywnością gospodarczą a ochroną środowiska przyrodniczego i kulturowego**. Osiągnięcie celu głównego wymaga realizacji celów szczegółowych:

1.1. Cele ekonomiczne wyrażające się w kształtowaniu sfery ekonomicznej życia społeczności lokalnej, tworzenie mechanizmów stymulujących wszechstronny rozwój gospodarczy gminy zapewniający obniżenie bezrobocia, tym samym wzrost dobrobytu mieszkańców. Rozwój lokalnego rynku pracy - tworzenie warunków rozwoju drobnej wytwórczości, rozwój agroturystyki, restrukturyzacja rolnictwa, rozwój usług o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym.

1.2. Cele społeczne ukierunkowane na prawidłowe kształtowanie struktury przestrzennej jednostek osadniczych i terenów otwartych, decydujące o warunkach zamieszkania, pracy, obsługi i wypoczynku mieszkańców. Tworzenie ofert lokalizacyjnych pod różnego rodzaju działalność gospodarczą i usługową, tworzenie rezerw terenowych pod nową zabudowę z jednoczesnym rozwijaniem gospodarki wodno-ściekowej: budowy sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków.

1.3. Cele przyrodnicze identyfikujące się z zachowaniem i rehabilitacją wartości przyrodniczych środowiska, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów i obiektów prawnie chronionych: Zieluńsko-Rzęnowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, rezerwatów, użytków ekologicznych, korytarzy ekologicznych, pomników przyrody, parków podworskich. Polityka osiągania celów przyrodniczych to przede wszystkim racjonalna gospodarka zasobami środowiska, a więc wodami powierzchniowymi i podziemnymi, powietrzem, glebami i lasami oraz ograniczanie zanieczyszczeń pochodzących ze źródeł lokalnych, w tym ilości wytwarzanych odpadów i właściwego ich zagospodarowania z uwzględnieniem odzysku.

1.4. Cele kulturowe skupiające się na zachowaniu dziedzictwa kulturowego, ochronie zabytkowych obiektów architektonicznych i układów urbanistycznych, eksponowaniu wartości kulturowych poprzez organizowanie szlaków turystycznych pieszych, rowerowych i wykorzystujących zabytkową kolej wąskotorową. Utrzymanie tożsamości kulturowej. Utworzenie gminnego programu ochrony dóbr kultury.

1.5. Cele przestrzenne polegające na wprowadzaniu ładu w zabudowie wsi, propagowaniu wzorców dobrej architektury nawiązujących do tradycji lokalnych, wprowadzaniu materiałów budowlanych harmonizujących z krajobrazem, podnoszeniu estetyki pojedynczych zagród. W odniesieniu do struktur osadniczych dążenie do odtwarzania i uzupełniania zabudowy, nie zaś zajmowania nowych terenów. Przekształcaniu przestrzeni powinno towarzyszyć zmniejszenie ujemnego oddziaływania na środowisko przyrodnicze. Szczególnie ważnym elementem jest uwzględnienie terenów zielonych w kształtowaniu zabudowy: wykorzystanie terenów atrakcyjnych przyrodniczo dla rozwoju turystyki i wypoczynku, wprowadzaniu form wypoczynku opartych o istniejącą substancję budowlaną w zagrodach rolniczych. Wdrażanie zespołowych form realizacji zabudowy mieszkaniowej.

1.6. Podnoszenie konkurencyjności, innowacyjności i atrakcyjności gminy poprzez: przystosowanie rolnictwa do funkcjonowania w standardach międzynarodowych z wykorzystaniem predyspozycji regionalnych, wykorzystanie potencjału zawartego w warunkach przyrodniczych dla produkcji zdrowej żywności, aktywizacji terenów wiejskich przez tworzenie warunków dla rozwoju kierunków alternatywnych dla rolnictwa - usług, drobnej wytwórczości i przechowalnictwa, zwiększenie dostępności do usług publicznych, stosowanie nowych technologii przyjaznych środowisku.

1.7. Podnoszenie bezpieczeństwa państwa poprzez zachowanie w zagospodarowaniu przestrzennym obszaru warunków niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania systemu obronnego państwa, w tym terenów i urządzeń specjalnych oraz drożnego w warunkach specjalnych układu komunikacji drogowej.

Treść Studium identyfikuje istniejące zagrożenia i problemy dla rozwoju gminy tj. problem rosnącego bezrobocia, bariera edukacyjna dla ludności wiejskiej, rosnąca przestępczość i patologie społeczne, braki w infrastrukturze społecznej, kulturowej i technicznej. Ważnym problemem w sferze społecznej jest przełamanie bierności i postaw społecznych, przełamanie inercji i włączenie ich w sferę przemian gospodarczych i samorządności. Ponadto stan obiektów w zabudowie wiejskiej ulega sukcesywnej degradacji, często nie spełniając oczekiwań w zakresie rozwiązań technicznych i estetycznych. Szansą dla obszarów rolniczych jest turystyka wiejska i agroturystyka. Rozwijanie agroturystyki jest zarazem kreowaniem przedsiębiorczości oraz stworzeniem innego sposobu życia i pracy. Obowiązujący w gminie dokument w sposób właściwy opisuje istniejące problemy, jednak nie wskazuje konkretnych działań zmierzających do poprawy tego stanu lub wskazuje na działania dotyczące całej gminy, a nie obszaru o szczególnej koncentracji negatywnych zjawisk.

Program rewitalizacji dla gminy Szydłowo uwzględnia zdiagnozowane w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Szydłowo problemy natury społeczno - gospodarczej, technicznej, przestrzennego - funkcjonalnej i środowiskowej. Założeniem Programu rewitalizacji, tak samo jak założeniem Studium jest m.in. stworzenie warunków przestrzennych dla rozwoju społeczno - gospodarczego, poprawa warunków zamieszkiwania m.in. poprzez aktywizację funkcji mieszkaniowo - usługowej, doposażenie terenów osadniczych w zakresie infrastruktury technicznej, poprawa powiązań komunikacyjnych - zewnętrznych i wewnętrznych itp. Założenia Programu rewitalizacji są więc zgodne z zapisami zawartymi w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Szydłowo.

3.2. Strategia Rozwoju Gminy Szydłowo

Gmina Szydłowo nie posiada opracowanej Strategii Rozwoju Gminy w związku z czym nie odniesiono się do jej zapisów.

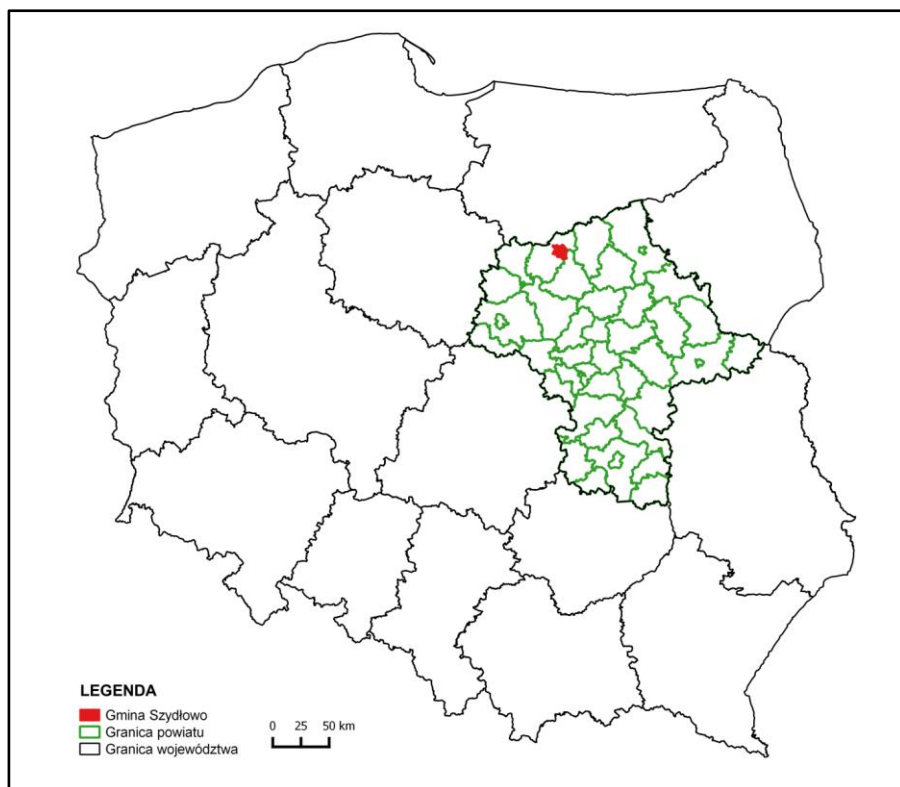
3.3. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Szydłowo

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Szydłowo została przyjęta Uchwałą Nr V/24/2007 Rady Gminy Szydłowo z dnia 21 marca 2007 r. Okres obowiązywania Strategii to lata 2007 - 2015 w związku z czym nie odniesiono się do niej z uwagi na to że zapisy Strategii stały się nieaktualne.

4. Diagnoza stanu gminy

Gmina Szydłowo jest gminą wiejską o powierzchni 122,21 km² położoną w północno-wschodniej części województwa mazowieckiego i środkowo-wschodniej części powiatu mławskiego. Graniczy z gminami: od północy z gminą Wieczfnia, od wschodu z gminą Dzierzgowo i Grudusk, od południa z gminą Stupsk, od zachodu z gminą Iłowo i Wiśniewo oraz miastem Mława. Gmina Szydłowo administracyjnie jest podzieloną na 29 sołectw: Budy Garlińskie, Dębiny, Dębsk, Garlino, Giednia, Kluszewo, Korzybie, Kozły-Janowo, Krzywonoś, Marianowo, Młodynin, Nieradowo, Nosarzewo Borowe, Nosarzewo Polne, Nowa Sławogóra, Nowa Wieś, Nowe Nosarzewo, Nowe Piegłowo, Pawłowo, Piegłowo-Kolonia, Piegłowo-Wieś, Stara Sławogóra, Szydłowo, Szydłówek, Trzcianka, Trzcianka-Kolonia, Tyszki-Bregendy, Wola Dębska, Zalesie.

Rysunek 1. Położenie Gminy Szydłowo na tle podziału administracyjnego Polski

Źródło: opracowanie własne

Tabela 1. Powierzchnia obrębów ewidencyjnych w gminie Szydłowo

L.p.	Miejscowość	Powierzchnia obrębu ewidencyjnego [km ²]
1.	Budy Garlińskie	3,37
2.	Dębiny	3,38
3.	Dębsk	10,54
4.	Garlino	6,76
5.	Giednia	5,30
6.	Kluszewo	6,56
7.	Korzybie	3,27
8.	Kozły-Janowo	2,06
9.	Krzywonoś	2,97
10.	Marianowo	3,23
11.	Młodynin	3,10
12.	Nieradowo	1,00
13.	Nosarzewo Borowe	3,22
14.	Nosarzewo Polne	5,69
15.	Nowa Sławogóra	3,10
16.	Nowa Wieś	7,46
17.	Nowe Nosarzewo	1,60
18.	Nowe Pieglówo	1,68
19.	Pawłowo	3,10
20.	Pieglówo – Kolonia	1,40
21.	Pieglówo – Wieś	4,60
22.	Stara Sławogóra	5,11
23.	Szydłowo	5,71
24.	Szydłówek	6,75
25.	Trzcianka	2,26
26.	Trzcianka – Kolonia	3,90
27.	Tyszki – Bregendy	4,15
28.	Wola Dębska	5,42
29.	Zalesie	5,52
Razem:		122,21

Źródło: dane z Urzędu Gminy, stan na koniec 2015r.

4.1. Strefa społeczna

Ludność i demografia

Gmina Szydłowo zgodnie z danymi za rok 2015 zamieszkiwało 4 672 osób. Mieszkańcy gminy stanowili w tym okresie 0,09% ludności całego województwa mazowieckiego oraz 6,3% ludności powiatu mławskiego. W porównaniu do roku 2010, liczba mieszkańców gminy spadła o 1,6% (dynamika zmian dla powiatu mławskiego to -1,6%, województwa to 1,5%, a dla kraju -0,2%).

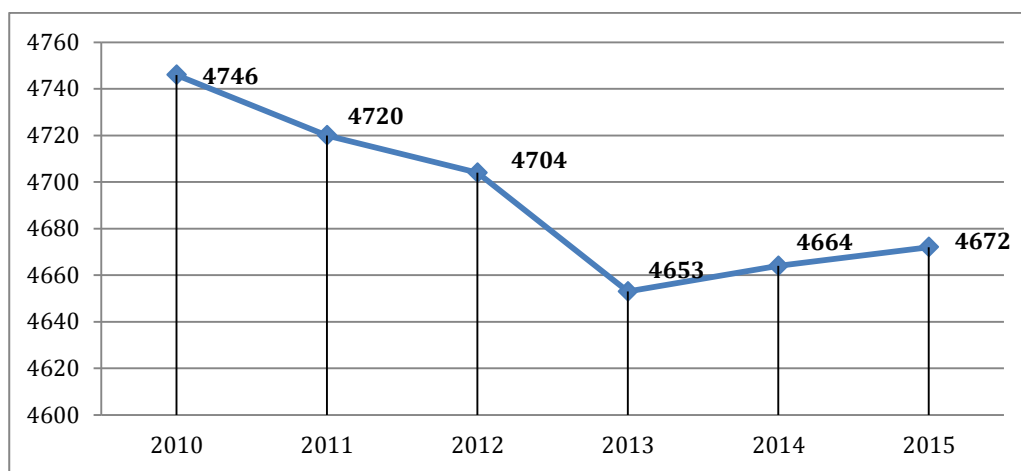
Tabela 2. Liczba ludności wg. faktycznego miejsca zamieszkania w latach 2010 - 2015

Jednostka terytorialna	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Dynamika 2015/2010 [%]
	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	
Polska	38 529 866	38 538 447	38 533 299	38 495 659	38 478 602	38 437 239	-0,2%
Mazowieckie	5 267 072	5 285 604	5 301 760	5 316 840	5 334 511	5 349 114	1,5%
Powiat mławski	74 945	74 703	74 420	74 042	73 887	73 758	-1,6%
Szydłowo	4 746	4 720	4 704	4 653	4 664	4 672	-1,6%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Bank Danych Lokalnych, GUS, lata 2010 - 2015

Śledząc dynamikę zmiany liczby mieszkańców gminy w okresie ostatnich 5 lat, wyraźnie widać stały trend spadkowy, przy czym, największy spadek liczby ludności nastąpił w latach 2012 - 2013 (o 51 osób). Po 2013 roku tendencja jest lekko wzrostowa, w latach 2013 - 2014 nastąpił wzrost o 11 osób, a w latach 2014 - 2015 o 8 osób.

Wykres 1. Ludność wg. faktycznego miejsca zamieszkania w latach 2010 - 2015 na terenie gminy Szydłowo

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Bank Danych Lokalnych, GUS, lata 2010 - 2015

Sołectwa gminy Szydłowo są pomiędzy sobą bardzo zróżnicowane pod względem liczby ludności. Siedziba gminy - Szydłowo ma peryferyjne położenie w stosunku do obszaru gminy i funkcjonalne mocne powiązania z Mławą. Naturalną konsekwencją tego stanu było wytworzenie się drugiego ośrodka obsługi, wspomagającego, w Nosarzewie Borowym. Wg. danych wg. miejsca zameldowania w roku 2015 najwięcej osób zamieszkuje sołectwo Szydłowo (763 osoby), Dębsk (456 osób) i Szydłówek (341 osób), z kolei najmniej sołectwo Korzybie (29 osób), Piegłowo - Kolonia (45 osób) i Budy Garlińskie (42 osoby). Sieć osadnicza gminy pod względem zaludnienia jest nierównomiernie rozłożona, około 83% jednostek osadniczych to miejscowości małe o zaludnieniu do 200 osób, gdzie zamieszkuje ok. 57% mieszkańców gminy.

Tabela 3. Liczba ludności wg. zameldowania i liczba gospodarstw domowych w gminie Szydłowo w roku 2015

L.p.	Miejscowość	Liczba ludności [os.]	Liczba domów/ gospodarstw domowych [szt.]
1.	Budy Garlińskie	42	14
2.	Dębiny	81	6
3.	Dębsk	456	101
4.	Garlino	232	62
5.	Giednia	156	42
6.	Kluszewo	232	63

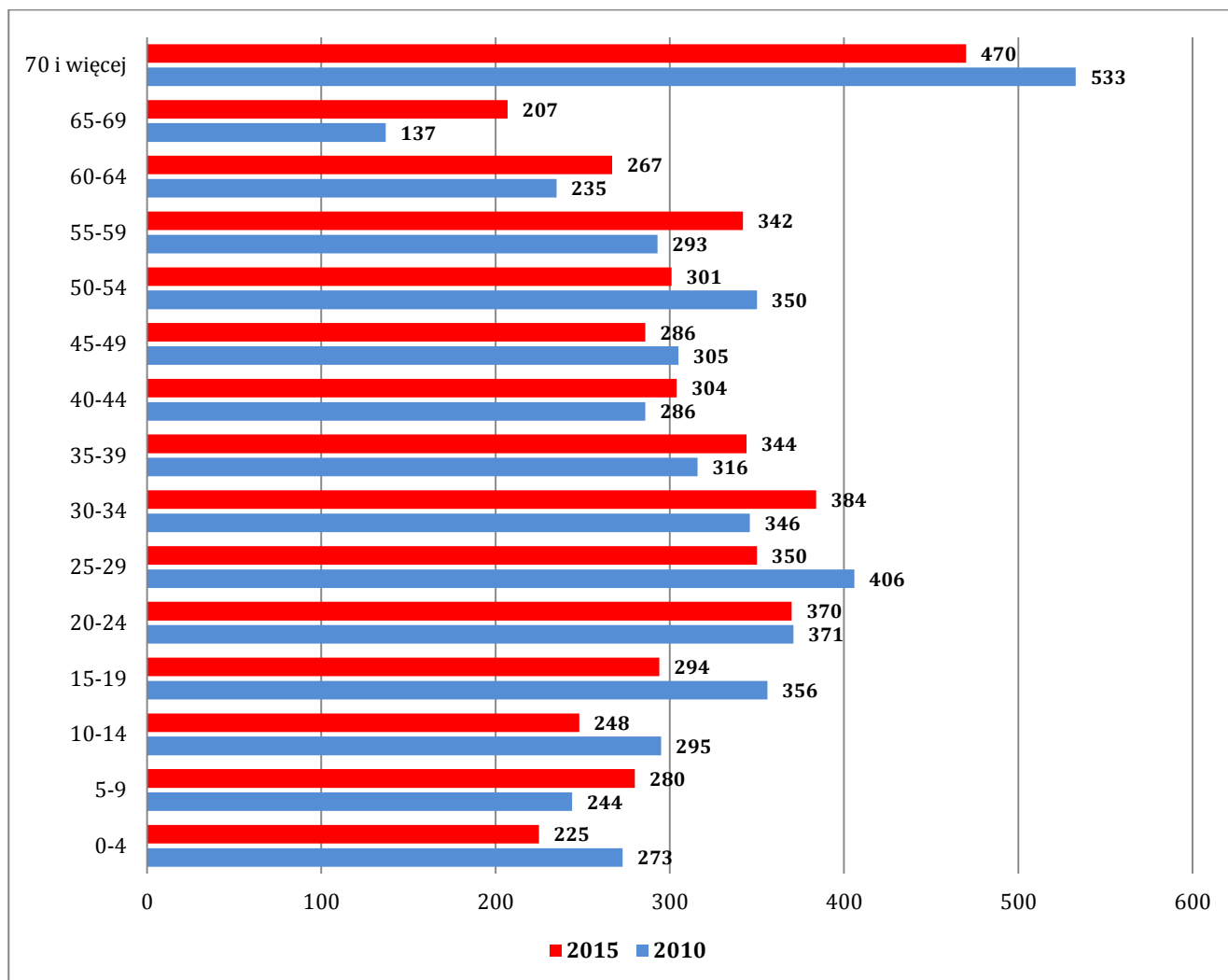
L.p.	Miejscowość	Liczba ludności [os.]	Liczba domów/ gospodarstw domowych [szt.]
7.	Korzybie	29	12
8.	Kozły-Janowo	50	11
9.	Krzywonoś	179	81
10.	Marianowo	153	30
11.	Młodynin	77	17
12.	Nieradowo	61	13
13.	Nosarzewo Borowe	170	45
14.	Nosarzewo Polne	174	41
15.	Nowa Sławogóra	199	49
16.	Nowa Wieś	192	48
17.	Nowe Nosarzewo	104	22
18.	Nowe Piegłowo	84	28
19.	Pawłowo	136	26
20.	Piegłowo – Kolonia	45	13
21.	Piegłowo – Wieś	115	23
22.	Stara Sławogóra	165	39
23.	Szydłowo	763	192
24.	Szydłówek	341	74
25.	Trzcianka	89	31
26.	Trzcianka – Kolonia	139	32
27.	Tyszki – Bregendy	57	13
28.	Wola Dębska	68	11
29.	Zalesie	151	34
Razem:		4740	1121

Źródło: dane z Urzędu Gminy, stan na koniec 2015r.

O zasobach ludnościowych świadczy nie tylko liczba ludności, ale również jej struktura wiekowa. Z punktu widzenia rozwoju każdej gminy bardzo ważna jest struktura według ekonomicznych grup wieku.

Największa liczba ludności w roku 2015 przypada na przedział wiekowy 70 i więcej, z kolei najmniejsza na wiek 65 – 69 lat. W roku 2015 widoczny jest spadek liczby ludności w grupach wiekowych 0 – 4 lat, 10 – 14 lat, w wieku 15 do 29 lat, 45 – 49 lat, 50 – 54 lat, 70 i więcej, przy jednoczesnym wzroście liczby ludności w grupach wiekowych 5 – 9 lat oraz od 30 do 44 lat i od 55 lat do 69 lat. Największa różnica w liczebności zaznacza się w trzech kategoriach wiekowych: 15 – 19 lat, 65 – 69 lat i 70 i więcej. Spadek w tych grupach wyniósł odpowiednio 17,4% dla przedziału 15 – 19 lat i 11,8% dla przedziału 70 i więcej, a wzrost 51,1% dla przedziału 65 – 69 lat.

Wykres 2. Liczba ludności wg. struktury wiekowej w roku 2010 i 2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Bank Danych Lokalnych, GUS, lata 2010 - 2015

W roku 2015 udział kobiet w ogóle ludności wyniósł 49,8%, a więc był mniejszy niż w powiecie mławskim (50,9%), województwie mazowieckim (52,2%) oraz kraju (51,6%). Liczba kobiet w roku 2015 w stosunku do roku 2010 zmniejszyła się o 0,9%.

Tabela 4. Liczba kobiet wg. faktycznego miejsca zamieszkania w latach 2010 - 2015

Jednostka terytorialna	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Dynamika 2015/2010 [%]
	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	
Polska	19 876 741	19 883 870	19 883 965	19 866 124	19 858 793	19 839 248	-0,2
Mazowieckie	2 745 457	2 755 948	2 765 094	2 773 078	2 782 420	2 789 873	1,6
Powiat mławski	38 023	37 926	37 827	37 672	37 618	37 559	-1,2
Szydłowo	2 346	2 337	2 329	2 308	2 315	2 325	-0,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Bank Danych Lokalnych, GUS, lata 2010 - 2015

Istotnymi wskaźnikami, pomocnymi w ocenie sytuacji demograficznej, jest udział ludności według ekonomicznych grup wieku. Wyróżniamy:

- wiek przedprodukcyjny - przedział wiekowy obejmujący osoby, które nie ukończyły 18. lub 15. roku życia w zależności od przyjętej klasyfikacji; jest to wiek, w którym ludzie zazwyczaj nie podejmują pracy z powodu kształcenia się lub nie mogą być zatrudnieni na mocy przepisów kodeksu pracy ze względu na zbyt niski wiek,

- wiek produkcyjny – przedział wiekowy, w którym ludzie zazwyczaj podejmują pracę. W zależności od przyjętej klasyfikacji wiek produkcyjny obejmuje: kobiety między 15. lub 18. a 59. rokiem życia oraz mężczyzn między 15. lub 18. a 64. rokiem życia.
- wiek poprodukcyjny - przedział wiekowy, w którym człowiek zwykle kończy już pracę zawodową; zgodnie z najczęściej stosowaną klasyfikacją w wieku poprodukcyjnym znajdują się kobiety w wieku 60 lat i więcej oraz mężczyźni w wieku 65 lat i więcej¹.

Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym w skali Polski w 2015 roku zmniejszyła się w stosunku do roku 2010 o 4,9% i wynosiła ok. 6,9 mln. Z kolei w województwie mazowieckim odnotowano niewielki wzrost liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym. W 2015 roku liczba ta wynosiła ok. 994 tys., co stanowiło 18,6% ludności, a więc o 0,7% więcej niż w 2010 roku. Duży spadek ludności w wieku przedprodukcyjnym odnotowano w powiecie mławskim – w 2015 roku spadek o 11,2% w stosunku do roku 2010. W gminie Szydłowo, w roku 2015 zamieszkiwało jedynie 925 osób w wieku przedprodukcyjnym, co stanowiło 19,8% ogółu ludności gminy i wskazuje na spadek rzędu 9,9% w stosunku do 2010 roku.

Tabela 5. Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w ogóle ludności w latach 2010 - 2015

Jednostka terytorialna	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Dynamika 2015/2010 [%]
	%	%	%	%	%	%	
Polska	18,8	18,5	18,3	18,2	18,0	18,0	-4,9
Mazowieckie	18,7	18,6	18,6	18,5	18,5	18,6	0,7
Powiat mławski	20,8	20,4	20,0	19,6	19,2	19,0	-11,2
Szydłowo	21,4	20,9	21,0	20,3	20,1	19,8	-9,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Bank Danych Lokalnych, GUS, lata 2010 – 2015

Liczba ludności w wieku produkcyjnym w skali Polski w 2015 roku zmniejszyła się w stosunku do roku 2010 o 3,5% i wynosiła ok. 24 mln. Również w województwie mazowieckim odnotowano spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym. W 2015 roku liczba ta wynosiła ok. 3,3 mln., co stanowiło 61,4% ludności, a więc o 2,0% mniej niż w 2010 roku. Spadek ludności w wieku produkcyjnym odnotowano również w powiecie mławskim – w 2015 roku spadek o 1,8% w stosunku do roku 2010. W gminie Szydłowo, w roku 2015 zamieszkiwało 2 926 osób w wieku produkcyjnym, co stanowiło 62,6% ogółu ludności gminy i wskazuje na spadek rzędu 0,6% w stosunku do 2010 roku. Z roku na rok udział procentowy ludności w wieku produkcyjnym wzrasta przy jednoczesnym spadku ogólnej liczby mieszkańców. W wyniku czego obserwujemy rosnący udział procentowy liczby ludności produkcyjnej w ogóle ludności na terenie gminy Szydłowo w przedziale czasowym 2010 – 2015, jednak odnosząc się do dynamiki zmian ilości ludności w wieku produkcyjnym na przestrzeni lat 2010 – 2015 to jest to tendencja spadkowa, ponieważ ilość ludności w wieku produkcyjnym w rzeczywistości maleje.

Tabela 6. Udział ludności w wieku produkcyjnym w ogóle ludności w latach 2010 - 2015

Jednostka terytorialna	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Dynamika 2015/2010 [%]
	%	%	%	%	%	%	
Polska	64,4	64,2	63,9	63,4	63,0	62,4	-3,5
Mazowieckie	63,5	63,3	62,9	62,4	62,0	61,4	-2,0
Powiat mławski	62,9	62,9	62,9	62,9	62,9	62,7	-1,8
Szydłowo	62,0	62,2	62,2	62,8	62,7	62,6	-0,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Bank Danych Lokalnych, GUS, lata 2010 – 2015

¹ http://www.rynekpracy.pl/slownik_1.php/wpis.121

Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym w skali Polski w 2015 roku zwiększyła się w stosunku do roku 2010 o 14,3% i wynosiła ok. 7,5 mln. Również w województwie mazowieckim odnotowano wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym. W 2015 roku liczba ta wynosiła ok. 1,0 mln., co stanowiło 20,0% ludności, a więc o 13,0% więcej niż w 2010 roku. Wzrost ludności w wieku poprodukcyjnym odnotowano również w powiecie mławskim – w 2015 roku wzrost o 9,2% w stosunku do roku 2010. W gminie Szydłowo, w roku 2015 zamieszkiwało 821 osób w wieku poprodukcyjnym, co stanowiło 17,6% ogółu ludności gminy i wskazuje na wzrost rzędu 4,4 % w stosunku do 2010 roku.

Tabela 7. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej ludności w latach 2010 - 2015

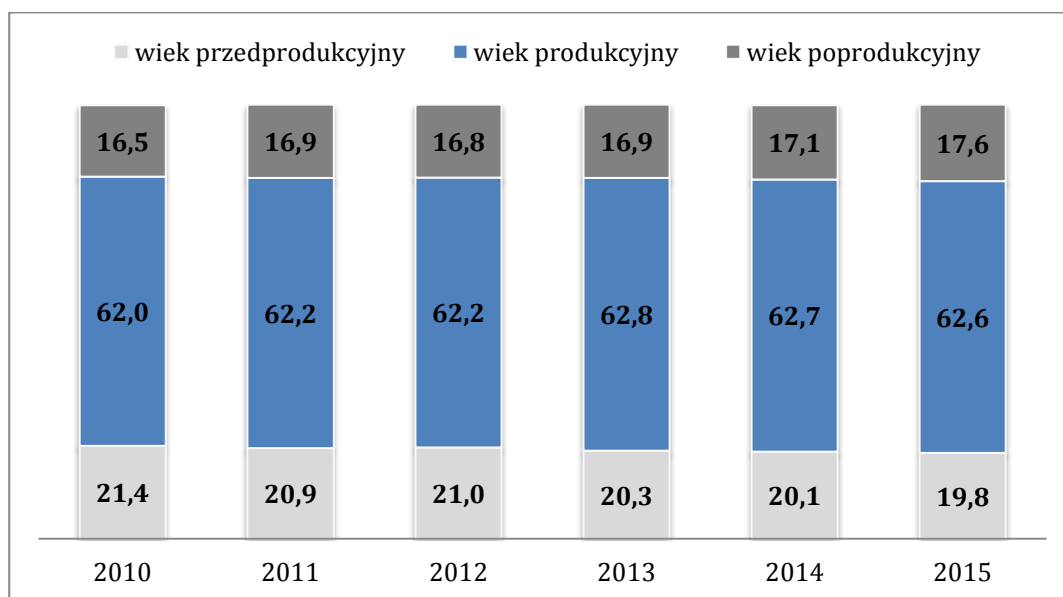
Jednostka terytorialna	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Dynamika 2015/2010 [%]
	%	%	%	%	%	%	
Polska	16,8	17,3	17,8	18,4	19,0	19,6	14,3
Mazowieckie	17,7	18,1	18,6	19,0	19,5	20,0	13,0
Powiat mławski	16,3	16,7	17,1	17,5	17,9	18,3	9,2
Szydłowo	16,5	16,9	16,8	16,9	17,1	17,6	4,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Bank Danych Lokalnych, GUS, lata 2010 - 2015

Struktura wiekowa w gminie Szydłowo przedstawiona została na poniższym wykresie. Widoczny jest spadek ludności w wieku przedprodukcyjnym. Jeśli chodzi o ludność w wieku produkcyjnym to następuje wzrost do roku 2013, gdzie po roku 2013 następuje nieznaczny spadek o 0,1% w skali roku. Ludność w wieku poprodukcyjnym z roku na rok rośnie. W całej gminie występuje tendencja spadkowa jeśli chodzi o ogólną liczbę mieszkańców. Biorąc pod uwagę powyższe zestawienia odnoszące się do dynamiki zmian na przestrzeni lat 2010 – 2015 ilość ludności w wieku produkcyjnej nie przybywa, (tendencja spadkowa o 0,9%).

Jak wynika z danych przedstawionych na poniższym wykresie w gminie Szydłowo w roku 2015 ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowiła 19,8%, produkcyjnym 62,6%, zaś poprodukcyjnym 17,6%.

Wykres 3. Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w ogólnej ludności w latach 2010 - 2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Bank Danych Lokalnych, GUS, lata 2010 - 2015

Spadek liczby urodzeń żywych na 1000 ludności (porównując lata 2010 i 2015) nastąpił we wszystkich analizowanych jednostkach terytorialnych, poza gminą Szydłowo (wzrost o 1,0). Największy miał miejsce na obszarze skali kraju o 1,1. W powiecie wskaźnik urodzeń żywych w 2015 roku w

stosunku do roku 2010 zmalał o 0,9, w województwie mazowieckim o 0,8. W całej gminie wartość omawianego wskaźnika w 2015r. wynosił 9,7 i był niższy niż wskaźnik dla województwa, równy w skali powiatu i wyższy niż wskaźnik dla Polski.

Tabela 8. Liczba urodzeń żywych na 1000 ludności w latach 2010 - 2015

Jednostka terytorialna	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Polska	10,7	10,1	10,0	9,6	9,7	9,6
Mazowieckie	11,6	10,9	10,8	10,4	10,7	10,8
Powiat mławski	10,6	11,3	9,4	9,6	9,8	9,7
Szydłowo	8,7	9,1	10,6	9,4	9,2	9,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Bank Danych Lokalnych, GUS, lata 2010 - 2015

Wzrost liczby zgonów na 1000 ludności (porównując lata 2010 i 2015) nastąpił we wszystkich analizowanych jednostkach terytorialnych. Największy miał miejsce na obszarze gminy Szydłowo o 2,73. Na terenie powiatu mławskiego wskaźnik zgonów w 2015 roku w stosunku do roku 2010 wzrósł o 1,03, w województwie mazowieckim o 0,14 a w skali kraju o 0,44. W całej gminie wartość omawianego wskaźnika w 2015r. wynosiła 10,99 i była wyższa niż wartość wskaźnika dla Polski, województwa, ale niższa niż wskaźnik powiatu.

Tabela 9. Liczba zgonów na 1000 ludności w latach 2010 - 2015

Jednostka terytorialna	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Polska	9,83	9,75	9,99	10,06	9,78	10,27
Mazowieckie	10,16	10,06	10,29	10,22	10,05	10,30
Powiat mławski	10,45	11,84	10,81	11,99	11,28	11,48
Szydłowo	8,26	13,54	14,46	14,92	9,68	10,99

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Bank Danych Lokalnych, GUS, lata 2010 - 2015

We wszystkich analizowanych jednostkach terytorialnych, oprócz województwa mazowieckiego odnotowuje się ujemny przyrost naturalny, stanowiący różnicę pomiędzy liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów. Analizując dane za rok 2015 widzimy, że przyrost naturalny jest najniższy w powiecie mławskim (-1,8), w gminie Szydłowo (-1,3), a w skali kraju (-0,7), z kolei dodatni w województwie (0,5).

Tabela 10. Przyrost naturalny na 1000 ludności w latach 2010 - 2015

Jednostka terytorialna	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Polska	0,9	0,3	0,0	-0,5	0,0	-0,7
Mazowieckie	1,4	0,8	0,5	0,2	0,7	0,5
Powiat mławski	0,2	-0,6	-1,4	-2,4	-1,5	-1,8
Szydłowo	0,4	-4,4	-3,8	-5,5	-0,4	-1,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Bank Danych Lokalnych, GUS, lata 2010 - 2015

Gmina jest więc terenem odpływowym. Ujemne saldo migracji jest większe niż w województwie i w kraju, a mniejsze niż w powiecie.

Bezrobocie i rynek pracy

Z analizy rynku pracy przeprowadzonej przez Powiatowy Urząd Pracy w Mławie w 2014 roku wynika, że najliczniejszą grupę osób bezrobotnych stanowią osoby młode do 34 roku życia, to aż 48% ogółu bezrobotnych. W grupie tej znacząca ilość to osoby do 30 roku życia, które stały się nową grupą docelową działań w realizowanych przez Urząd programach aktywizacji zawodowej. W tym przedziale

wiekowym było ok. 35% ogólnej liczby zarejestrowanych. Najwięcej młodych osób zamieszkuje tereny wiejskie. Aż 39,6% omawianej grupy stanowią długotrwale bezrobotni. Struktura osób młodych pod względem posiadanego doświadczenia również nie wypada korzystnie. Aż 40% wszystkich osób do 30 roku życia nie posiada doświadczenia zawodowego. Pod względem wykształcenia przeważają osoby, które ukończyły licea ogólnokształcące, szkoły policealne i technika, z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej oraz wyższym.

Drugą co do wielkości grupę stanowią osoby powyżej 50 roku życia (24,37% ogółu). Aż 66% procent omawianej grupy stanowią osoby pozostające w rejestrze powyżej 12 miesięcy. Struktura pod względem doświadczenia zawodowego charakteryzuje się przeważającą liczbą bezrobotnych, którzy posiadają staż powyżej 10 lat. Najwięcej, bo aż 58% osób po 50 roku życia posiada wykształcenie średnie i zasadnicze zawodowe. Są to zawody, na które nie ma już zapotrzebowania na lokalnym rynku pracy. Dlatego też trudno jest takie osoby zaktywizować.

Wśród bezrobotnych nieznacznie przeważają kobiety jest ich 51,4 % oraz osoby zamieszkałe na terenach wiejskich stanowią one 56,4 % ogółu bezrobotnych.

Relacje ilościowe bezrobotnych analizowane ze względu na poziom wykształcenia pokazują, że przeważają osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym i poniżej. Liczną grupę stanowią osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym. Należy zwrócić również uwagę na to, że osobom posiadającym wyższe wykształcenie coraz trudniej jest odnaleźć się na rynku pracy.

Dane statystyczne wskazują, że liczba osób pracujących na 1000 mieszkańców gminy zmalała o 13,1% w stosunku do roku 2010. Jest to niekorzystne zjawisko, tym bardziej że sytuacja taka nie miała miejsca w skali powiatu, województwa i kraju, gdzie pracujących przybyło odpowiednio o 2,3%, 3,9% i 3,9%.

Tabela 11. Pracujący ogółem na 1000 mieszkańców w latach 2010 - 2015

Jednostka terytorialna	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Dynamika 2015/2010 [%]
Polska	223	224	223	226	230	232	3,9
Mazowieckie	272	274	272	272	279	283	3,9
Powiat mławski	194	197	200	198	203	199	2,3
Szydłowo	140	147	123	141	133	124	-13,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Bank Danych Lokalnych, GUS, lata 2010 – 2015

W roku 2015 na terenie gminy bez pracy pozostawało 244 osoby. W stosunku do lat poprzednich nastąpił wzrost o 2,0% osób. Największą ilość bezrobotnych odnotowano w roku 2013. Zdecydowany wzrost nastąpił w przypadku osób długotrwale bezrobotnych, w porównaniu do roku 2010 ilość osób długotrwale bezrobotnych zwiększyła się o 23,5%. Zmniejszyła się natomiast ilość osób bezrobotnych z prawem do zasiłku o 37,2% w stosunku do roku 2010. Zasiłek dla bezrobotnych udzielany jest na okres 6 miesięcy lub 12 miesięcy w zależności od stopy bezrobocia w skali powiatu. Mniejsza ilość osób pobierających zasiłek może świadczyć o znalezieniu pracy lub po prostu utracie prawa do zasiłku.

Tabela 12. Struktura bezrobotnych w gminie Szydłowo w latach 2010-2015

Kategoria	2011	2012	2013	2014	2015	Dynamika 2015/2011 [%]
Ogółem	239	292	303	249	244	2,0
Długotrwale bezrobotni	91	125	152	129	119	23,5
Bezrobotni z prawem do zasiłku	59	56	57	35	43	-37,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, lata 2011 – 2015

Pomoc społeczna

Zadania własne gminy oraz zadania zlecone z zakresu opieki społecznej prowadzi Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Szydłowie. Celem działania GOPS jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości, wspieranie ich w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb, umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka oraz w miarę możliwości doprowadzenie ich do życiowego usamodzielnienia oraz integracji ze środowiskiem.

W poniższych zestawieniach przedstawiono beneficjentów pomocy społecznej tj. gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej oraz liczbę osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej. Gospodarstwo domowe korzystające z pomocy społecznej, to takie, które otrzymało pomoc pieniężną, rzeczową lub w formie usług za pośrednictwem ośrodka pomocy społecznej zgodnie z *Ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2016 r., poz. 930)*. Warunkiem przyznania pomocy jest zaistnienie jednego z problemów wymienionych w Ustawie. W przypadku świadczeń pieniężnych podstawowym warunkiem ich przyznania jest kryterium dochodowe.

Osoby w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej, określane także jako beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej, to wszyscy członkowie gospodarstw domowych, (oraz osoby bezdomne), które otrzymały jakąkolwiek pomoc za pośrednictwem ośrodka pomocy społecznej. Zbiorowość obejmuje zatem świadczeniobiorców, czyli osoby, na które była wystawiona decyzja przyznająca świadczenie oraz członków ich rodzin z którymi pozostają we wspólnym gospodarstwie domowym.

Liczba gospodarstw korzystających z pomocy społecznej ulega znacznym wahaniom, co jest widoczne na szczeblach wszystkich jednostek administracyjnych. W skali kraju, województwa i powiatu nastąpił spadek ilości udzielonych świadczeń rodzinom odpowiednio o 10,7%, 13,9% i 21,2%. Można więc stwierdzić, że sytuacja rodzin uległa poprawie w roku 2015 w stosunku do lat poprzednich. Gorsza sytuacja ma miejsce w gminie Szydłowo, gdzie sytuacja rodzin korzystających z pomocy społecznej nie zmieniła się. W skali 5 lat ilość udzielonych świadczeń rodzinom nieznacznie wahała się, gdzie ostatecznie sytuacja w roku 2015 była taka sama jak w roku 2010. Trochę lepiej wygląda sytuacja w odniesieniu do liczby osób w gospodarstwach korzystających z pomocy społecznej. Ostatecznie w roku 2015 ilość beneficjentów spadła o 9,3% w stosunku do roku 2010. Jednak odnosząc to do skali regionalnej i ogólnopolskiej, to w ośrodkach wyższego szczebla sytuacja jest zdecydowanie lepsza. W skali kraju ilość świadczeń udzielonych osobom spadła o 22,3%, w województwie o 24,2% a w powiecie 28,9%. Sytuacja w powiecie mławskim w odniesieniu do korzystania z pomocy społecznej mieszkańców jest najlepsza.

Tabela 13. Beneficjenci pomocy społecznej w latach 2010 – 2015

Jednostka terytorialna	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Dynamika 2015/2010 [%]
Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej							
Polska	1 203 497	1 147 913	1 165 811	1 211 290	1 145 794	1 086 936	-10,7
Mazowieckie	148 471	139 268	138 731	142 069	135 621	130 310	-13,9
Powiat mławski	2 641	2 350	2 208	2 355	2 238	2 179	-21,2
Szydłowo	154	140	131	154	156	154	0,0
Liczba osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej							
Polska	3 338 703	3 103 832	3 111 054	3 204 830	2 953 964	2 729 828	-22,3
Mazowieckie	400 547	366 007	361 257	370 810	345 979	322 563	-24,2
Powiat mławski	9 201	7 884	7 336	7 766	7 270	7 137	-28,9
Szydłowo	565	509	461	503	525	517	-9,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Bank Danych Lokalnych, GUS, lata 2010 i 2014

W roku 2015 na terenie gminy Szydłowo 233 osobom przyznano pomoc społeczną. Największą pulę zasiłków stanowiły zasiłki dla bezrobotnych (39,1% ogółu przyznanych zasiłków), ubóstwo – 18,0%, niepełnosprawność – 16,7%, długotrwała i ciężka choroba – 11,6%, a najmniejszą potrzeba ochrony macierzyństwa – 7,3%, alkoholizm – 4,7%, zdarzenia losowe – 1,7% i opuszczenie zakładu karnego – 0,9%. Nie przyznano natomiast zasiłków w zakresie przemocy w rodzinie.

W stosunku do lat poprzednich nastąpił wzrost o spadek o 31,8% osób, którym udzielono świadczenia. Największy spadek odnotowano w zakresie opuszczenia zakładu karnego (-250%), bezrobocia (-100%), potrzeby ochrony macierzyństwa (-88,2%), długotrwałej i ciężkiej choroby (-70,4%) i zdarzeń losowych (-25,0%). Wzrost w ilości udzielanej pomocy społecznej nastąpił w przypadku ubóstwa (o 100%), alkoholizmu (o 90,9%), i niepełnosprawności (o 12,8%). Poniżej zestawienie ilości osób, które otrzymały świadczenie z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Tabela 14. Rodzaje pomocy/świadczeń społecznych udzielonych mieszkańcom gminy Szydłowo w latach 2010-2015

Rodzaj zasiłku/świadczenia	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Dynamika 2015/2010 [%]
Liczba osób ogółem	307	308	189	232	216	233	-31,8
Ubóstwo	0	0	0	50	43	42	100,0
Niepełnosprawność	34	34	36	32	31	39	12,8
Długotrwała lub ciężka choroba	46	42	28	21	24	27	-70,4
Przemoc w rodzinie	0	0	0	0	0	0	0
Alkoholizm	1	0	18	17	12	11	90,9
Bezrobocie	182	186	85	91	89	91	-100,0
Potrzeba ochrony macierzyństwa	32	37	17	18	15	17	-88,2
Opuszczenie zakładu karnego	7	5	3	1	2	2	-250,0
Zdarzenie losowe	5	4	2	2	0	4	-25,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, lata 2011 – 2015

Poniżej zestawienie ilości osób korzystająca z pomocy społecznej z uwagi na długotrwałe bezrobocie oraz problem alkoholowy z podziałem na miejscowości.

Tabela 15. Liczba osób korzystająca z pomocy społecznej na terenie gminy Szydłowo z podziałem na miejscowości

L.p.	Miejscowość	Liczba długotrwałe bezrobotnych korzystających z pomocy społecznej [os.]	Liczba dotkniętych problemem alkoholowym korzystających z pomocy społecznej [os.]
1.	Budy Garlińskie	3	0
2.	Dębiny	1	0
3.	Dębsk	11	3
4.	Garlino	7	2
5.	Giednia	5	0
6.	Kłuszewo	2	1
7.	Korzybie	0	0
8.	Kozły-Janowo	0	0
9.	Krzywonoś	2	0
10.	Marianowo	4	1
11.	Młodynin	1	0
12.	Nieradowo	1	0
13.	Nosarzewo Borowe	2	1
14.	Nosarzewo Polne	4	2
15.	Nowa Sławogóra	7	0
16.	Nowa Wieś	3	0

L.p.	Miejscowość	Liczba długotrwale bezrobotnych korzystających z pomocy społecznej [os.]	Liczba dotkniętych problemem alkoholowym korzystających z pomocy społecznej [os.]
17.	Nowe Nosarzewo	1	0
18.	Nowe Piegłowo	1	0
19.	Pawłowo	1	0
20.	Piegłowo – Kolonia	0	0
21.	Piegłowo – Wieś	1	0
22.	Stara Sławogóra	3	0
23.	Szydłowo	9	0
24.	Szydłówek	10	0
25.	Trzcianka	3	0
26.	Trzcianka – Kolonia	2	1
27.	Tyszki – Bregendy	3	0
28.	Wola Dębska	1	0
29.	Zalesie	3	0
Razem:		91	11

Źródło: dane z Urzędu Gminy Szydłowo, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Powiatowego Urzędu Pracy w Mławie, stan na koniec 2015r.

W 2015 r. w przypadku niepełnosprawność zasiłki przyznano 16,7% ogólnej liczbie osób, którym przyznano zasiłki. Osoba niepełnosprawna to osoba, której sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz pełnienie funkcji społecznych. Osoba niepełnosprawna różni się od innych osób wyłącznie niepełnosprawnością, posiada orzeczenie o stopniu niepełnosprawności. W dzisiejszych czasach niepełnosprawność uważana jest za szczególnie istotny problem społeczny.

Obserwacje pracowników Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Szydłowie pozwalają stwierdzić, że sytuacja tej grupy społecznej jest bardzo trudna. Osoby niepełnosprawne mają problemy ze znalezieniem pracy. Dużym problemem są bariery architektoniczne, przykładem może być funkcjonujący na terenie gminy ośrodek zdrowia, który nie posiada rozwiązań technicznych przeznaczonych dla inwalidów. Problemem w środowisku wiejskim jest także edukacja osób niepełnosprawnych od chwili urodzenia aż do ukończenia szkoły.

Uzależnienia i przemoc

Zgodnie z art. 41 ust. 1 ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2015 r, poz. 1286 ze zm.) prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań własnych gminy. Realizacja zadań, o których mowa powyżej, prowadzona jest w postaci Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, uchwalonego corocznie przez Radę Gminy.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2016 został przyjęty Uchwałą Nr XI/60/2015 Rady Gminy Szydłowo z dnia 28 grudnia 2015 roku.

Priorytetami Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2016 jest kontynuacja i rozwijanie dotychczasowych działań ze szczególnym naciskiem na zapobieganie i prewencje w tym profilaktykę dzieci i młodzieży poprzez wspieranie szkolnych programów profilaktycznych, a także ograniczenia szkód i negatywnych skutków płynących z nadużywania alkoholu z nadużywania alkoholu przy jednoczesnym zwiększeniu dostępności do pomocy terapeutycznej i psychologicznej dla osób uzależnionych i ich rodzin we współpracy z Gminnym Ośrodkiem Pomocy

Społecznej w Szydłowie. W realizacji Programu istotne jest nałożenie nacisku na programy i zajęcia profilaktyczne, czynnie angażujące dzieci, młodzież i rodziców w działania propagujące zdrowy i trzeźwy styl życia, uświadamiające szkodliwy wpływ nadmiernego spożywania alkoholu. Na wykonanie Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wykorzystane będą przede wszystkim dochody Gminy Szydłowo z tytułu opłat za zezwolenia na sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych.

Realizacją zadań wynikających z Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zajmuje się Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Łącznie na terenie gminy Szydłowo wg. stanu na rok 2015 odnotowano 11 osób mających problem w alkoholu. Osoby te pobierają świadczenia społeczne w związku z tym problemem.

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. 2016 poz. 224) nakłada na organy jednostek samorządu terytorialnego zadania z zakresu zapobiegania i interwencji. Przeciwdziałanie narkomanii realizuje się przez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, gospodarczej, oświatowo-wychowawczej i zdrowotnej, a w szczególności poprzez:

- działalność wychowawczą, edukacyjną, informacyjną i zapobiegawczą,
- leczenie, rehabilitację i reintegrację osób uzależnionych,
- ograniczenie szkód zdrowotnych i społecznych.

W celu realizacji powyższych zapisów Gmina Szydłowo przyjęła Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii na 2016 rok (Uchwała Nr XI/59/2015 Rady Gminy Szydłowo z dnia 28 grudnia 2015 roku).

Polityka gminna polegać będzie na zapobieganiu powstawania problemów narkotykowych. Ocenia się, że Gmina Szydłowo jest w dobrej sytuacji, gdyż zjawisko to nie występuje w szkołach i środowisku młodzieżowym pozaszkolnym w rozmiarach alarmujących.

Ograniczenie używania narkotyków prowadzone jest w zadaniach tematycznych:

- Profilaktyka problemów,
- Ograniczenie szkód zdrowotnych,
- Monitoring i diagnozowanie.

W zakresie profilaktyki celem głównym jest zapobieżenie pojawienia się popytu na szerszą skalę oraz zwiększenie wiedzy na temat przyczyn powstawania problemów narkotykowych.

W ramach realizacji Programu na rok 2016 w zakresie profilaktyki problemów przewiduje się:

- zakup i upowszechnianie materiałów informacyjno- edukacyjnych (literatura, pomoce dydaktyczne)
- wdrożenie kampanii edukacyjnej w szkołach,
- współpraca ze szkołami, instytucjami i mediami w zakresie krzewienia kultury antynarkotykowej,
- organizowanie szkoleń dla nauczycieli i pedagogów z zakresu walki z narkomanią,
- wspieranie imprez profilaktycznych,
- organizowanie konkursów o tematyce antynarkotykowej.

W ramach realizacji Programu na rok 2016 w zakresie ograniczenia szkód zdrowotnych przewiduje się przeprowadzenie badań ankietowych i opracowanie diagnozy problemów narkotykowych w gminie.

Realizację Programu przeciwdziałania narkomanii prowadzi Wójt Gminy poprzez Gminną Komisję ds. Przeciwdziałania Alkoholizmowi.

Przeciwdziałanie przemocy jest przedmiotem wspólnej działalności przedstawicieli pomocy społecznej, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, policji, oświaty, ochrony zdrowia. Podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę Niebieskiej Karty. Procedura "Niebieskie Karty" to instytucjonalne narzędzie służące do przeciwdziałania przemocy w rodzinie wprowadzona *Ustawą z dnia 29 lipca 2005 r. o*

przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015r. poz. 1390). Łącznie na terenie gminy Szydłowo zostało założonych 10 Niebieskich Kart, wg. danych za rok 2015. Jeśli chodzi o dynamikę zmian w widoczna jest tendencja wzrostowa. W stosunku do 2010r. to ilość wydanych kart wzrosła o 100%.

Tabela 16. Liczba założonych Niebieskich Kart mieszkańcom gminy Szydłowo w latach 2010-2015

Zakres	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Dynamika 2015/2010 [%]
Liczba założonych „Niebieskich Kart”	0	0	0	5	8	10	100

Źródło: dane z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej za lata 2010 – 2015r.

Przestępczość

Na terenie gminy Szydłowo za stan bezpieczeństwa publicznego odpowiada Posterunek Policji w Szydłowie podlegające pod Komendę Powiatową w Mławie.

Na terenie gminy Szydłowo w roku 2014 stwierdzono łącznie 72 przestępstwa. Największy udział miały przestępstwa o charakterze kryminalnym, które stanowiły 66,6% wszystkich popełnionych przestępstw oraz przestępstwa przeciw mieniu – 48,6% popełnionych przestępstw, najmniej było z kolei przestępstw przeciwko zdrowiu i życiu 2,7%. W roku 2014 popełniono mniej przestępstw – o 75,0% mniej niż w roku 2013 i o 38,9% mniej niż w roku 2012.

Podobnie sytuacja przedstawiała się w pozostałych jednostkach administracyjnych. W powiecie mławskim popełniono 1 141 przestępstw, z czego 66,1% stanowiły przestępstwa kryminalne, a 48,1% przestępstwa przeciw mieniu. W województwie mazowieckim udział przestępstw przedstawia się następująco: 72,8% przestępstw kryminalnych i 58,7% przestępstw przeciw mieniu, a w skali kraju 68,4% przestępstw kryminalnych i 51,1% przestępstw przeciw mieniu.

Rokiem, w którym odnotowano najwięcej przestępstw był rok 2013. W roku 2014 popełniono mniej przestępstw – o 76,0% mniej w powiecie mławskim, o 18,8% mniej w województwie mazowieckim i o 20,1% mniej w Polsce. Dynamika zmian ilości przestępstw w gminie Szydłowo była podobna jak w powiecie mławski, a zarazem wyższa niż w województwie mazowieckim i w kraju, co oznacza że w gminie i powiecie popełniono mniej przestępstw w roku 2014 niż w roku 2013.

Tabela 17. Przestępstwa stwierdzone w latach 2012 - 2014

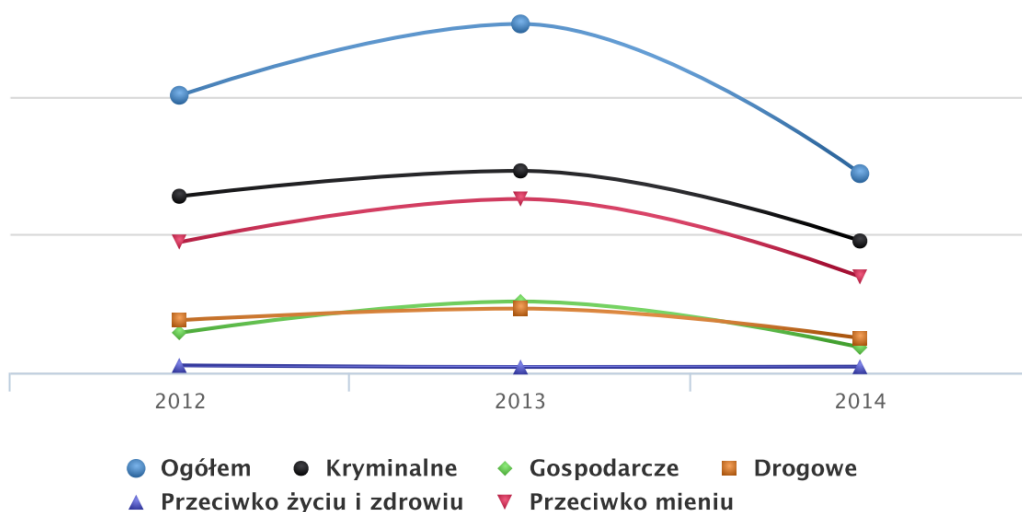
Jednostka terytorialna	2012	2013	2014
Przestępstwa ogółem:			
Polska	1 119 803	1 063 487	885 139
Mazowieckie	142 841	139 707	117 625
Powiat mławski	1 588	2 008	1 141
Szydłowo*	100	126	72
Przestępstwa kryminalne:			
Polska	781 340	711 193	605 313
Mazowieckie	103 381	96 607	85 645
Powiat mławski	1 010	1 162	755
Szydłowo*	64	73	48
Przestępstwa gospodarcze:			
Polska	141 483	154 430	162 042
Mazowieckie	14 042	16 388	16 660
Powiat mławski	229	410	145
Szydłowo*	14	26	9
Przestępstwa drogowe:			
Polska	155 906	141 118	86 833
Mazowieckie	20 457	19 713	11 783
Powiat mławski	301	369	198

Szydłowo*	19	23	12
Przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu:			
Polska	28 553	25 600	21 347
Mazowieckie	3 154	2 725	2 296
Powiat mławski	42	33	35
Szydłowo*	3	2	2
Przestępstwa przeciwko mieniu:			
Polska	598 898	521 930	452 460
Mazowieckie	81 127	77 543	69 013
Powiat mławski	748	1 000	549
Szydłowo*	47	63	35

* Główny Urząd Statystyczny udostępnia statystyki przestępstw jedynie dla powiatów, dlatego prezentowane dane są wartościami szacunkowymi bazującymi na ilości mieszkańców powiatu oraz mieszkańców gminy Szydłowo.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Bank Danych Lokalnych, GUS, lata 2012 – 2014; dane dla gminy Szydłowo pochodzą z portalu www.polskawliczbach.pl - dane oszacowane na podstawie danych GUS, lata 2012 – 2014

Wykres 4. Przestępstwa stwierdzone (oszacowane na podstawie danych GUS BDL) na terenie Gminy Szydłowo w latach 2012 - 2014

Źródło: www.polskawliczbach.pl, dane oszacowane na podstawie danych GUS, lata 2012 – 2014

Tabela 18. Przestępstwa i wykroczenia odnotowane w 2014, 2015 i 2016r. na terenie gminy Szydłowo w podziale na miejscowości

L.p.	Miejscowości	2014		2015		2016	
		Przestępstwa	Wykroczenia	Przestępstwa	Wykroczenia	Przestępstwa	Wykroczenia
1.	Budy Garlińskie	2	0	0	b.d.	1	0
2.	Dębiny	1	b.d.	0	b.d.	0	b.d.
3.	Dębsk	1	5	2	b.d.	0	0
4.	Garlino	1	7	0	b.d.	1	4
5.	Giednia	0	0	0	b.d.	0	2
6.	Kluszewo	3	2	3	b.d.	7	1
7.	Kozły Janowe	1	b.d.	1	b.d.	0	1
8.	Krzywonos	1	2	3	b.d.	1	2
9.	Marianowo	1	1	2	b.d.	0	0
10.	Nieradowo	0	1	3	b.d.	0	0
11.	Nosarzewo Borowe	5	8	2	b.d.	2	5
12.	Nosarzewo Polne	6	b.d.	2	b.d.	1	1

13.	Nowa Sławogóra	0	0	2	b.d.	1	0
14.	Nowa Wieś	3	1	4	b.d.	3	1
15.	Nowe Nosarzewo	2	0	0	b.d.	0	0
16.	Nowe Pieglówo	0	2	0	b.d.	1	1
17.	Pawłowo	2	1	1	b.d.	1	0
18.	Pieglówo Wieś	3	2	3	b.d.	0	1
19.	Sławogóra Stara	2	4	2	b.d.	0	4
20.	Szydłowo	10	21	6	b.d.	14	15
21.	Szydłówek	0	1	1	b.d.	1	5
22.	Trzcianka Wieś	2	1	2	b.d.	3	9
23.	Tyszki Bregendy	1	0	0	b.d.	0	0
24.	Wola Dębska	0	1	4	b.d.	0	0
25.	Zalesie	0	b.d.	1	b.d.	0	0
Suma:		47	60	44	b.d.	37	52

Źródło: Dane pochodzą z Posterunku Policji w Szydłowie, za lata 2014 – 2016 (uwaga - tabela nie przedstawia wszystkich miejscowości w gminie, jeśli danej miejscowości nie ma w wykazie oznacza że nie odnotowano na jej terenie przestępstw lub wykroczeń)

4.2. Strefa gospodarcza

Gmina Szydłowo jest gminą typowo rolniczą o niewielkim potencjale przemysłowym. Z powodu rolniczego charakteru gminy głównym miejscem zatrudniania jest rolnictwo tzn. indywidualne gospodarstwa rolne.

W gminie Szydłowo w 2015 roku działalność gospodarczą prowadziło 228 podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON. Była to największa ilość podmiotów zarejestrowanych w odniesieniu do przestrzeni lat 2010 – 2015. Ogólna dynamika zmian w latach 2010 – 2015 była dodatnia i wynosiła 11,8%. Oznacza to, że na przestrzeni ostatnich 5 lat liczba przedsiębiorstw zwiększyła się o 27 podmiotów.

Dodatnia dynamika zmian jest szczególnie istotna, biorąc pod uwagę dane ogólnopolskie i regionalne, bowiem w Polsce zanotowano w tym czasie wzrost o 6,6%, w województwie mazowieckim o 11,1%, a w powiecie mławskim o 5,0%. Gmina Szydłowo wypada więc lepiej w porównaniu do powiatu mławskiego.

Tabela 19. Liczba podmiotów gospodarczych w latach 2010 - 2015

Jednostka terytorialna	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Dynamika 2015/2010[%]
Polska	3 909 802	3 869 897	3 975 334	4 070 259	4 119 671	4 184 409	6,6
Mazowieckie	681 012	675 099	699 212	724 997	742 172	766 030	11,1
Powiat mławski	4 989	4 786	4 857	4 986	5 108	5 253	5,0
Szydłowo	201	192	199	194	219	228	11,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Bank Danych Lokalnych, GUS, lata 2010 - 2015

Na terenie gminy Szydłowo zlokalizowane są zakłady produkcyjne mające znaczenie gospodarcze tj.

- „Curtis Electronics” Sp. z o.o. w Krzywonosi
- "Agro-Pasz" S.C. Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe
- Państwowy Ośrodek Maszynowy w Krzywonosi (w trakcie prywatyzacji)
- CEDROB S.A. - Oddział Zakłady Wylęgu Drobiu w Pawłowie

Poniżej w tabeli przedstawiono rodzaje działalności wg PKD2007, jakie były zarejestrowane na terenie gminy Szydłowo w roku 2010 i 2015. Rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem (sekcja A) w gminie Szydłowo zajmowało się w 2015 roku 31 podmiotów, co stanowiło 13,6% ogólnej liczby podmiotów. W tym samym sektorze w roku 2010 działalność prowadziło 16,9% podmiotów.

Znaczny odsetek przedsiębiorców działa w sektorze handlu hurtowego i detalicznego, naprawy pojazdów samochodowych, włączając motocykle (sekcja G) tj. 23,2% podmiotów w roku 2015 i 30,8% podmiotów w roku 2010. Podobnie w sektorze budownictwa (sekcja F), gdzie w 2015 roku działalność prowadziło 14,0% podmiotów, a w roku 2010 – 16,4% podmiotów.

Widoczny jest wzrost niemal o połowę podmiotów w roku 2015 w stosunku do roku 2010 w sektorze Transport, gospodarka magazynowa (sekcja H). W roku 2015 udział podmiotów w tej sekcji wynosił 14,0%, z kolei w 2010 roku 8,5%.

Odsetek przedsiębiorstw w 2015 roku działających w sektorze przemysłu i budownictwa (sekcje B-F) wynosi w gminie 21,9% wszystkich firm, co oznacza, że działalnością taką zajmowała się niemal co czwarta firma. W Gminie Szydłowo przeważają jednak podmioty prowadzące działalność usługową (sekcje G-U PKD 2007) tj. w 2015 roku taką działalność prowadziło 64,5% podmiotów.

Tabela 20. Rodzaje działalności gospodarczych na terenie gminy Szydłowo

Nazwa sekcji wg PKD	Ilość podmiotów	
	2010	2015
A. Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo i rybactwo	34	31
B. Górnictwo i wydobywanie	0	0
C. Przetwórstwo przemysłowe	15	14
D. Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0	0
E. Dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	1	4
F. Budownictwo	33	32
G. Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	62	53
H. Transport, gospodarka magazynowa	17	32
I. Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	3	2
J. Informacja i komunikacja	0	1
K. Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	3	7
L. Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	0	0
M. Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	6	7
N. Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	2	9
O. Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	6	6
P. Edukacja	8	8
Q. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	2	5
R. Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	4	4
S. Pozostała działalność usługowa		
T. Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	5	13
U. Organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0
Ogółem sektor publiczny i prywatny	201	228

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny, stan na koniec 2015r.

Tempo i kierunek zmian jest zróżnicowana w skali regionu i Polski. Dynamika zmian przedsiębiorstw nowo zarejestrowanych pokazuje ustabilizowaną sytuację w gminie, biorąc pod uwagę jednostki administracyjne wyższego szczebla. Stabilność ta nie jest jednak dobra w odniesieniu do potrzeby rozwoju gminy, w tym wzrostu przedsiębiorczości wśród mieszkańców.

Tabela 21. Podmioty gospodarcze nowo zarejestrowane w latach 2010 - 2015

Jednostka terytorialna	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Dynamika 2015/2010 [%]
Polska	402 005	346 087	358 367	365 487	357 351	359 973	-11,7
Mazowieckie	66 405	57 402	60 786	65 439	64 131	68 431	3,0
Powiat mławski	595	457	495	523	499	524	-13,5
Szydłowo	23	23	17	14	28	23	0,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Bank Danych Lokalnych, GUS, lata 2010 - 2015

Wskaźnik wyrejestrowania przedsiębiorstw na terenie gminy był zdecydowanie niższy niż w powiecie mławskim (-11,4%), województwa mazowieckiego (26%) i w skali kraju (18,7%). Oznacza to, że na terenie gminy likwidowanych było relatywnie mniej przedsiębiorstw niż w innych jednostkach. W gminie najwięcej przedsiębiorstw zlikwidowano w roku 2011, co jest zauważalne również w pozostałych jednostkach administracyjnych.

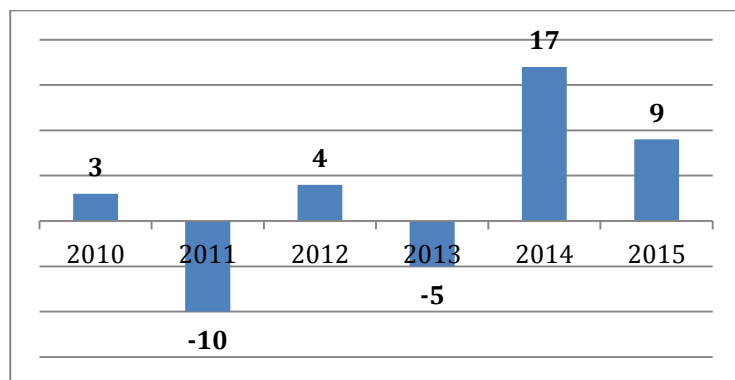
Tabela 22. Podmioty gospodarcze wyrejestrowane w latach 2010 - 2015

Jednostka terytorialna	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Dynamika 2015/2010 [%]
Polska	237 693	383 617	252 313	269 904	304 687	292 358	18,7
Mazowieckie	33 516	64 008	37 976	40 955	48 128	45 263	26,0
Powiat mławski	401	657	448	405	387	360	-11,4
Szydłowo	20	33	13	19	11	14	-42,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Bank Danych Lokalnych, GUS, lata 2010 - 2015

Zgodnie z powyższymi danymi saldo podmiotów nowo zarejestrowanych w stosunku do podmiotów wyrejestrowanych było dodatnie i wynosiło 9, co oznacza że o 9 przedsiębiorstw więcej zarejestrowano niż wykreślono na terenie gminy Szydłowo. Ujemne saldo odnotowano w roku 2011 (o 10 podmiotów więcej wyrejestrowano niż zarejestrowano) i w 2013 roku (o 5 podmiotów więcej wyrejestrowano niż zarejestrowano).

Wykres 5. Saldo podmiotów nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych na terenie gminy Szydłowo w latach 2010 - 2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Bank Danych Lokalnych, GUS, lata 2010 - 2015

Wskaźnik osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym wskazuje na relatywnie niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców gminy (6,5 osoby

na 100 osób w wieku produkcyjnym prowadziło działalność gospodarczą w 2015 roku). Dla porównania w powiecie mławskim były to ok. 9 osób, w województwie mazowieckim ok. 15 osób a w skali kraju ok. 12 osób. Patrząc na dynamikę zmian w latach 2010 – 2015 to w gminie Szydłowo była ona największa bo o 10% wzrosła ilość osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, a więc więcej niż w jednostkach wyższego szczebla. Przekładając to na dane liczbowe nastąpił wzrost o ok. 1 osobę (w roku 2015 w stosunku do roku 2010). A zatem nie można mówić o znacznym wzroście przedsiębiorczości w skali gminy. Podobnie w skali pozostałych jednostek administracyjnych, w powiecie nie przybyło takich osób (wskaźnik 0,3 osoby), w województwie mazowieckim przybyło ok. 1 osoby, w Polsce przebyło ok. 1 osoby (wskaźnik 0,5 osoby).

Tabela 23. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym w latach 2010 - 2015

Jednostka terytorialna	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Dynamika 2015/2010 [%]
Polska	11,9	11,6	11,9	12,1	12,2	12,4	4,3
Mazowieckie	14,5	14,1	14,5	14,9	15,0	15,3	5,1
Powiat mławski	8,5	8,1	8,1	8,4	8,6	8,8	3,3
Szydłowo	5,9	5,5	5,8	5,6	6,2	6,5	10,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Bank Danych Lokalnych, GUS, lata 2010 – 2015

Gospodarcza aktywność mieszkańców gminy Szydłowo znacząco różni się w zależności od miejscowości. Dane Urzędu Gminy wskazują, że na terenie gminy działa 157 pomiotów prowadzących działalność pozarolniczą i 1162 podmioty prowadzących działalność w sektorze rolniczym.

Tabela 24. Zestawienie ilości wpisów podmiotów gospodarczych na terenie gminy Szydłowo z podziałem na miejscowości

L.p.	Miejscowość	Liczba wpisów podmiotów działalności gospodarczej	Liczba aktywnych gospodarstw rolnych
1.	Budy Garlińskie	0	15
2.	Dębiny	1	0
3.	Dębsk	14	118
4.	Garlino	8	83
5.	Giednia	11	42
6.	Kluszewo	8	56
7.	Korzybie	2	20
8.	Kozły-Janowo	2	19
9.	Krzywonoś	7	19
10.	Marianowo	5	45
11.	Młodynin	4	22
12.	Nieradowo	3	40
13.	Nosarzewo Borowe	6	0
14.	Nosarzewo Polne	6	40
15.	Nowa Sławogóra	8	46
16.	Nowa Wieś	3	120
17.	Nowe Nosarzewo	2	20
18.	Nowe Pieglowo	4	35
19.	Pawłowo	3	29
20.	Pieglowo – Kolonia	1	11

L.p.	Miejscowość	Liczba wpisów podmiotów działalności gospodarczej	Liczba aktywnych gospodarstw rolnych
21.	Pieglów – Wieś	3	28
22.	Stara Sławogóra	0	35
23.	Szydłowo	32	84
24.	Szydłówek	17	77
25.	Trzcianka	2	39
26.	Trzcianka – Kolonia	1	52
27.	Tyszki – Bregendy	0	10
28.	Wola Dębska	1	24
29.	Zalesie	3	33
Razem:		157	1162*

*dane szacunkowe na podstawie podatku rolnego opłacający podatek w UG Szydłowo

Źródło: dane z Urzędu Gminy, stan na koniec 2015r.

Wśród gospodarstw rolnych dominują gospodarstwa wielkości 3 - 4,99ha, które stanowią 15,8% ogólne liczby gospodarstw. Najwięcej gospodarstw znajduje się w przedziale od 1 do 14,99ha tj. 969 gospodarstw co stanowi 83,4% ogólnej ilości, gospodarstwa powyżej 15ha stanowią 193, co daje 16,6%.

Tabela 25. Zestawienie wielkości i ilości gospodarstw na terenie gminy Szydłowo z podziałem na miejscowości

Wielkość gospodarstwa w ha	Ilość gospodarstw
1-1,49	111
1,5-1,99	97
2-2,99	147
3-4,99	184
5-6,99	128
7-9,99	140
10-14,99	162
15-19,99	78
20-29,99	66
30-49,99	35
50-99,99	10
100 i powyżej	4
Ogółem:	1162

Źródło: dane z Urzędu Gminy, stan na listopad 2016r.

Obszar gminy Szydłowo to krajobraz typowo rolniczy, w strukturze użytkowania dominują użytki rolne (79,2% powierzchni ogólnej gminy), w szczególności grunty orne (75,1% powierzchni użytków rolnych), poza tym znaczną powierzchnie zajmują grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione (13,7% powierzchni ogólnej gminy).

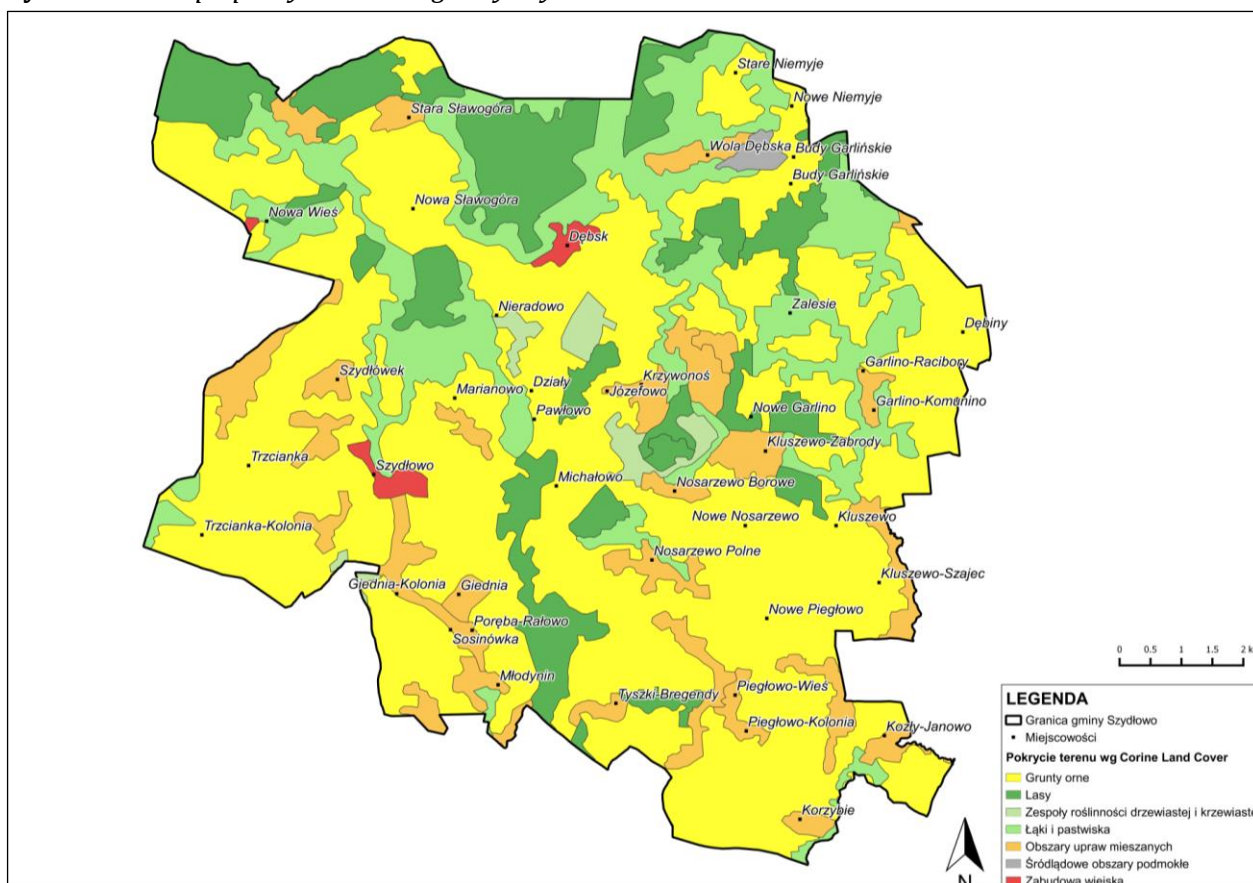
Tabela 26. Struktura użytkowania terenu gminy Szydłowo

Sposób użytkowania	Powierzchnia [ha]
Powierzchnia ogólna	12221
Użytki rolne, w tym:	9684
grunty orne	7277
sady	19
łąki trwałe	1200
pastwiska trwałe	650
grunty rolne zabudowane	348

grunty pod stawami	22
grunty pod rowami	168
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	1669
las	1420
grunty zadrzewione i zakrzewione	249
Grunty zabudowane i zurbanizowane	728
tereny mieszkaniowe	320
tereny przemysłowe	48
inne tereny zabudowane	0
zurbanizowane tereny niezabudowane	36
tereny rekreacyjno-wypoczynkowe	0
tereny komunikacyjne - drogi	289
tereny komunikacyjne - tereny kolejowe	0
tereny komunikacyjne - inne tereny komunikacyjne	0
użytki kopalne	35
Grunty pod wodami	140
powierzchniowymi płynącymi	128
powierzchniowymi stojącymi	12
Nie użytki	0
Pozostałe - różne	0

Źródło: Urząd gminy Szydłowo, listopad 2016r.

Rysunek 4. Mapa pokrycia terenu gminy Szydłowo

Źródło: „Jednostką odpowiedzialną za realizację projektu Corine Land Cover 2012 w Polsce, w ramach programu Copernicus GIO Land Monitoring, finansowanego ze środków Unii Europejskiej, był Instytut Geodezji i Kartografii, pełniący rolę jednego z Krajowych Centrów Referencyjnych EIONET ds. pokrycia terenu. Właścicielem danych powstałych w ramach ww. projektu jest Unia Europejska. Jednostką odpowiedzialną za rozpowszechnianie danych krajowych jest Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, w którym

ulokowany jest Krajowy Punkt Kontaktowy ds. współpracy z EEA w ramach EIONET oraz Krajowe Centrum Referencyjne EIONET ds. pokrycia terenu.”

4.3. Strefa przestrzenno – funkcjonalna

Pomiędzy Gminą Szydłowo a Mławą (miasto powiatowe) występują powiązania funkcjonalno – przestrzenne. Bliskość miasta nie pozwoliła na wykształcenie się silnego, wyposażonego w pełen zakres usług ośrodka gminnego. Szczególnie widoczne jest to w miejscowości Szydłowo, które nie jest ośrodkiem dominującym w gminie oferującym zestaw usług dla swoich mieszkańców.

Dla zrównoważenia obsługi części wschodniej obszaru gminy, oddalonego od Mławy, jak również napotykanego na brak konkurencyjnego ośrodka od wschodu wykreowały się dwa ośrodki uzupełniające: Nosarzewo Borowe i Dębsk. Obie, jak również Szydłowo pozostają pod silnym wpływem Mławy.

4.3.1. Infrastruktura komunikacyjna

Nadrzędny układ komunikacyjny w gminy Szydłowo stanowią następujące drogi:

- droga krajowa między regionalna nr 7 relacji Gdańsk-Mława-Płońsk-Warszawa, do której obszar gminy przylega na niewielkim odcinku zachodnią granicą,
- droga wojewódzka 544 Mława - Przasnysz
- droga wojewódzka 615 Ciechanów - Mława
- drogi powiatowe:
 - 07312 – Mława- Wieczfnia
 - 07320 – Mława – Szumsk
 - 07321 – Dębsk – Dzierzgowo
 - 07322 – Dębsk - Szydłowo
 - 07323 – Nosarzewo – Kluszewo
 - 07324 – Windyki – Nowa Wieś
 - 07342 – Piegłowo- Łysakowo
 - 07344 – Nosarzewo – Konopki
 - 07345 – Szydłowo – Borzymy

Układ nadrzędny uzupełnia sieć dróg gminnych, który jest wykształcony prawidłowo i umożliwia obsługę jednostek osadniczych oraz obszarów rolniczych w obrębie gminy.

Wszystkie drogi na terenie gminy zarówno wojewódzkie jak i powiatowe nie są przygotowane do przyjęcia znacznie większego ruchu samochodów ciężarowych. Drogi wojewódzkie, szczególnie o znaczeniu regionalnym nie posiadają parametrów technicznych właściwych dla tej kategorii połączeń, brak obejść terenów zabudowanych i zły stan skrzyżowań, szczególnie drogi wojewódzkiej 544 Mława – Przasnysz i drogi wojewódzkiej 615 Ciechanów – Mława, na terenie wsi Trzcianka.

Łącznie na terenie gminy Szydłowo znajduje się 142,15 km dróg. Długość dróg powiatowych wynosi 48,8 km, z czego 10,66% jest nieutwardzona, z kolei dróg gminnych łącznie znajduje się 77,65 km, z czego 31,49% stanowią drogi nieutwardzone. Stan techniczny istniejących dróg jest niezadowolający, większość dróg wymaga modernizacji.

Tabela 27. Sieć komunikacyjna na terenie gminy Szydłowo z uwzględnieniem kategorii drogi i rodzaju nawierzchni.

Kategoria drogi	Długość drogi [km]
<i>Drogi krajowe</i>	
Brak	-
<i>Drogi wojewódzkie</i>	
Nr 544	11,50
Nr 615	4,20
<i>Drogi powiatowe</i>	
Łącznie drogi powiatowe, z czego:	48,8
o nawierzchni utwardzonej	43,6
o nawierzchni nieutwardzonej	5,2
<i>Drogi gminne</i>	
Łącznie drogi gminne, z czego:	77,65
o nawierzchni utwardzonej	49,90
o nawierzchni nieutwardzonej	24,45
Razem	142,15

Źródło: dane z Urzędu Gminy Szydłowo, stan na koniec 2015r.

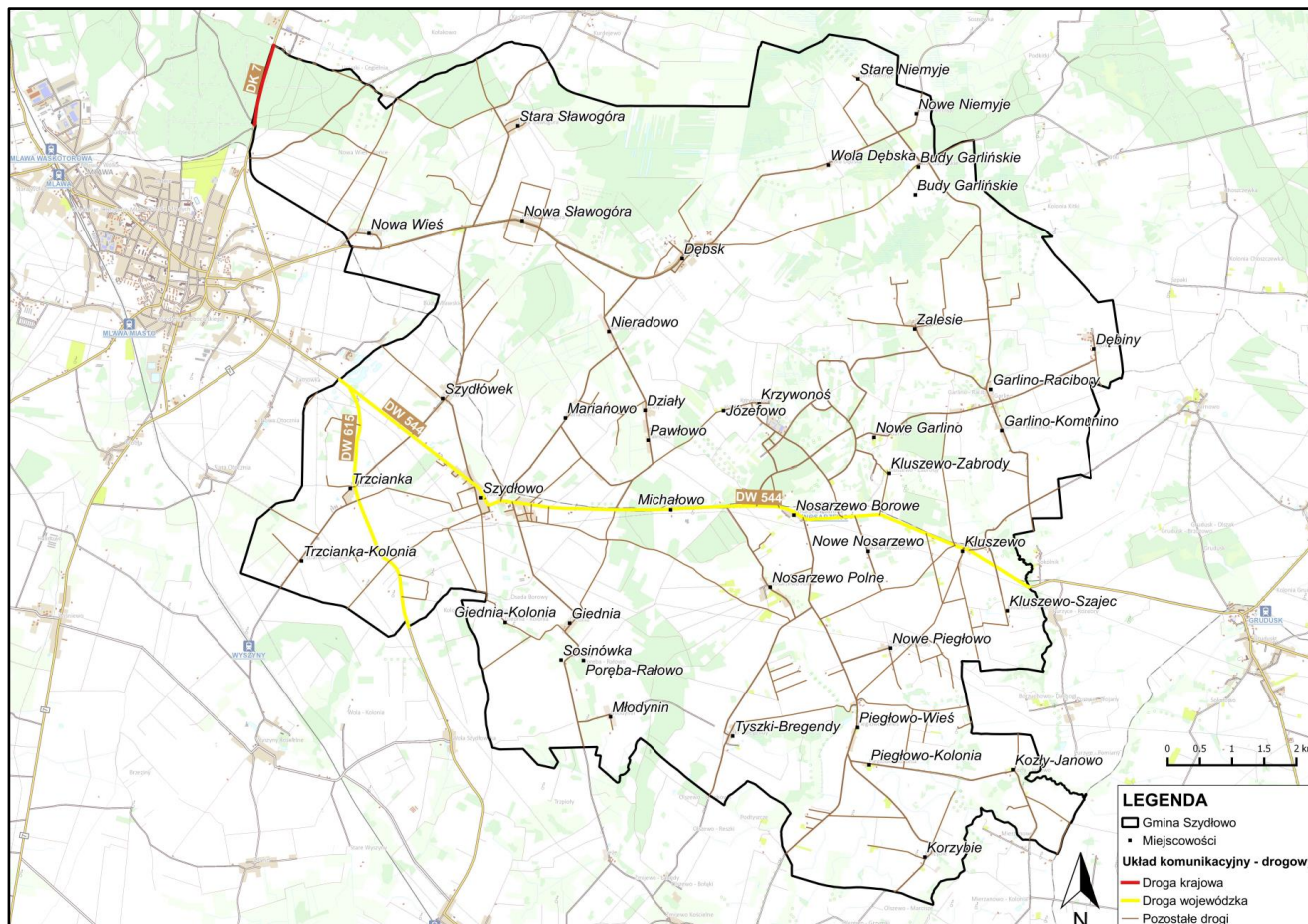
Tabela 28. Zestawienie dróg publicznych gminnych o nawierzchni utwardzonej i nieutwardzonej na terenie gminy Szydłowo z podziałem na miejscowości

L.p.	Miejscowość	Łączna długość dróg publicznych gminnych (w km)	Szacowana długość dróg publicznych gminnych o nawierzchni utwardzonej (w km)	Szacowana długość dróg publicznych gminnych o nawierzchni nieutwardzonej (w km)
1.	Budy Garlińskie	1,40	0	1,40
2.	Dębiny	0	0	0
3.	Dębsk	2,80	2,80	0
4.	Garlino	3,90	2,30	0
5.	Giednia	5,60	2,30	1,60
6.	Kluszewo	2,40	2,40	0
7.	Korzybie	1,60	1,20	0,40
8.	Kozły-Janowo	0	0	0
9.	Krzywonoś	3,10	1,40	1,70
10.	Marianowo	2,00	2,00	0
11.	Młodynin	2,90	1,00	1,90
12.	Nieradowo	0	0	0
13.	Nosarzewo Borowe	3,10	2,20	0,90
14.	Nosarzewo Polne	2,90	1,30	1,60
15.	Nowa Sławogóra	1,70	1,20	0,50
16.	Nowa Wieś	3,60	1,80	1,80
17.	Nowe Nosarzewo	2,40	1,60	0,80
18.	Nowe Pieglówo	1,80	1,80	0
19.	Pawłowo	3,20	2,60	0,60
20.	Pieglówo – Kolonia	1,30	0	1,30
21.	Pieglówo – Wieś	4,20	2,80	1,40
22.	Stara Sławogóra	2,80	1,00	1,80
23.	Szydłowo	6,25	5,00	1,25
24.	Szydłówek	5,40	3,80	1,60
25.	Trzcianka	5,40	3,80	1,60

26.	Trzcianka – Kolonia	1,90	1,90	0
27.	Tyszki – Bregendy	1,80	1,80	0
28.	Wola Dębska	1,60	0	1,60
29.	Zalesie	2,60	1,90	0,70
Razem:		77,65	49,90	24,45

Źródło: dane z Urzędu Gminy Szydłowo, stan na koniec 2015r.

Rysunek 5. Sieć komunikacyjna na terenie gminy Szydłowo

Źródło: opracowanie własne na podstawie Openstreetmap

Przez gminę Szydłowo biegnie kolej wąskotorowa relacji Mława - Przasnysz. Do lat 80-tych obsługiwała transport towarowy związanych z przewozami płodów rolnych, a uzupełnienie były również przewozy pasażerskie. Jednak w czasie zawieszono przewozy pasażerskie, gdyż ludzie w latach 80-tych rezygnowali z transportu kolejowego na poczet samochodowego. Od 1993r. kolejka wąskotorowa została wpisana do rejestru zabytków techniki, służąc jako kolejka turystyczna (obecnie nieużytkowana).

4.3.2. Infrastruktura mieszkaniowa

W gminie Szydłowo dominuje zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna zagrodowa zamieszkiwana przez rolników oraz zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna zamieszkiwana przez ludność nierolniczą, a także zabudowa wielorodzinna zespołowa stanowiąca budownictwo zakładowe po PGR. Zdecydowana większość ludności zamieszkuje zabudowę zagrodową, zlokalizowaną najczęściej wzdłuż głównych dróg. Zmiany zachodzące w rolnictwie spowodowały, że część obiektów gospodarczych w siedliskach rolniczych (m.in. stodoły, budynki inwentarskie) przestały pełnić swoją funkcję i często adaptowane są na inne cele np. mieszkaniowe, usługowe. Zabudowa mieszkaniowa nierolnicza skupia się głównie we wsi Szydłowo i we wsiach podmiejskich wokół Mławy.

Gmina posiada w swoich zasobach jedynie mieszkania komunalne, wg. stanu na 2015 rok do dyspozycji było 9 mieszkań komunalnych o łącznej powierzchni użytkowej 642,2 m². Gmina nie posiada w swoich zasobach mieszkań socjalnych.

Tabela 29. Zasoby mieszkaniowe, których właścicielem jest Gmina Szydłowo

L.p.	Lokalizacja zasobu	Liczba mieszkań	Łączna powierzchnia użytkowa mieszkań w m ²	Rodzaj lokali mieszkalnych [komunalne/socjalne]
1.	Stara Sławogóra	4	112,90	Komunalne
2.	Nosarzewo Borowe	2	85,00	Komunalne
3.	Krzywonos	2	90,30	Komunalne
4.	Szydłowo	1	54,00	Komunalne
Suma:		9	342,2	

Źródło: dane z Urzędu Gminy Szydłowo, stan na koniec 2015r.

W gminie Szydłowo w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w 2015r roku znajdowało się 295,6 mieszkań, co było wartością niższą niż w powiecie mławskim (337,3 mieszkań na 1000 mieszkańców), województwie (410,1 mieszkań) i kraju (367,3 mieszkań). Sytuacja w zakresie mieszkalnictwa poprawia się w roku na rok, co widać we wszystkich jednostkach administracyjnych. Wskaźnik mieszkań przypadający na 1000 mieszkańców wzrósł o 6,0% w gminie, 6,6% w powiecie, 4,5% w województwie i 4,8% w skali kraju. Najlepsza sytuacja była więc w powiecie mławskim.

Tabela 30. Mieszkania na 1000 mieszkańców w latach 2010-2015

Jednostka terytorialna	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Dynamika 2015/2010 [%]
Polska	349,6	352,6	356,1	359,9	363,4	367,3	4,8
Mazowieckie	391,7	394,6	398,5	402,3	406,2	410,1	4,5
Powiat mławski	315,1	319,3	323,0	329,1	333,2	337,3	6,6
Szydłowo	277,7	280,9	284,0	289,5	292,0	295,6	6,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Bank Danych Lokalnych, GUS, lata 2010 - 2015

Również w zakresie powierzchni użytkowej mieszkań widoczny jest ich stopniowy wzrost z roku na rok. W gminie Szydłowo w roku 2015 przeciętna powierzchnia mieszkania wynosi 81,3 m², co jest wartością wyższą niż w powiecie mławskim (77,6 m²), województwie (71,7 m²) i kraju (73,6 m²). Zwykle mniejsze mieszkania są charakterystyczne dla miast, większe natomiast dla terenów wiejskich. Najwyższy wzrost wskaźnika odnotowano w gminie Szydłowo o 2,3%, niewiele mniej w województwie i w skali kraju – po 1,8%. Najgorsza sytuacja przedstawiała się w powiecie, wzrost o 0,5%.

Tabela 31. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m² w latach 2010-2015

Jednostka terytorialna	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Dynamika 2015/2010 [%]
Polska	72,3	72,6	72,8	73,1	73,4	73,6	1,8
Mazowieckie	70,6	70,9	71,2	71,5	71,7	71,9	1,8
Powiat mławski	77,2	77,3	77,5	77,5	77,6	77,6	0,5
Szydłowo	79,4	79,6	79,9	80,4	80,9	81,3	2,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Bank Danych Lokalnych, GUS, lata 2010 - 2015

W zakresie powierzchni użytkowej mieszkań przypadający na 1 osobę widoczna jest poprawa w tym zakresie na wszystkich szczeblach administracji, w perspektywie 5 lat. W gminie Szydłowo w roku 2015 przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w przeliczeniu na 1 osobę wynosi 24,0 m², co jest

wartością najniższą w regionie i kraju. Wyższa wartość wskaźnika występuje w powiecie mławskim (26,2 m²), województwie (29,5 m²) i kraju (27,0 m²). Pomimo najniższej wartości powierzchni użytkowej w przeliczeniu na 1 osobę w roku 2015 to na przełomie lat 2010 – 2015 najwyższy wzrost wskaźnika odnotowano w gminie Szydłowo, bo o 8,3%. W pozostałych jednostkach wartość wskaźnika wzrosła o 7,3% w powiecie, 6,4% w województwie i 6,3% w skali kraju.

Tabela 32. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w latach 2010-2015

Jednostka terytorialna	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Dynamika 2015/2010 [%]
Polska	25,3	25,6	25,9	26,3	26,7	27,0	6,3
Mazowieckie	27,6	28,0	28,4	28,8	29,1	29,5	6,4
Powiat mławski	24,3	24,7	25,0	25,5	25,8	26,2	7,3
Szydłowo	22,0	22,4	22,7	23,3	23,6	24,0	8,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Bank Danych Lokalnych, GUS, lata 2010 - 2015

4.3.3. Infrastruktura społeczna i kulturalna

Infrastruktura opieki zdrowotnej

Model organizacyjny służby zdrowia zakładający wyposażenie wsi gminnej w gminny ośrodek zdrowia nie został zrealizowany, ponieważ bezpośrednia bliskość Mławy stwarza możliwość korzystania ze znacznie lepiej wyposażonej bazy leczniczej niż to zwykle oferują ośrodki wiejskie. Szczególnie chodzi tu o zachodnią część gminy przylegającą bezpośrednio do miasta. We wschodniej części gminy funkcjonuje jeden ośrodek zdrowia tj. Specjalistyczne Centrum Medyczne Filia w Nosarzewie Borowym.

W gminie Szydłowo nie ma apteki i punktu aptecznego. W związku z tym sytuacja gminy nie jest korzystna w tym zakresie, biorąc pod uwagę, że w powiecie apteka lub punkt apteczny przypada na 3 882 osób. Trochę gorzej sytuacja ma się w województwie, gdzie apteka/punkt apteczny przypada na 3 078 osób a w kraju na 3 017 osób. Zmiany w perspektywie lat są widoczne najbardziej w powiecie mławskim, gdzie o 60,9% zmalała wartość wskaźnika, co oznacza że na 1 aptekę/punkt apteczny przypada mniej osób. Jest to trend korzystny, a w praktyce oznacza zwiększającą się liczbę aptek/punktów aptecznych. Podobna sytuacja ma miejsce w skali województwa (spadek o 15,2% osób przypadających na 1 aptekę/punkt apteczny) i w skali kraju (spadek o 13,0% osób przypadających na 1 aptekę/punkt apteczny).

Tabela 33. Liczba osób przypadająca na aptekę ogólnodostępną w latach 2010-2015

Jednostka terytorialna	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Dynamika 2015/2010 [%]
Polska	3 411	3 290	3 211	3 150	3 094	3 017	-13,0
Mazowieckie	3 547	3 536	3 345	3 226	3 140	3 078	-15,2
Powiat mławski	6 245	5 336	4 961	4 355	4 346	3 882	-60,9
Szydłowo	0	0	0	0	0	0	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Bank Danych Lokalnych, GUS, lata 2010 – 2015

Infrastruktura edukacyjna

Edukacją dzieci i młodzieży na terenie gminy Szydłowo zajmują się trzy szkoły podstawowe oraz gimnazjum:

- Szkoła Podstawowa w Dębsku
- Szkoła Podstawowa im. Wojciecha Piechowskiego w Nosarzewie Borowym
- Szkoła Podstawowa im 49 Pułku Piechoty w Szydłowie

→ Gimnazjum Publiczne w Szydłowie im. 79 Pułku Piechoty Strzelców Słonimskich

W zakresie ilości dzieci objętych obowiązkiem szkolnym, nie przewiduje się zmian mogących wpłynąć na funkcjonowanie placówek oświatowych. Przy szkołach podstawowych zlokalizowane są oddziały przedszkolne uczące dzieci poniżej 6 roku życia.

Tabela 34. Liczba dzieci pobierających naukę w szkołach podstawowych na terenie gminy Szydłowo w roku szkolnych 2015/2016

L.p.	Nazwa szkoły	Oddział przedszkolny	Klasa I	Klasa II	Klasa III	Klasa IV	Klasa V	Klasa VI	Razem
1.	SP Dębsk	22	11	7	7	11	9	14	81
2.	SP Nosarzewo	23	27	13	17	15	10	17	122
3.	SP Szydłowo	36	45	21	16	20	17	14	169
Razem:		81	83	41	40	46	36	45	372

Źródło: dane z Urzędu Gminy Szydłowo, dane na październik 2016r.

Tabela 35. Nauczyciele zatrudnieni w szkołach podstawowych na terenie gminy Szydłowo w roku szkolnym 2015/2016

L.p.	Nazwa szkoły	Nauczyciel stażysta	Nauczyciel kontraktowy	Nauczyciel mianowany	Nauczyciel dyplomowany	Ogółem
1.	SP Dębsk	0	2	2	8	12
2.	SP Nosarzewo	0	2	1	6	9
3.	SP Szydłowo	0	1	1	11	13
Razem:		0	5	4	25	34

Źródło: dane z Urzędu Gminy Szydłowo, dane na październik 2016r.

Tabela 36. Liczba uczniów w Gimnazjum w roku szkolnym 2015/2016

L.p.	Nazwa szkoły	Klasa I	Klasa II	Klasa III	Razem
1.	Gimnazjum w Szydłowie	40	41	45	126
Razem:		40	41	45	126

Źródło: dane z Urzędu Gminy Szydłowo, dane na październik 2016r.

Tabela 37. Nauczyciele zatrudnieni w Gimnazjum w roku szkolnym 2015/2016

L.p.	Nazwa szkoły	Nauczyciel stażysta	Nauczyciel kontraktowy	Nauczyciel mianowany	Nauczyciel dyplomowany	Ogółem
1.	Gimnazjum w Szydłowie	0	0	2	10	12
Razem:		0	0	2	10	12

Źródło: dane z Urzędu Gminy Szydłowo

Tabela 38. Liczba urodzeń dzieci, które zostaną objęte obowiązkiem szkolnym na terenie gminy Szydłowo

L.p.	Rocznik 2011	Rocznik 2012	Rocznik 2013	Rocznik 2014	Rocznik 2015
1.	48	53	49	51	48

Źródło: dane z Urzędu Gminy Szydłowo

Infrastruktura sportowo- rekreacyjna i kulturowa

Na terenie gminy funkcjonuje hala sportowa i stadion piłkarski w Szydłowie. Obiekt funkcjonuje przy Gimnazjum . W zakresie propagowania kultury sportu działa Gminny Klub Sportowy „Korona” Szydłowo.

Analizując dostępną infrastrukturę sportowo – rekreacyjną stwierdzono, że brakuje miejsc do aktywnego spędzania wolnego czasu, typowo rekreacyjnych, np. boisk sportowych - wielofunkcyjnych (poza Szydłowem), pływalni, siłowni na świeżym powietrzu, ścieżek rowerowych itp.

Funkcję z zakresie kultury na terenie gminy Szydłowo pełnią świetlice wiejskie: w miejscowości Szydłowo (świetlica OSP), Szydłówek, Kluszewo, Nosarzewo Polne, Nowa Sławogóra, Stara Sławogóra, Garlino (świetlica OSP), Piegłowo Wieś (świetlica OSP), Dębsk oraz 1 placówkę biblioteczną w Szydłowie. Pomimo tego, że Nosarzewo Borowe jest również dużym ośrodkiem skupiającym społeczność wschodniej części gminy, w miejscowości tej nie ma świetlicy. W gminie nie ma również Gminnego Ośrodka Kultury, a więc centrum kulturalnych wydarzeń i spotkań pozwalających na integrację społeczną oraz zapewniających miejsce spędzania czasu wolnego.

4.4. Strefa techniczna i środowiskowa

Gmina Szydłowo jest w większości terenów zwodociągowana. Wszystkie większe wsie posiadają lokalne wodociągi, istnieje też kilka wodociągów grupowych tj.

- wodociąg Piegłowo obejmuje następujące miejscowości: Piegłowo-Wieś, Piegłowo Kolonie, Nowe Piegłowo, Nowe Nosarzewo, Nosarzewo Borowe, Kluszewo, Nosarzewo Polne.
- wodociąg Trzcianka obejmuje wsie: Trzciankę, Trzciankę Kolonie, Szydłowo, Szydłówek, Giednię, Młodymin Mały, Pawłowo, Marianowo,
- wodociąg Garlino zaopatruje wieś Garlino,
- wodociąg Krzywonoś zaopatruje wieś Krzywonoś, Dębsk, Nową Sławogórę, Sławogórę Starą i Nową Wieś. Planuje się, iż z tego wodociągu zaopatrywane będą również Wola Dębska i Budy Garlińskie.

Z bytowaniem ludzi związane jest wytwarzanie znacznych ilości ścieków socjalno-bytowych, których ilość można szacować na ok. 80 -100 m³/osobę/dobę (w zależności od wyposażenia mieszkań). W gminie nie ma ani jednej oczyszczalni ścieków. Ścieki gromadzone w zbiornikach bezodpływowych. Niewłaściwa gospodarka powstającymi ściekami jest zagrożeniem dla gruntu oraz wód powierzchniowych i podziemnych. Kontrola w zakresie szczelności zbiorników i ich opróżniania pozwala na ograniczenie tego zagrożenia. Gospodarka ściekowa poprzez zbiorniki nie jest zatem rozwiązaniem ekologicznym. Najkorzystniejszy z punktu widzenia prośrodowiskowego jest kanalizacja sanitarna na obszarach zwartej zabudowa, a poza nimi zastosowanie nowoczesnych rozwiązań w postaci przydomowych oczyszczalni ścieków.

Z analizy wynika, że budowy oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacji sanitarnej wymagają w pierwszym rzędzie największe wsie: Szydłowo, Szydłówek, Dębsk, Garlino, Krzywonoś. Mogą to być oczyszczalnie obejmujące swym zasięgiem więcej niż jedną miejscowość. Jako rozwiązanie alternatywne przewiduje się odprowadzenie ścieków ze wsi graniczących z Mławą do sieci kanalizacyjnej miasta Mławy. Planuje się iż uzupełnieniem sieciowego systemu odprowadzania ścieków bytowych będzie budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach o rozproszonej zabudowie, tam gdzie realizacja sieci jest technicznie trudna lub nieopłacalna. Obecnie na terenie gminy funkcjonuje 24 oczyszczalni przydomowych zgodnie z poniższym podziałem.

Tabela 39. Przydomowe oczyszczalnie w gminie Szydłowo

L.p.	Miejscowość	Ilość przydomowych oczyszczalni ścieków [szt.]
1.	Budy Garlińskie	2
2.	Dębiny	0
3.	Dębsk	2
4.	Garlino	0
5.	Giednia	1

L.p.	Miejscowość	Ilość przydomowych oczyszczalni ścieków [szt.]
6.	Kluszewo	3
7.	Korzybie	0
8.	Kozły-Janowo	1
9.	Krzywonoś	0
10.	Marianowo	0
11.	Młodynin	0
12.	Nieradowo	0
13.	Nosarzewo Borowe	1
14.	Nosarzewo Polne	0
15.	Nowa Sławogóra	0
16.	Nowa Wieś	2
17.	Nowe Nosarzewo	0
18.	Nowe Piegłowo	0
19.	Pawłowo	0
20.	Piegłowo – Kolonia	1
21.	Piegłowo – Wieś	0
22.	Stara Sławogóra	0
23.	Szydłowo	0
24.	Szydłówek	5
25.	Trzcianka	1
26.	Trzcianka – Kolonia	1
27.	Tyszki – Bregendy	0
28.	Wola Dębska	0
29.	Zalesie	4
Razem:		24

Źródło: Dane Urzędu Gminy Szydłowo, listopad 2016r.

Systemem gospodarki odpadami na terenie gminy Szydłowo zostały objęte wszystkie nieruchomości zamieszkałe. Do systemu opłatowego nie zostały włączone nieruchomości niezamieszkałe, biura, szkoły, urzędy, placówki handlowe, usługowe. Właściciele tych nieruchomości mają nadal obowiązek zawarcia umów indywidualnych. W 2015 roku odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych od właścicieli zamieszkałych prowadziła firma NOVAGO Sp. z o.o, ul. Grzebskiego 10, 06-500 Mława (dawna nazwa: Zakład Usług Komunalnych „USKOM: Sp. z o.o w Mławie) wyłoniona w drodze postępowania przetargowego na podstawie umowy GK.27/2014 z dnia 23.12.2014r.

Odpady komunalne z terenu Gminy Szydłowo w 2015 roku odbierane były jako zmieszane i selektywne. Zmieszane odpady mogą być przekazywane wyłącznie do regionalnych instalacji przetwarzania odpadów komunalnych. Odbiór zmieszanych odpadów komunalnych następował z częstotliwością 2 raz w miesiącu (zabudowa jednorodzinna i wielorodzinna). Zbiórka odpadów segregowanych odbywała się w systemie workowym (zabudowa jedno rodzinna i wielorodzinna) raz w miesiącu. W pojemniki oraz worki na odpady komunalne właściciele nieruchomości musieli zaopatrzyć się we własnym zakresie. Zgodnie z Regulaminem utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Szydłowo do selektywnego gromadzenia odpadów należy stosować pojemniki lub worki o następujących ujednoliconych kolorach: NIEBIESKI z przeznaczeniem na papier i tekturę; ŻÓŁTY z przeznaczeniem na tworzywa sztuczne i metal; ZIELONY z przeznaczeniem na szkło; BRĄZOWY z przeznaczeniem na odpady ulegające biodegradacji.

W roku 2015 osiągnięto 1,05% poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła. W roku 2014 ten poziom wynosił 1,7%. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 29 maja 2012 r. w sprawie poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami niektórych frakcji odpadów komunalnych (Dz. U. z 2012r., poz. 645) poziom określony prawem nie został osiągnięty (wymagane 14% w roku 2014 i 16% w roku 2015).

W ramach umowy na odbiór i zagospodarowanie odpadów odbieranych od mieszkańców Gminy przedsiębiorca wyłoniony w drodze przetargu zobowiązany był do zorganizowania zbiórki odpadów wielkogabarytowych, zużytego sprzętu elektrycznego, elektronicznego, chemikaliów i zużytych opon. Na terenie Gminy Szydłowo w 2015 roku zorganizowano dwukrotnie zbiórkę w/w odpadów. Mieszkańcy informowani byli o harmonogramie odbioru odpadów komunalnych zmieszanych i segregowanych oraz o zbiórkach wielkogabarytowych, zużytego sprzętu elektrycznego o elektronicznego, chemikaliów i zużytych opon.

Pojemniki na zużyte baterie znajdują się w obiektach użyteczności publicznej, tj. w Urzędzie Gminy Szydłowo, placówkach oświatowych na terenie gminy. Ponadto prowadzącym działalność w zakresie zbierania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego jest firma NOVAGO Sp. z o.o, ul. Grzebskiego 10, 06-500 Mława.

Gmina Szydłowo nie posiada własnej instalacji służącej do przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych, odpadów zielonych oraz pozostałości z sortowania i pozostałości mechaniczno – biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania. W związku z powyższym Gmina Szydłowo nie ma możliwości zagospodarowania tych odpadów. Zmieszane odpady komunalne, odpady zielone, oraz pozostałości z sortowania i pozostałości mechaniczno – biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania zagospodarowywane są zgodnie z wytycznymi wyłącznie w ramach regionu ciechanowskiego w instalacjach posiadających status RIPOK (Instalacja MBP Kosiny Bartosowe, 06-521 Wiśniewo, Instalacja MBP Uniszki – Cegielnia, 06-513 Wieczfnia Kościelna). Przekazane do NOVARGO Sp. z o.o jako prowadzącego RIPOK w Kosinach Bartosowych oraz w Uniszkach – Cegielnia, w regionie ciechanowskim, zmieszane odpady komunalne o kodzie 20 03 01 poddawane są procesom mechaniczno – biologicznego przetwarzania odpadów (MBP).

Z każdym rokiem zmienia się podejście ludzi do właściwego gospodarowania odpadami. Mieszkańcy mają coraz większą świadomość dotyczącą segregowania odpadów, choć w dalszym ciągu za niską, żeby była ona w pełni skuteczna.

Oprócz odpadów komunalnych w obrębie gminy występują odpady niebezpieczne, zawierające azbest. Wyroby zawierające azbest występują najczęściej w postaci płyt azbestowo – cementowych stosowanych w budownictwie jako pokrycia dachowe. Łącznie na terenie gminy występuje 2252,597 Mg wyrobów zawierających azbest. Poniżej przedstawiono zestawienie ilości wyrobów azbestowych w podziale na miejscowości.

Tabela 40. Zestawienie ilości wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Szydłowo z podziałem na miejscowości

L.p.	Miejscowość	Ilość wyrobów azbestowych [Mg]
1.	Budy Garlińskie	65,516
2.	Dębiny	13,2
3.	Dębsk	236,347
4.	Garlino	171,77
5.	Giednia	85,536
6.	Kluszewo	86,185
7.	Korzybie	56,276

L.p.	Miejscowość	Ilość wyrobów azbestowych [Mg]
8.	Kozły-Janowo	40,227
9.	Krzywonoś	41,272
10.	Marianowo	88,253
11.	Młodynin	47,3
12.	Nieradowo	28,061
13.	Nosarzewo Borowe	93,687
14.	Nosarzewo Polne	130,097
15.	Nowa Sławogóra	127,358
16.	Nowa Wieś	146,773
17.	Nowe Nosarzewo	0
18.	Nowe Pieglowo	32,428
19.	Pawłowo	66,792
20.	Pieglowo – Kolonia	25,19
21.	Pieglowo – Wieś	56,562
22.	Stara Sławogóra	79,046
23.	Szydłowo	151,734
24.	Szydłówek	87,175
25.	Trzcianka	27,478
26.	Trzcianka – Kolonia	84,491
27.	Tyszki – Bregendy	30,162
28.	Wola Dębska	33,682
29.	Zalesie	119,999
Razem:		2252,597

Źródło: Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Szydłowo na lata 2013 – 2032

4.5. Dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe

Dziedzictwo przyrodnicze

Oprócz wartości historycznych, na terenie gminy Szydłowo występują również obiekty pochodzenia naturalnego o wartościach przyrodniczych tj. osobliwości flory i fauny, jak np. Bagno Niemyje, głązy narzutowe zwane eratykami, uznane za pomnik przyrody nieożywionej oraz nieliczne pomniki przyrody ożywionej. Gmina nie należy jednak do typowo turystycznych, ani też wypoczynkowych.

Północna część obszaru gminy Szydłowo objęta jest ochroną jako Zieluńsko – Rzęgnowski Obszar Chronionego Krajobrazu (4 887,20 ha - 39,9% obszaru gminy) obejmującego Wzniesienie Mławskie aż po Morenę Rzęgnowską na wschodzie. Zieluńsko-Rzęgnowski Obszar Chronionego Krajobrazu ustanowiony został Rozporządzeniem Nr 18 Wojewody Mazowieckiego z dnia 15 kwietnia 2005 r. (Dz. Urz. Woj. Mazowieckiego nr 91 poz. 2450) wraz ze zmianami: Rozporządzeniem Nr 54 Wojewody Mazowieckiego z dnia 25 września 2007 r. (Dz. Urz. Woj. Mazowieckiego nr 203, poz. 5745), Rozporządzeniem Nr 2 Wojewody Mazowieckiego z dnia 6 stycznia 2009 r. (Dz. Urz. Woj. Mazowieckiego nr nr 1, poz. 2) oraz Uchwałą nr 34/13 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 18 lutego 2013 r. (Dz. Urz. Woj. Mazowieckiego, poz. 2486).

Północno-wschodni fragment gminy - rejon wsi Wola Dębowska i Budy Garlińskie znajduje się w zasięgu krajowej sieci ekologicznej ECONET-POLSKA. Obszar ten z bagnem Niemyje jest przedpołem Obszaru Puszczy Kurpiowskiej stanowiącej obszar węzłowy o znaczeniu międzynarodowym. Ochroną objęte się resztki dawnej puszczy oraz tereny ekstensywnych łąk, torfowisk niskich, agrocenoz o tradycyjnym systemie uprawy.

Część gminy Szydłowo na północ od drogi powiatowej nr 321 uznana została za ostoję ptaków o randze krajowej. Ostoja obejmuje odcinek doliny Orzyca zajęty przez łąki kośne, kompleksy potorfii i zadrzewienia dębowo-grabowe. W granicach wyodrębnionej ostoi ptaków znajdują się projektowane rezerwy: „Źródła Orzyca” o powierzchni 246,58 ha i „Ostrówek” o powierzchni 142,58 ha na terenie gminy Szydłowo. Oba rezerwy posiada wartości faunistyczno-ornitologiczne. Ponadto na styku areału wsi Wola Dębska i Budy Garlińskie teren o powierzchni ok. 30 ha proponuje się objąć ochroną jako użytek ekologiczny.

Na terenie gminy ustanowionych zostało pięć pomników przyrody. Pomniki przyrody ożywionej to:

Tabela 41. Zestawienie pomników przyrody objętych ochroną na terenie gminy Szydłowo

L.p.	Rodzaj pomnika – miejscowość	Akt powołujący/ zmieniający
1.	głaz narzutowy– Piegłowo Nowe	Rozporządzenie Nr 38 Wojewody Mazowieckiego z dnia 18.08.2008 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody położonych na terenie powiatu mławskiego (Dz. Urz. Woj. Mazowieckiego, Nr 152, poz. 5336)
2.	głaz narzutowy – Piegłowo Nowe	
3.	drzewo - lipa drobnolistna - Giednia	Rozporządzenie Nr 39 Wojewody Mazowieckiego z dnia 18 sierpnia 2008r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody położonych na terenie powiatu mławskiego (Dz. Urz. Woj. Mazowieckiego, Nr 152, poz. 5337)
4.	głaz narzutowy - Trzcianka	
5.	drzewo – dąb szypułkowy - Trzcianka	

Źródło: opracowanie własne na podstawie Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody, GDOŚ, stan na październik 2016r.

Gmina Szydłowo leży w granicach obszaru „Zielone Płuca Polski”, celem którego jest zachowanie i odtwarzanie naturalnych walorów środowiska. o znaczeniu krajowym związanym z dolinami Wkry i Orzyca.

Przez teren gminy przepływają rzeki: Łydynia, Giedniówka i Orzyc. W układzie zlewniowym rzek gmina podzielona jest na zlewnię obejmującą północne tereny gminy - zlewnia II rzędu rzeki Narwi i III rzędu rzeki Orzyc oraz zlewnię obejmującą środkową i południową część gminy – zlewnia III rzędu rzeki Wkry i IV rzędu górnej Łydyni. Dział wodny między zlewnią Orzyca i Wkra biegnie Wniesieniem Mławskim, natomiast zlewnię górnej Łydyni i Giedniówki w kierunku południkowym od Dębska do południowych granic gminy. Obszary dolinne związane z ciekami i obszarami są terenami prognostycznymi dla występowania torfów. Ponadto występują tu obszary źródliskowe Giedniówki, Orzyca i Łydyni.

W gminie panują korzystne warunki środowiskowe w zakresie czystości gleb i powietrza, dające możliwość produkcji zdrowej żywności.

Dziedzictwo kulturowe

Walory zabytkowe obejmują w gminie nieliczne obiekty architektury i budownictwa: obiekty mieszkalne, historyczno – wojskowe, zabytki działalności gospodarczej i technicznej. Wszystkie one prezentują raczej niską rangę, na skale lokalną. Wartość historyczną posiada szlak walk wrześniowych 1939r. Wkracza on na teren gminy w Nowej Wsi, skąd dalej przez rozległe łąki dochodzi do wzgórza o wysokości 179 m n.p.m., mającego charakter punktu widokowego. Dalej trasa biegnie terenami zalesionymi omijając od zachodu Sławogórę Starą, dochodząc do symbolicznych mogił żołnierzy polskich, poległych w czasie walk wrześniowych.

Na terenie gminy Szydłowo znajdują się obiekty i budynki zabytkowe wpisane do rejestru zabytków:

- zespół sakralny w Szydłowie - kościół parafialny p.w. Marii Magdaleny murowany z 1871-84 r. wraz z dzwonnica drewnianą z XIX w. i cmentarzem przykościelnym, ochroną objęte jest również najbliższe otoczenie w promieniu 50m wokół obiektu;
- park podworski w miejscowości Nosarzewo Borowe z k. XIX w.;

- zespół podworski w Pieglowie - dwór murowany XVIII/XIX w. i park z XIX w.;
- zespół podworski w Szydłowie - dwór murowany z ok. 1880 r. i pozostałości parku z 2 poł. XIX w.;
- układ przestrzenny Mławskiej Kolei Dojazdowej - w skład układu zabytkowego wchodzi na terenie gm. Szydłowo następujące działki: w Nowej Wsi dz. nr 409, Szydło wek dz. nr 30, Szydłowo dz. nr 82, Marianowo dz. nr 223, Pawłowo dz. nr 143, Nosarzewo Borowe dz. nr 111, Kluszewo dz. nr 68.

obiekty zabytkowe nie wpisane do rejestru zabytków, z których najcenniejsze to:

- park dworski w miejscowości Dębsk, XIX w.
- wiatrak koźlak, drewniany w miejscowości Garlino Zalesie, XIX w.
- zespół podworski: dwór drewniany, XIX/XX w., I ćw. XX w., budynek gospodarczy, kam./murowany, 1 ćw. XX w., budynek gospodarczy, murowany, 1 ćw. XX w. w miejscowości Kluszewo;
- cmentarz wojenny z 1915r. w miejscowości Nosarzewo Borowe, usytuowany na zachód od wsi wśród pól, okopany dookoła wałem ziemnym z bramą i resztkami ogrodzenia; na terenie cmentarza kamienie nagrobne żołnierzy rosyjskich i niemieckich,
- krzyż przydrożny, granit, 1897 r. w miejscowości Nosarzewo Borowe
- cmentarz wojenny 1915 r. w miejscowości Pieglowo
- park dworski w miejscowości Sławogóra Stara, Dom nr 6, mur./drewniany, 1 ćw. XX w.,
- cmentarz wojenny 1939 r. w miejscowości Sławogóra Stara,
- pozostałości parku k. XIX w. w miejscowości Szydłowo
- cmentarz parafialny Rzym.-Kat. w miejscowości Szydłowo, 2 poł. XIX w., o pow. 2,5 ha, z najstarszym nagrobkiem z 1882 r., 3 nagrobkami z 2 połowy XIX w. i bramą z 1 połowy XX w. (informacje w literaturze)
- kapliczka przydrożna, murowana, XIX/XX w. w miejscowości Szydłowo
- cmentarz wojenny w miejscowości Tyszkę Bregendy.

Wszystkie parki podworskie są w stanie daleko posuniętej dewastacji, wymagają natychmiastowych zabiegów rewitalizacyjnych. Obiekty te posiadają wartość kulturową, historyczną, naukową i przyrodniczą, co przesądza o ich roli w przekształconych obszarach wiejskich. Są one cennym elementem podnoszącym wartość i estetykę krajobrazu, a także identyfikującym miejsca związane z ludźmi i historią Mazowsza.

5. Partycypacja społeczna

Proces włączenia interesariuszy w przygotowanie Programu rewitalizacji został przeprowadzony w sposób umożliwiający udział jak największej grupy mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji społecznych i przedstawicieli samorządu w procesie tworzenia dokumentu.

W ramach konsultacji społecznych przeprowadzono spotkania informacyjne, konsultacyjne oraz konsultacyjne z elementami warsztatu strategicznego. Ponadto w ramach przygotowania Programu wykorzystano narzędzia ewaluacyjne typu anonimowa ankieta oraz wywiady. Tak skonstruowany proces partycypacji społecznej pozwolił zebrać rzetelne dane na temat opinii lokalnej, a także umożliwił obywatelom wyrażenie opinii, zgłoszenie uwag i wniosków w wybranej przez siebie formie – bezpośrednio lub za pośrednictwem ankiety.

Bieżące informacje na temat terminów spotkań, wyłożenia dokumentu do publicznego wglądu, etapów i oceny realizacji Programu interesariusze mogli uzyskać w Urzędzie Gminy lub dzięki informacjom zamieszczonym na stronie internetowej, stworzonej w ramach projektu.

Podsumowaniem procesu partycypacji społecznej jest Raport z konsultacji społecznych stanowiący Załącznik nr 1 do „Programu rewitalizacji dla Gminy Szydłowo na lata 2016 – 2020”.

6. Metoda delimitacji obszarów problemowych

Program rewitalizacji dla Gminy Szydłowo opracowany został z wykorzystaniem modelu ekspercko-partycypacyjnego, polegającego na możliwie szerokim udziale wszystkich interesariuszy w pracach nad Programem, przy jednoczesnym zaangażowaniu ekspertów zewnętrznych, odpowiadających między innymi za współudział w prowadzeniu procesu konsultacji społecznych oraz opracowaniu dokumentu pn. Program rewitalizacji dla Gminy Szydłowo.

Delimitacji przestrzennej obszarów wymagających wsparcia w ramach Programu rewitalizacji dla Gminy Szydłowo dokonano na podstawie wieloczynnikowej analizy ilościowej i jakościowej opartej na:

- identyfikacji występujących na terenie gminy problemów w sferze społecznej oraz współtowarzyszących im problemów gospodarczych, technicznych, przestrzennych i środowiskowych,
- wynikach konsultacji społecznych z udziałem różnych grup interesariuszy (przedstawicieli gminy, mieszkańców, przedsiębiorców, przedstawicieli organizacji pozarządowych),
- „Wytycznych Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020” i określonych w nich kryteriach wyznaczania stanów kryzysowych spowodowanych koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:
 - gospodarczej – w szczególności w zakresie niskiego poziomu stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw,
 - środowiskowej – w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi bądź środowiska naturalnego,
 - przestrzenno – funkcjonalnej – w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych,
 - technicznej – w szczególności w zakresie degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.
- „Instrukcji dotyczącej przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenia ładu przestrzennego” w której wskazuje się wskaźniki rekomendowane do wyznaczania obszarów kryzysowych tj.:
Społeczne:
 - wysoka stopa bezrobocia;
 - wysoki poziom ubóstwa;
 - wysoka przestępczość;
 - wysoki wskaźnik przemocy w rodzinie;
 - niski poziom edukacji;
 - niewielka liczba organizacji społecznych/liczba członków (fundacje, stowarzyszenia);
 - niska frekwencja w wyborach.

Przestrzenno-funkcjonalne:

- degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym,
- braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska;
- niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną;
- brak dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości;
- niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru;
- niski poziom obsługi komunikacyjnej;
- deficyt lub niskiej jakości tereny publiczne.

Gospodarcze:

- niski stopień przedsiębiorczości,
- słaba kondycja przedsiębiorstw,

Środowiskowe:

- przekroczenie standardów jakości środowiska,
- obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska.

Skalę negatywnych zjawisk odzwierciedlają mierniki rozwoju opisujące powyższe sfery, które wskazują na niski poziom rozwoju lub dokumentują silną dynamikę spadku poziomu rozwoju, w odniesieniu do wartości dla całej gminy.

W pracy nad wyznaczeniem obszaru zdegradowanego, a w kolejnym etapie obszaru rewitalizacji przeprowadzono analizy wskaźnikowe tj. zebrano dane liczbowe dla całej gminy w podziale na jednostki przestrzenne (tj. miejscowości), odniesiono nominalne wartości wskaźników do liczby mieszkańców, liczby rodzin lub liczby gospodarstw danej jednostki, obliczono średnie arytmetyczne dla wskaźników w skali gminy i odniesiono do nich wartości wskaźników z poszczególnych jednostek.

Mając na uwadze, że obszar zdegradowany odznacza się koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, przyjęto, że obszar zdegradowany powinien charakteryzować się co najmniej trzema negatywnymi zjawiskami społecznymi mierzonymi wskaźnikami. Wiąże się to z zasadą koncentracji, zgodnie z którą działania powinny być prowadzone na obszarach o istotnym znaczeniu dla gminy, obejmujących całość lub część obszaru zdegradowanego i dotkniętych szczególną koncentracją problemów i negatywnych zjawisk kryzysowych – przyjęcie dwóch wskaźników oznaczałoby współwystępowanie tych zjawisk. W wyniku analizy wybrano obszary, w których zidentyfikowano co najmniej trzy negatywne zjawiska w sferze społecznej. Kolejnym etapem było zweryfikowanie, czy potencjalne obszary zdegradowane charakteryzują się negatywnymi zjawiskami w pozostałych sferach tj. gospodarczej, przestrzenno – funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej. W tym celu wybrano wskaźniki, zebrano dane liczbowe, wyznaczono średnie arytmetyczne dla wskaźników w skali gminy oraz odniesiono do nich wartości wskaźników z poszczególnych jednostek. Do analizy wybrano jednostki cechujące się przynajmniej dwoma zjawiskami kryzysowym w którejkolwiek ze sfer.

Czynnikiem mającym istotny wpływ w wyborze obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji były wyniki konsultacji społecznych, w których interesariusze zgłaszali konkretne potrzeby w odniesieniu do różnych sfer życia.

Tabela 42. Tabela wskaźników dla strefy społecznej

L.p.	Miejscowość	Udział długotrwale bezrobotnych korzystających z pomocy społecznej w liczbie mieszkańców (bezrobocie) [%]	Udział rodzin którym przyznano zasiłek z pomocy społecznej w liczbie gospodarstw domowych (ubóstwo) [%]	Udział osób dotkniętych problemem alkoholowym w liczbie ludności (alkoholizm) [%]	Udział popełnionych przestępstw i wykroczeń w liczbie ludności (przestępczość) [%]	Koncentracja zjawisk (większa niż średnia) [%]
1.	Budy Garlińskie	7,14	21,43	0,00	4,76	33,33
2.	Dębiny	1,23	33,33	0,00	1,23	35,80
3.	Dębsk	2,41	20,79	0,66	1,32	25,18
4.	Garlino	3,02	16,13	0,86	3,45	23,46
5.	Giednia	3,21	14,29	0,00	0,00	17,49
6.	Kluszewo	0,86	7,94	0,43	2,16	11,38
7.	Korzybie	0,00	8,33	0,00	0,00	8,33
8.	Kozły-Janowo	0,00	9,09	0,00	2,00	11,09
9.	Krzywonoś	1,12	3,70	0,00	1,68	6,50
10.	Marianowo	2,61	20,00	0,65	1,31	24,58
11.	Młodynin	1,30	17,65	0,00	0,00	18,95
12.	Nieradowo	1,64	15,38	0,00	1,64	18,66
13.	Nosarzewo Borowe	2,35	8,89	0,59	7,65	19,48
14.	Nosarzewo Polne	2,30	24,39	1,15	3,45	31,29
15.	Nowa Sławogóra	3,52	12,24	0,00	0,00	15,76
16.	Nowa Wieś	1,56	8,33	0,00	2,08	11,98
17.	Nowe Nosarzewo	0,96	4,55	0,00	1,92	7,43
18.	Nowe Pieglówo	1,19	3,57	0,00	2,38	7,14
19.	Pawłowo	0,74	7,69	0,00	2,21	10,63
20.	Pieglówo – Kolonia	0,00	7,69	0,00	0,00	7,69
21.	Pieglówo – Wieś	0,87	4,35	0,00	4,35	9,57
22.	Stara Sławogóra	1,82	10,26	0,00	3,64	15,71
23.	Szydłowo	2,49	14,06	0,00	4,06	20,62
24.	Szydłówek	2,93	22,97	0,00	2,93	28,84
25.	Trzcianka	3,37	19,35	0,00	3,37	26,10
26.	Trzcianka – Kolonia	1,44	12,50	0,72	0,00	14,66
27.	Tyszki – Bregendy	5,26	38,46	0,00	3,13	46,85
28.	Wola Dębska	1,47	18,18	0,00	0,00	19,65
29.	Zalesie	1,99	17,65	0,00	0,00	19,63
Gmina		2,17	13,98	0,23	2,45	18,83

Tabela 43. Tabela wskaźników dla strefy gospodarczej, przestrzenno – funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej

L.p.	Miejscowość	Udział podmiotów gospodarczych w liczbie ludności (przedsiębiorczość) [%]	Udział wpisów działalności gospodarczej w danej miejscowości do liczby wpisów ogółem (działalność gospodarcza) [%]	Udział gospodarstw rolnych w liczbie gospodarstw rolnych ogółem (rolnicza działalność gospodarcza) [%]	Wskaźnik jakości dróg - długość dróg gminnych nieutwardzonych do długości dróg gminnych ogółem [%]	Udział powierzchni dachów pokrytych eternitem w powierzchni dachów przykrytych eternitem ogółem [%]	Udział przydomowych oczyszczalni w liczbie gospodarstw domowych [%]
1.	Budy Garlińskie	0,00	0,00	1,29	100,00	2,91	14,29
2.	Dębiny	1,23	0,64	0,00	0,00	0,59	0,00
3.	Dębsk	3,07	8,92	10,15	0,00	10,49	1,98
4.	Garlino	3,45	5,10	7,14	0,00	7,63	0,00
5.	Giednia	7,05	7,01	3,61	28,57	3,80	2,38
6.	Kluszewo	3,45	5,10	4,82	0,00	3,83	4,76
7.	Korzybie	6,90	1,27	1,72	25,00	2,50	0,00
8.	Kozły-Janowo	4,00	1,27	1,64	0,00	1,79	9,09
9.	Krzywonoś	3,91	4,46	1,64	54,84	1,83	0,00
10.	Marianowo	3,27	3,18	3,87	0,00	3,92	0,00
11.	Młodynin	5,19	2,55	1,89	65,52	2,10	0,00
12.	Nieradowo	4,92	1,91	3,44	0,00	1,25	0,00
13.	Nosarzewo Borowe	3,53	3,82	0,00	29,03	4,16	2,22
14.	Nosarzewo Polne	3,45	3,82	3,44	55,17	5,78	0,00
15.	Nowa Sławogóra	4,02	5,10	3,96	29,41	5,65	0,00
16.	Nowa Wieś	1,56	1,91	10,33	0,00	6,52	4,17
17.	Nowe Nosarzewo	1,92	1,27	1,72	33,33	0,00	0,00
18.	Nowe Pieglowo	4,76	2,55	3,01	0,00	1,44	0,00
19.	Pawłowo	2,21	1,91	2,50	18,75	2,97	0,00
20.	Pieglowo – Kolonia	2,22	0,64	0,95	100,00	1,12	7,69
21.	Pieglowo – Wieś	2,61	1,91	2,41	33,33	2,51	0,00
22.	Stara Sławogóra	0,00	0,00	3,01	64,29	3,51	0,00
23.	Szydłowo	4,19	20,38	7,23	20,00	6,74	0,00
24.	Szydłówek	4,99	10,83	6,63	29,63	3,87	6,76
25.	Trzcianka	2,25	1,27	3,36	29,63	1,22	3,23
26.	Trzcianka – Kolonia	0,72	0,64	4,48	0,00	3,75	3,13
27.	Tyszki – Bregendy	0,00	0,00	0,86	0,00	1,34	0,00
28.	Wola Dębska	1,47	0,64	2,07	100,00	1,50	0,00
29.	Zalesie	1,99	1,91	2,84	26,92	5,33	11,76
Gmina		3,31	100 (średnia 3,45)	100 (średnia 3,45)	31,49	100 (średnia 3,45)	2,05

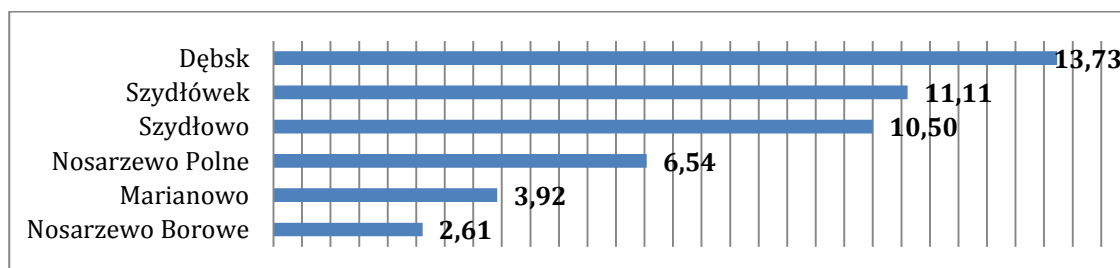
6.1. Negatywne zjawiska społeczne

Ubóstwo

Ubóstwo jest to stan, w którym społeczności brakuje środków finansowych na zaspokojenie podstawowych potrzeb, uznawanych w danej społeczności za niezbędne. Pod pojęciem „podstawowe potrzeby”, poza spełnieniem takich potrzeb jak: wyżywienie, ubranie kryją się takie potrzeby jak: opłaty mieszkaniowe, leczenia, uzyskania wykształcenia itp. Ubóstwo jest oprócz bezrobocia głównym powodem przyznawania przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Szydłowie pomocy w formie zasiłków celowych, okresowych i pomocy żywnościowej. Powodem są małe szanse na zatrudnienie osób bezrobotnych i niski poziom wykształcenia. Zgodnie z danymi z Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Szydłowie w 2015r. łącznie na terenie Gminy przyznano zasiłki z pomocy społecznej 153 rodzinom, co stanowi 13,0% ilości gospodarstw domowych korzystających ze świadczenia.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Szydłowie najwięcej wsparcia udzielił rodzinom z miejscowości Dębsk (13,73%), Szydłówek (11,11%) i Szydłowo (10,50%), a w następnej kolejności w miejscowości Nosarzewo Polne (6,54%), Marianowo (3,92%) i Nosarzewo Borowe (2,61%).

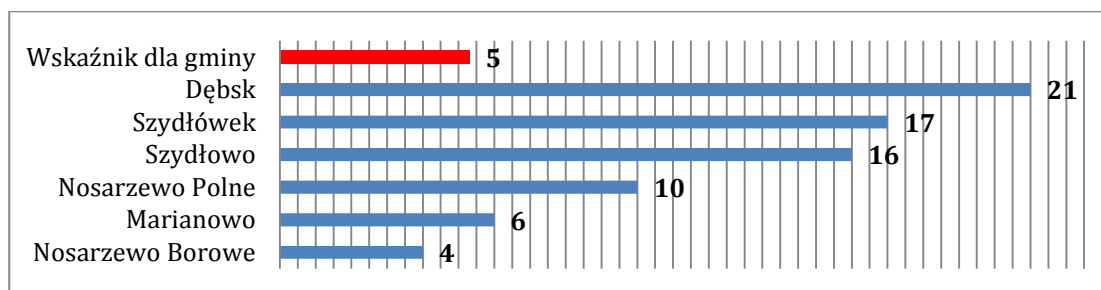
Wykres 6. Udział rodzin, którym przyznano zasiłki z pomocy społecznej w stosunku do łącznej ilości rodzin, które otrzymały świadczenie [%]

Źródło: opracowanie własne

Poniższy wskaźnik dla gminy odnosi się do średniej ilości rodzin w gminie, którym przyznano zasiłki z pomocy społecznej. Wartość wskaźnika dla gminy wynosi 5. Na poniższym wykresie widać, że dla prezentowanych miejscowości wskaźnik był wyższy niż średnia dla gminy. Niewiele poniżej wartości średniej odnotowano w Nosarzewie Borowym.

Wykres 7. Liczba rodzin, którym przyznano zasiłki z pomocy społecznej w stosunku do średniej ilości rodzin, którym przyznano zasiłki na terenie gminy

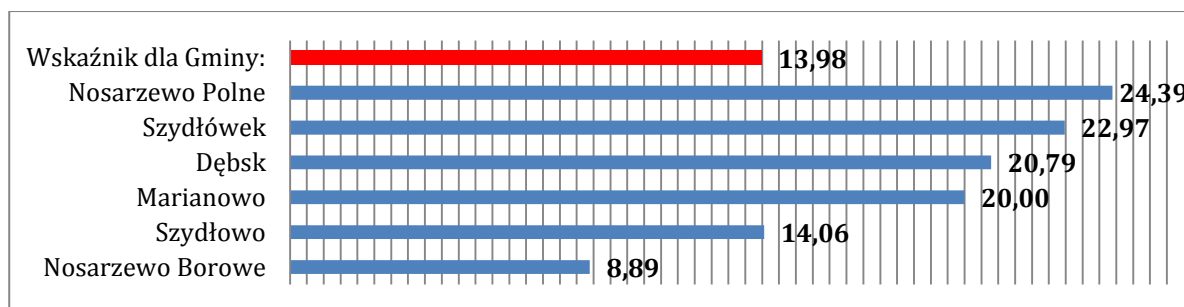

Źródło: opracowanie własne

Analizując dane statystyczne w odniesieniu do ubóstwa należy wziąć pod uwagę ilość zasiłków przyznanych rodzinom w stosunku do ilości gospodarstw w danej miejscowości, co przedstawia poniższy wykres. Analizując dane statystyczne, liczby rodzin, którym przyznano zasiłek oraz ilości gospodarstwa w danej miejscowości wskazuje się, że największa koncentracja zjawiska ubóstwa występuje w

miejsowości Nosarzewo Polne (24,39%), Szydłówek (22,97%), Dębsk (20,79%) oraz Marianowo (20,00%). Poniżej średniej dla gminy znajduje się Szydłowo (14,06%) i Nosarzewo Borowe (8,89%).

Wykres 8. *Udział rodzin, którym przyznano zasiłki z pomocy społecznej w liczbie gospodarstw domowych [%]*

Źródło: opracowanie własne

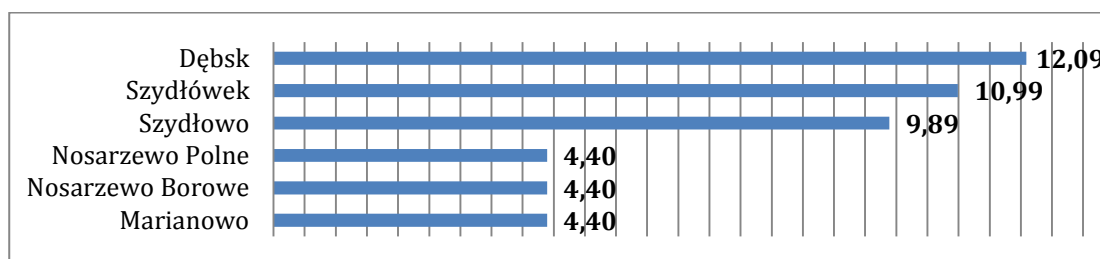
Obserwuje się zjawisko utrwalania się dziedziczenia ubóstwa, co w konsekwencji prowadzi do degradacji pod względem materialnym i społecznym. Szybkie wykrywanie i docieranie do rodzin znajdujących się na skraju ubóstwa oraz intensywna praca socjalna przyczynia się do zapobiegania utrwalania się biernych postaw.

Bezrobocie

Bezrobocie jest problemem o dużym znaczeniu społecznym, który oprócz wymiaru ekonomicznego ma duże znaczenie społeczne i psychologiczne, jest czynnikiem powodującym nie tylko ubóstwo ale i wykluczenie społeczne w obszarze rynku pracy. Zgodnie z danymi z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Szydłowie w 2015r. oraz danymi Powiatowego Urzędu Pracy w Mławie łącznie na terenie Gminy zarejestrowano 91 osób długotrwale bezrobotnych korzystających z pomocy społecznej, co stanowiło 1,92% ogólnej liczby mieszkańców gminy.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Szydłowie najczęściej wsparcia udzielił bezrobotnym z miejscowości Dębsk (12,09%), Szydłówek (10,99%) i Szydłowo (9,89%), a w następnej kolejności w miejscowości Nosarzewo Polne (4,40%), Marianowo (4,40%) i Nosarzewo Borowe (4,40%).

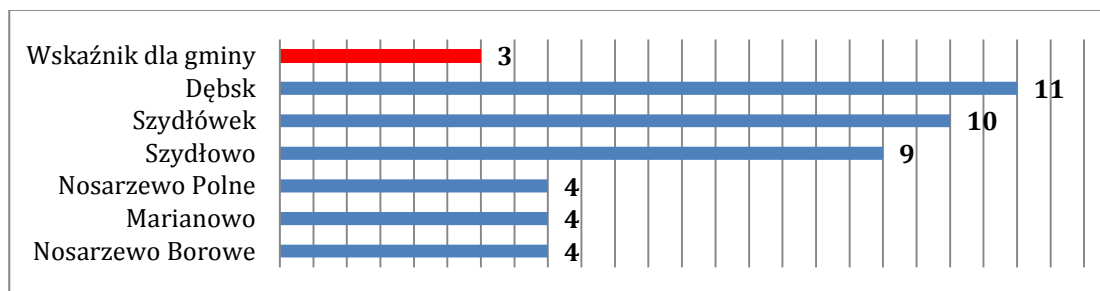
Wykres 9. *Udział bezrobotnych korzystających z pomocy społecznej w stosunku do łącznej ilości osób bezrobotnych otrzymujących świadczenie z tego tytułu [%]*

Źródło: opracowanie własne

Poniższy wskaźnik dla gminy odnosi się do średniej ilości osób pozostających bez pracy, którym przyznano zasiłki z pomocy społecznej. Wartość wskaźnika dla gminy wynosi 3. Na poniższym wykresie widać, że dla prezentowanych miejscowości wskaźnik był wyższy niż średnia dla gminy.

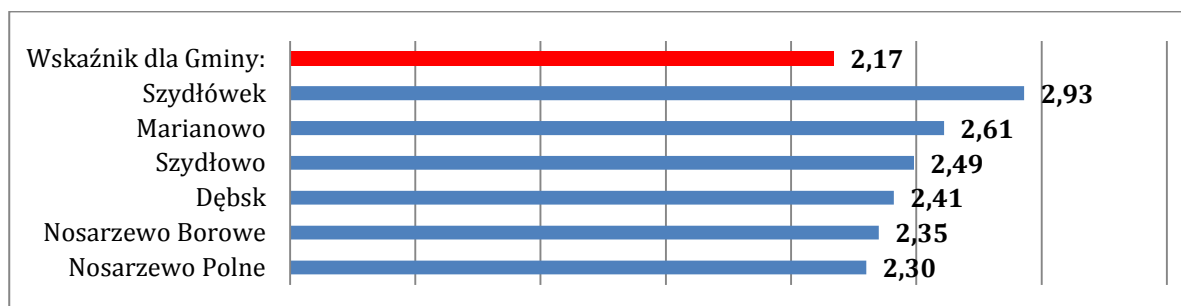
Wykres 10. Liczba bezrobotnych korzystających z pomocy społecznej w stosunku do średniej ilości bezrobotnych korzystających ze świadczeń na terenie gminy [%]

Źródło: opracowanie własne

Analizując dane statystyczne w odniesieniu do bezrobocia należy wziąć pod uwagę udział długotrwale bezrobotnych korzystających z pomocy społecznej w stosunku do ilości mieszkańców danej miejscowości, co przedstawia poniższy wykres. Analizując dane statystyczne, liczby bezrobotnych, którym przyznano zasiłek oraz ilości mieszkańców danej miejscowości wskazuje się, że największa koncentracja zjawiska długotrwałego bezrobocia występuje w miejscowości Szydłówek (2,93%), Marianowo (2,61%), Szydłowo (2,49%), Dębsk (2,41%), w dalszej kolejności Nosarzewo Borowe (2,35%) i Nosarzewo Polne (2,30%).

Wykres 11. Udział długotrwale bezrobotnych korzystających z pomocy społecznej w liczbie mieszkańców [%]

Źródło: opracowanie własne

Grupy narażone na bezrobocie w większej skali niż przeciętnie to: młodzież, osoby niepełnosprawne, osoby o niskich kwalifikacjach, kobiety oraz osoby w wieku niemobilnym. Trudna sytuacja finansowa gospodarstw domowych dotkniętych bezrobociem wymusza także ograniczenie wydatków związanych z nauką i kształceniem. Problem ten jest często w rodzinie czynnikiem konfliktowym i nasilającym patologie społeczne, takie jak nadużywanie alkoholu, zdobywanie środków pieniężnych nielegalnymi sposobami, np. kradzież, itp.

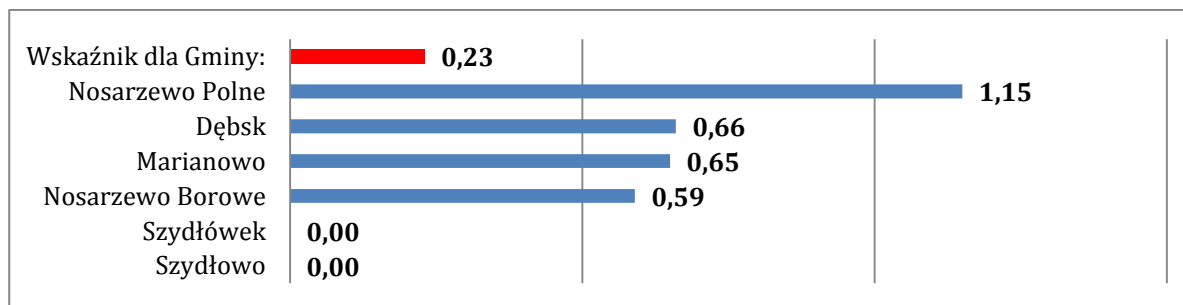
Zmiany w rodzinie spowodowane bezrobociem zależą w dużej mierze od struktury rodziny, stanu dotychczasowego zagospodarowania materialnego, kondycji zdrowotnej członków rodziny oraz środowiska lokalnego. Z powodu trudnej sytuacji materialnej rodziny, dzieci popadają w sytuacje konfliktowe w szkole z wychowawcami i nauczycielami. Odbija się to wszystko bardzo silnie na postawach dzieci i młodzieży, na ich zachowanie oraz wartościowanie zjawisk i osób.

Uzależnienia

Ważnym problemem na terenie Gminy Szydłowo jest problem uzależnień. Zgodnie z danymi z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Szydłowie w 2015r. łącznie na terenie gminy odnotowano 11 osób dotkniętych problemem alkoholowym, co stanowi 0,23% ogólnej liczby mieszkańców gminy.

Powyżej wskaźnika dla gminy odnotowano problem z alkoholem u mieszkańców miejscowości Nosarzewo Polne (1,15%), Dębsk (0,66%) Marianowo (0,65%), i Nosarzewo Borowe (0,59%). Problemu nie odnotowano z kolei w miejscowościach Szydłówek (0%) i Szydłowo (0%).

Wykres 12. Udział osób dotkniętych problemem alkoholowym w ogólnej liczbie mieszkańców gminy [%]

Źródło: opracowanie własne

Wartość przedstawiona na powyższym wykresie odnosi się tylko do osób pobierających świadczenie socjalne, być może osób posiadających problem z alkoholem jest więcej, jednak z uwagi na to że jest to temat wrażliwy, osoby z tym problemem mogą się nie ujawniać.

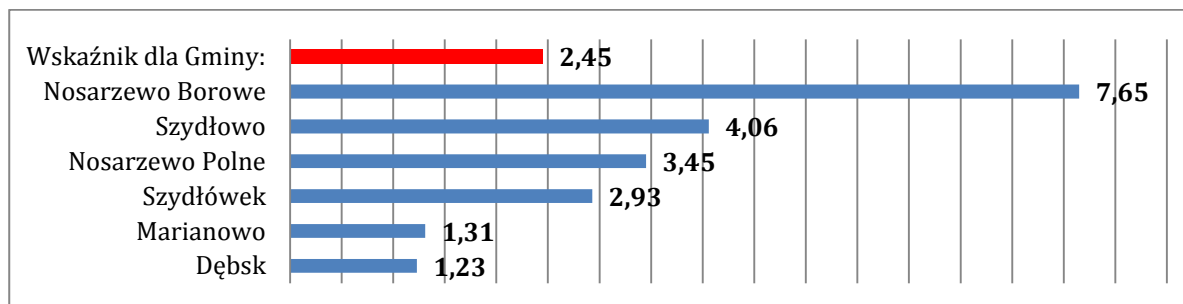
Uzależnienie od alkoholu i innych używek pociąga za sobą wiele negatywnych skutków, które odbijają się w dużym stopniu na prawidłowe funkcjonowanie rodzin. Z problemem tym społeczeństwo spotyka się od wielu lat. Proces ten rozwija się diametralnie, wzrasta liczba osób uzależnionych od alkoholu i obniża się wiek pierwszego kontaktu z alkoholem. W konsekwencji dochodzi do zaburzeń komunikacji między członkami rodziny, pojawia się bieda, bezrobocie, problemy wychowawcze i zdrowotne a także inne uzależnienia czy też wchodzenie w konflikt z prawem.

Kłopoty związane z alkoholem ma nie tylko osoba uzależniona, ale również osoby z najbliższego otoczenia alkoholika, związane z nim emocjonalnie, uczuciowo i ekonomicznie. Rodzina staje się przez alkoholizm niewydolna wychowawczo, cechuje ją zaburzona struktura wewnętrzna. To często rodzina uboga nie będąca w stanie zaspokoić podstawowych potrzeb życiowych dziecka, które narażone jest na przekazywanie doświadczeń, powodujących zaburzenia w jego rozwoju.

Przestępczość

Istotnym problemem natury społecznej jest poziom bezpieczeństwa i porządku publicznego. Powyżej wskaźnika dla gminy odnotowano problem z przestępczością w miejscowości Nosarzewo Borowe (7,65%), Szydłowo (4,06%), Nosarzewo Polne (3,45%) i Szydłówek (2,93%). Poniżej średniej wskaźnik przestępczości odnotowano w Marianowie (1,31%) i Dębsku (1,23%).

Wykres 13. Udział popełnionych przestępstw i wykroczeń w liczbie ludności [%]

Źródło: opracowanie własne

Aktywność społeczna

Społeczeństwo obywatelskie obejmuje zasadniczo dwa obszary: po pierwsze obywatelską aktywność zbiorową, tj. działalność organizacji pozarządowych, wspólnot sąsiedzkich, lokalnych, samorządowych, czy nawet subkulturowych, formalnych i nieformalnych grup oraz ruchów społecznych oraz, po drugie, obywatelskie postawy oraz indywidualną aktywność i świadomość obywatelską mieszkańców.

W celu wspierania aktywności społecznej potrzebna jest infrastruktura społeczna. W gminie nie ma Domu Kultury, który pełni rolę centrum kulturalnych wydarzeń i spotkań pozwalających na integrację społeczna oraz zapewniających miejsce spędzania czasu wolnego. W szczególności taka potrzeba istnieje w miejscowościach o dużym skupisku ludzi np. Szydłowo stanowiące główną miejscowość w gminie. Funkcję z zakresu kultury w Szydłowie pełni świetlica i biblioteka, w miejscowości Szydłówek – świetlica OSP, w Nosarzewie Polnym – świetlica, w Dębsku – świetlica.

Pomimo tego, że Nosarzewo Borowe jest również dużym ośrodkiem skupiającym społeczność wschodniej części gminy, w miejscowości tej nie ma świetlicy. Podobnie w Marianowie.

W aktywność społeczną mieszkańców gminy zaangażowane są następujące organizacje:

- Koło Gospodyń Wiejskich „MAZOWSZANKI” w Szydłówniku
- Stowarzyszenie Rozwoju Ziemi Szydłowskiej
- Ochotnicza Straż Pożarna „Szydłowo”
- Gminny Klub Sportowy "Korona" Szydłowo.

Wśród pozytywnych aspektów funkcjonowania organizacji społecznych na terenie gminy respondenci wskazywali:

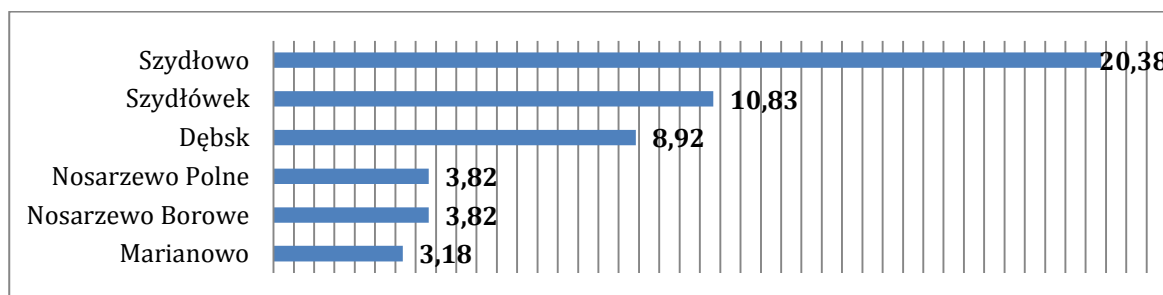
- pozytywne nastawienie gminy do organizacji pozarządowych i ich wspieranie w miarę możliwości,
- współpracę organizacji pozarządowych między sobą,
- prężnie działającą Ochotniczą Straż Pożarną, wyposażoną w nowoczesny sprzęt,
- widoczna chęć mieszkańców na uczestniczenie w działaniach proponowanych przez organizacje pozarządowe.

Respondenci zgodnie wskazywali, że na terenie gminy oferta zajęć pozaszkolnych jest niewystarczająca. Czynniki mające wpływ na ograniczenie działalności w tym zakresie to niewystarczające środki finansowe na działanie, brak możliwości i umiejętności pozyskiwania środków zewnętrznych, trudności związane z rozliczeniem i księgowością, konieczność inwestowania środków w infrastrukturę, a nie w działania merytoryczne oraz brak warunków lokalowych do prowadzenia różnorodnych działań.

6.2. Negatywne zjawiska gospodarcze

Na terenie gminy Szydłowo wg. stanu na 2015r. łącznie funkcjonowało 157 podmiotów działalności gospodarczej pozarolniczej (wg. danych Urzędu Gminy). Najwięcej podmiotów zarejestrowano w Szydłowie (32), Szydłówniku (17), Dębsku (14).

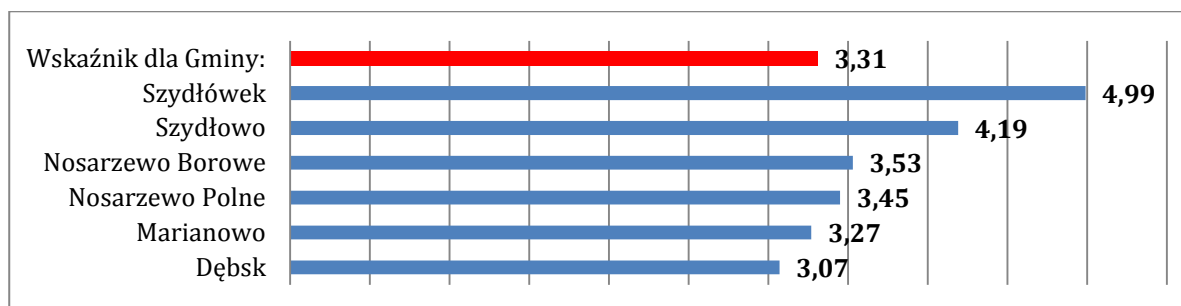
Wykres 14. *Udział wpisów działalności gospodarczej w danej miejscowości do liczby wpisów ogółem [%]*

Źródło: opracowanie własne

Czynnikiem mającym wpływ na rozwój gospodarczy jest przedsiębiorczość mieszkańców, którą wskazano jako stosunek ilości podmiotów gospodarczych do ilości mieszkańców danej miejscowości co przedstawia poniższy wykres. Średni wskaźnik poziomu przedsiębiorczości w skali gminy wynosi 3,31%. Dla miejscowości Szydłówek, Szydłowo, Nosarzewo Borowe, Nosarzewo Polne, wskaźnik udziału podmiotów gospodarczych w liczbie ludności jest wyższy niż 3,31%, a dla pozostałych miejscowości tj. Marianowo i Dębsk jest niższy niż 3,31%. Z analizy wynika, że przedsiębiorczość mieszkańców analizowanych miejscowości jest nieco lepsza niż w całej gminie.

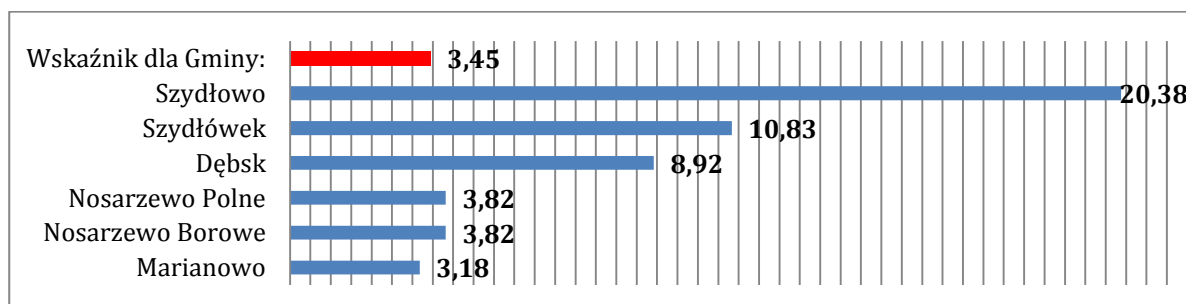
Wykres 15. *Udział podmiotów gospodarczych w liczbie ludności [%]*

Źródło: opracowanie własne

Średni wskaźnik poziomu działalności gospodarczej w skali gminy wynosi 3,45%. Dla miejscowości Szydłowo, Szydłówek, Dębsk, Nosarzewo Polne i Nosarzewo Borowe wskaźnik udziału wpisów działalności gospodarczej do liczby wpisów ogółem jest wyższy niż 3,45%, a dla pozostałych miejscowości niższy niż 3,45%.

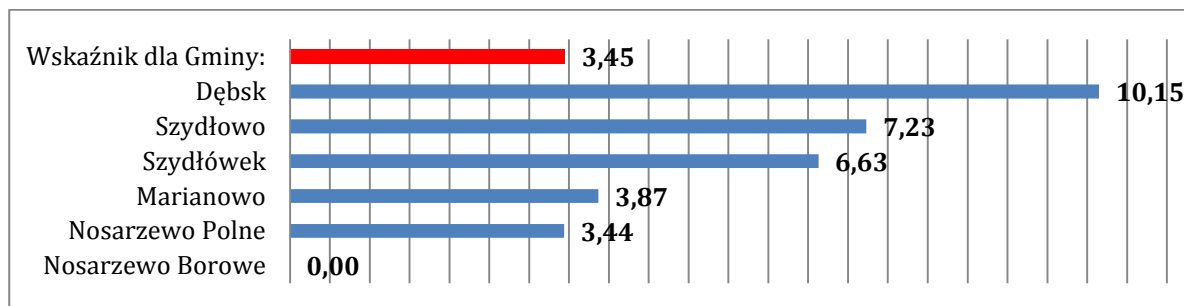
Wykres 16. *Udział podmiotów gospodarczych danej miejscowości do liczby wpisów ogółem [%]*

Źródło: opracowanie własne

W odniesieniu do rolniczej działalności produkcyjnej udział gospodarstw rolnych w liczbie gospodarstw rolnych ogółem wynosi 3,45% w skali gminy. Dla miejscowości Dębsk, Szydłowo i Szydłówek, Marianowo wskaźnik udziału aktywnych gospodarstw jest wyższy niż 3,45%, a dla pozostałych miejscowości niższy niż 3,45%.

Wykres 17. Udział aktywnych gospodarstw rolnych danej miejscowości do liczby gospodarstw rolnych ogółem [%]

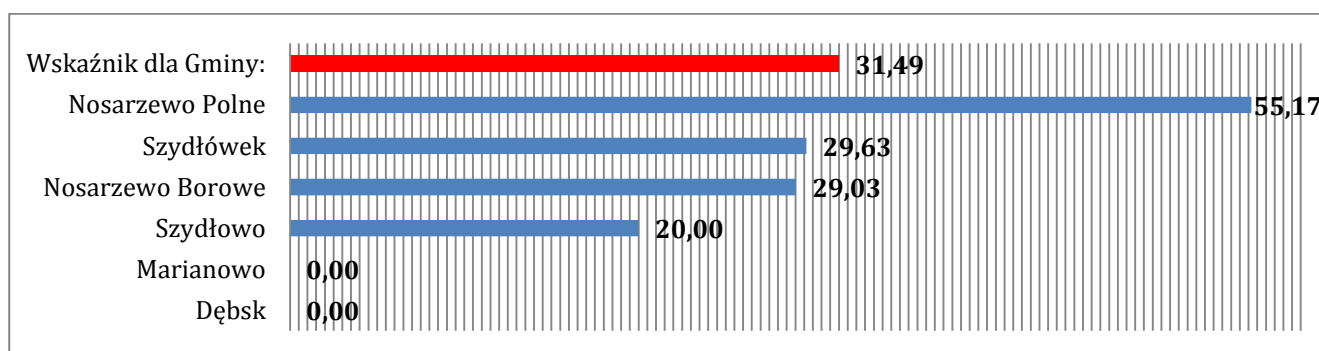
Źródło: opracowanie własne

6.3. Negatywne zjawiska przestrzenno – funkcjonalne

Infrastruktura komunikacyjna

Sieć dróg gminnych (publicznych i wewnętrznych) stanowi uzupełnienie układu podstawowego. Drogi te zapewniają dostępność z sieci podstawowej terenów zainwestowania, zapewniają również bezpośrednią obsługę terenów głównie mieszkaniowych, usługowych, sportowo-rekreacyjnych itd. W gminie 31,49% dróg pozostaje nieutwardzonych. W Nosarzewie Polnym wskaźnik dróg nieutwardzonych w stosunku do dróg gminnych jest wyższy niż wskaźnik dla gminy (55,17%). W pozostałych miejscowościach sytuacja jest nieco lepsza, udział dróg nieutwardzonych jest niższy niż 31,49% (wskaźnik dla gminy) tj. Szydłówek (29,63%), Nosarzewo Borowe (29,03%), Marianowo (0%) i Dębsk (0%). W miejscowości Szydłowo, która jest centrum życia gminy znajduje się 20,0% dróg nieutwardzonych, ale w dalszym ciągu poniżej wskaźnika dla gminy.

Wykres 18. Wskaźnik jakości dróg - długość dróg gminnych nieutwardzonych do długości dróg gminnych ogółem [%]

Źródło: opracowanie własne

Dla dróg istniejących utwardzonych podstawowym mankamentem jest ich niezadowalający, czasami wręcz zły stan techniczny, jak również nienormatywne (zaniżone) parametry techniczne (szerokość jezdni, szerokość w liniach rozgraniczających, brak segregacji ruchu pieszego i kołowego),

zwykle dla dróg budowanych kilkadziesiąt lat wcześniej, w oparciu o inne przepisy lub w przypadku braku dostępności terenu np. wynikających z własności terenu.

Dostępność komunikacyjna do terenów mieszkaniowych, usługowych i innych jest jednym z podstawowych parametrów świadczących o poziomie i warunkach życia mieszkańców. Aby zapewnić właściwy standard życia oraz zapobiec wyludnieniu terenu istotna jest inwestycja w infrastrukturę komunikacyjną.

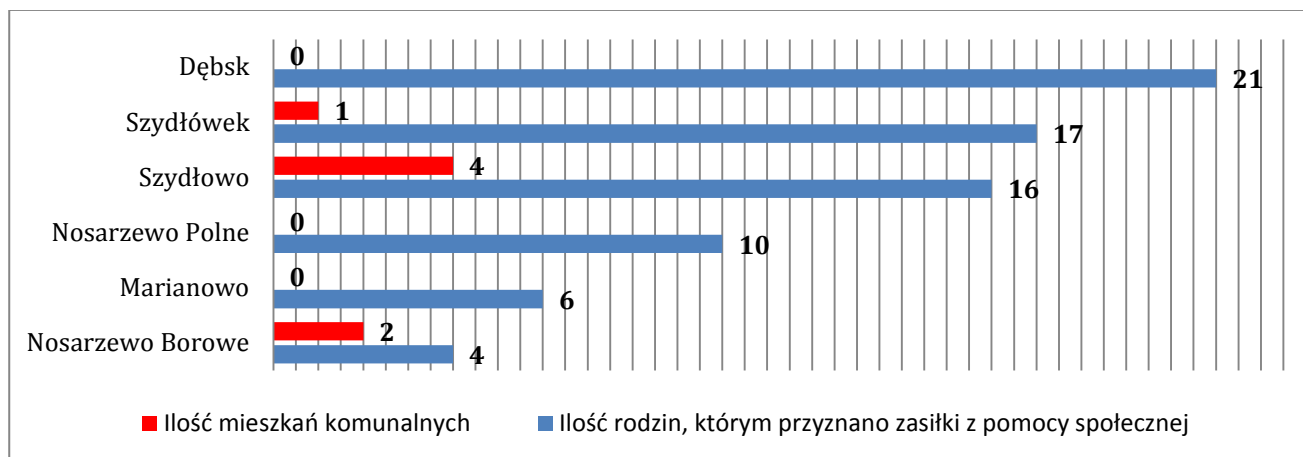
Infrastruktura mieszkaniowa

Poziom i jakość życia należy rozpatrywać w powiązaniu z zagadnieniami marginalizacji społecznej, nieodłącznie związane są z wielkością dochodów, a częściowo również z wiekiem ludności. Poziom życia odnosi się również do warunków mieszkaniowych charakteryzowane choćby poprzez parametry wielkościowe mieszkań, ich wyposażenie w infrastrukturę techniczną oraz sprzęty trwałego użytkowania. Gorszy z reguły stan techniczny mieszkań wynika z nałożenia się na siebie co najmniej kilku czynników. Niskie dochody mieszkańców uniemożliwiają podejmowanie prywatnych inicjatyw z zakresu prac remontowych, co wpływa na ogólną estetykę danej miejscowości. Niski standard domów lub mieszkań, braki w infrastrukturze technicznej jak np. słaba dostępność komunikacyjna, brak infrastruktury kanalizacyjnej, zdegradowana przestrzeń publiczna sprawia, że osoby o wyższym statusie materialnym przenoszą się w inne miejsce, natomiast mieszkańcy, których nie stać na lepsze warunki, z konieczności w nich pozostają. Dochodzi zatem do wystąpienia zjawiska segregacji przestrzennej, czyli do nierównomiernego rozmieszczenia ludzi należących do różnych grup społecznych wśród ogółu mieszkańców określonej jednostki. Sytuacja społeczno-ekonomiczna danej jednostki w dużym stopniu zależy od stosunku mieszkańców do ich miejsca zamieszkania, jeśli identyfikują się oni ze swoim zespołem mieszkaniowym i jego otoczeniem, istnieje większa szansa, że nawet jeśli status materialny mieszkańców ulegnie poprawie nie wyprowadzą się oni w inne miejsce.

W strukturze zabudowy mieszkaniowej wyróżnia się w gminie Szydłowo budownictwo mieszkaniowe realizowane przez rolników w zagrodach, budownictwo mieszkaniowe jednorodzinne realizowane przez ludność nierolniczą oraz budownictwo mieszkaniowe wielorodzinne zespołowe realizowane do niedawna jeszcze przez Państwowe Gospodarstwa Rolne jako budownictwo zakładowe. Warunki mieszkaniowe w gminie określa się jako dobre. Mieszkańcy zabudowy jednorodzinnej i zagrodowej dbają o estetykę swoich gospodarstw we własnym zakresie, w zależności od dostępnych środków finansowych. Gorzej sytuacja wygląda w zabudowie wielorodzinnej, gdzie koszty utrzymania obiektów są wyższe. Dbłość o funkcjonalność i estetykę obiektów znajduje się w rękach zarządców lub wspólnot/spółdzielni mieszkaniowych, a na wspólne remonty składają się wszyscy lokatorzy. Pomimo tego stan techniczny tych obiektów jest zwykle niezadawalający, głównie z powodu elewacji, pokrycia dachowego, okien, przestarzałych instalacji ogrzewania, a co za tym idzie strat ciepła i wyższych kosztów utrzymania.

Sytuacja mieszkań komunalnych również nie jest łatwa. W zasobie gminnym nie ma mieszkań socjalnych. Gmina dysponuje mieszkaniem komunalnym w ilości 9 lokali mieszkalnych, w większości o słabym i średnim stanie technicznym. Obiekty o słabym stanie technicznym wymagają niezbędnych prac modernizacyjnych (m.in. ocieplanie, wymiany pokryć dachowych, ogrzewania lub wyposażenia w niezbędną infrastrukturę techniczną). Dalsze użytkowanie bez poprawy ich stanu będzie skutkowało postępującą degradacją obiektów. W celu zobrazowania potrzeb mieszkań komunalnych zestawiono ich ilość dla danej miejscowości i ilość rodzin, którym przyznano zasiłki z pomocy społecznej (z różnych przyczyn, jednak wskazujące na rodziny najbardziej potrzebujące).

Wykres 19. Liczba mieszkań komunalnych w gminie w porównaniu do ilości rodzin którym przyznano zasiłki z pomocy społecznej

Źródło: opracowanie własne

Z przedstawionych wyników można wnioskować, że jest potrzeba tworzenia mieszkań komunalnych, ponieważ obecna ilość mieszkań komunalnych nie zaspokaja potrzeb gminy. Największe zapotrzebowanie widoczne jest w miejscowości Dębsk, przy jednoczesnym braku mieszkań komunalnych. Z kolei w miejscowości Szydłówek, przy 17 rodzinach, które otrzymują wsparcie socjalne, gmina posiada tylko 1 mieszkanie komunalne. Podobna sytuacja występuje w pozostałych miejscowościach. Ponadto istotną jest stan techniczny obiektów zarówno elewacja zewnątrz, przestrzeń wokół obiektu jak również poziom wyposażenia w infrastrukturę techniczną mieszkań.

Infrastruktura społeczna i kulturalna

Tak jak wspomniano w rozdziale 6.1. *Negatywne zjawiska społeczne* ilość i stan infrastruktury społecznej i kulturalnej jest niezadowalający i niewystarczający. Głównym problemem jest brak gminnego ośrodka kultury stanowiącego zaplecze dla aktywności społecznej mieszkańców Szydłowa i całej gminy.

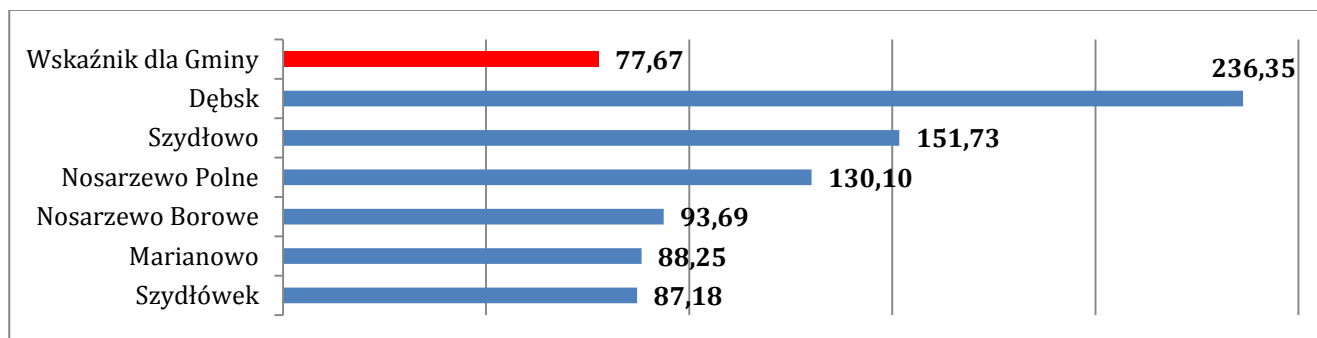
6.4. Negatywne zjawiska techniczne i środowiskowe

Ograniczenie w użytkowaniu wyrobów zawierających azbest ma znaczenie środowiskowe, ale odnosi się również do aspektu ekonomicznego. Podstawową korzyścią ekologiczną jest stopniowe ograniczanie, a następnie całkowita eliminacja narażenia środowiska na azbest. Narażenie takie powstaje na skutek emisji do powietrza włókien azbestu z uszkodzonych wyrobów zawierających azbest oraz ich odpadów, a także na skutek niewłaściwie prowadzonych procesów eksploatacji i usuwania tych wyrobów. Poważne zanieczyszczenie środowiska naturalnego powstaje również na skutek emisji azbestu z tzw. „dzikich” wysypisk odpadów – głównie w lasach.

Do najistotniejszych korzyści ekonomicznych wynikających z pozbycia się wyrobów zawierających jest poprawa stanu technicznego obiektów budowlanych, a co za tym idzie wzrost wartości nieruchomości.

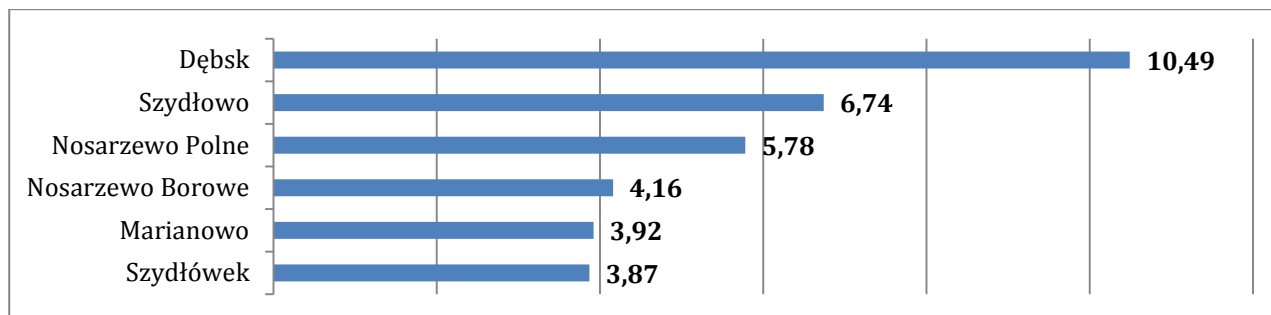
Łącznie na terenie gminy Szydłowo występuje 2252,597 Mg wyrobów zawierających azbest. Średnia wartość występująca w gminie to 77,67m². W miejscowościach tj. Dębsk, Szydłowo, Nosarzewo Polne i Nosarzewo Borowe, Marianowo i Szydłówku ilość wyrobów zawierających azbest jest wyższa niż średnia dla gminy.

Wykres 20. Ilość wyrobów zawierających azbest z podziałem na miejscowości w stosunku do średniej w skali gminy [m^2]

Rozkład wyrobów azbestowych w poszczególnych miejscowościach w gminie jest w miarę równomierny. Największy udział tych odpadów występuje w Dębsku tj. 10,49% ogólnej ilości wyrobów występujących w gminie. Nieco mniej w Szydłowie – 6,74%, Nosarzewie Polnym – 5,78%, Nosarzewie Borowym – 4,16%, Marianowie – 3,92% i Szydłówku – 3,87%.

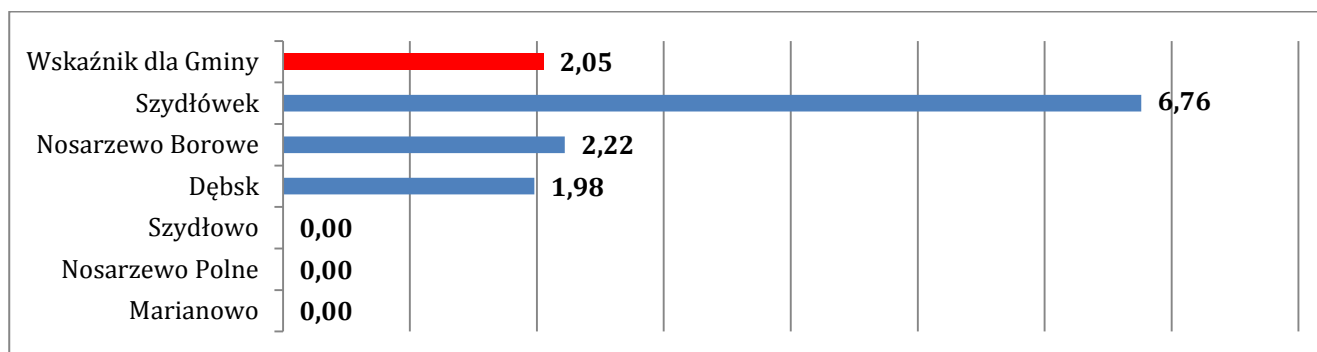
Wykres 21. Udział powierzchni dachów pokrytych eternitem w powierzchni dachów przykrytych eternitem ogółem [%]

Źródło: opracowanie własne

Miejscowości w gminie Szydłowo nie są wyposażone w kanalizację sanitarną. Gospodarka ściekowa odbywa się poprzez bezodpływowe zbiorniki oraz w pojedynczych przypadkach przydomowe oczyszczalnie ścieków. Najwięcej przydomowych oczyszczalni zostało zainstalowanych w Szydłówku – 5, poza tym w Dębsku – 2, w Nosarzewie Borowym – 1, w Nosarzewie Polnym, Marianowie i Szydłowie – 0.

Wykres 22. Udział przydomowych oczyszczalni w liczbie gospodarstw domowych [%]

Źródło: opracowanie własne

7. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji

Wieloaspektowe analizy pozwoliły na wyznaczenie obszaru zdegradowanego, na którym zidentyfikowano destrukcyjne procesy społeczne, przestrzenno-funkcjonalne, gospodarcze oraz środowiskowe, które doprowadziły do jego trwałej degradacji. Po wyznaczeniu obszaru zdegradowanego wyznaczono obszar rewitalizacji, składający z kilku podobszarów. Zasięg przestrzenny obszaru zdegradowanego przedstawia tabel nr. 44 i rysunek nr. 6, z kolei zasięg przestrzenny obszaru rewitalizacji przedstawia tabel nr. 45 i rysunek nr. 7.

Tabela 44. Zasięg przestrzenny obszaru zdegradowanego

Nazwa podobszaru	Liczba ludności	%	Powierzchnia [km ²]	%
Gmina Szydłowo	4740	100	122,21	100
Dębsk	456	9,6	10,54	8,6
Marianowo	153	3,2	3,23	2,6
Nosarzewo Borowe	170	3,6	3,22	2,6
Nosarzewo Polne	174	3,7	5,69	4,7
Szydłowo	763	16,1	5,71	4,7
Szydłówek	341	7,2	6,75	5,5
Razem obszar zdegradowany	2057	43,4	35,14	28,8

Źródło: opracowanie własne.

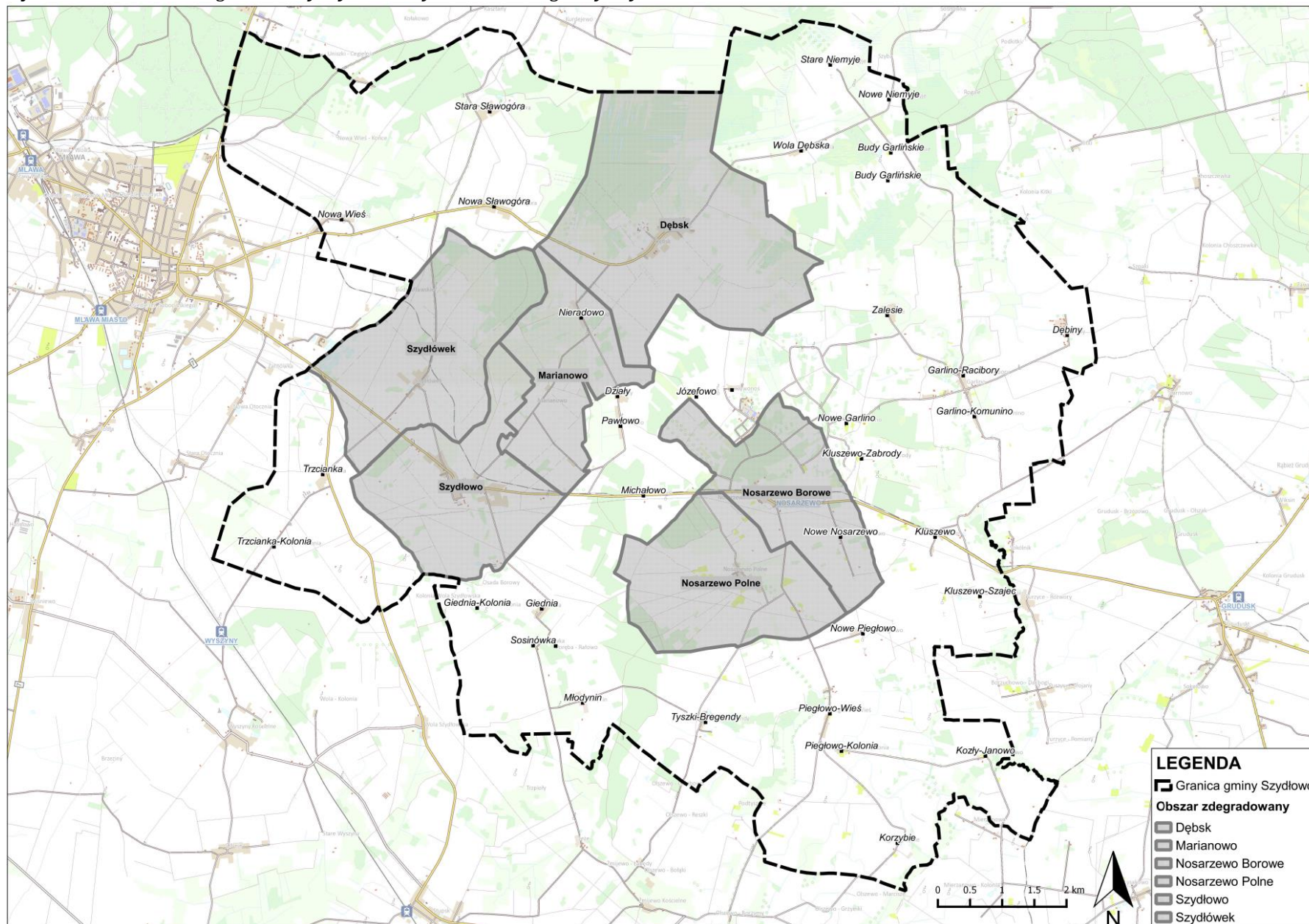
Tabela 45. Zasięg przestrzenny obszaru rewitalizacji

Nazwa podobszaru	Liczba ludności	%	Powierzchnia [km ²]	%
Gmina Szydłowo	4740	100	122,21	100
Nosarzewo Borowe	170	3,6	3,22	2,6
Szydłowo	763	16,1	5,71	4,7
Szydłówek	341	7,2	6,75	5,5
Razem obszar rewitalizacji	1274	26,9	15,68	12,8

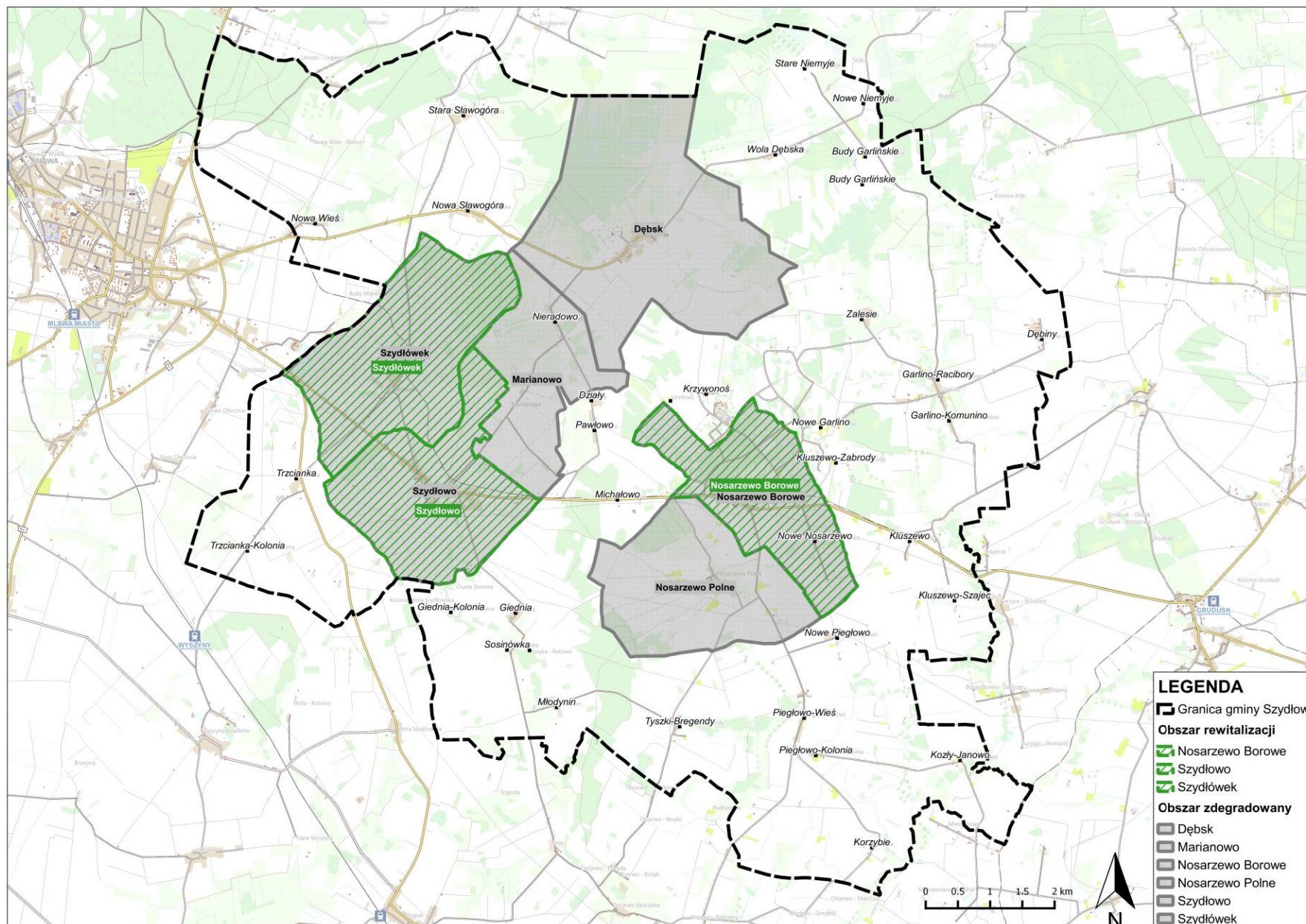
Źródło: opracowanie własne.

Wyznaczony obszar rewitalizacji obejmuje 12,8% powierzchni gminy Szydłowo i jest zamieszkiwany przez 26,9% mieszkańców.

Rysunek 6. Obszar zdegradowany wyznaczony na obszarze gminy Szydłowo

Rysunek 7. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji wyznaczony na obszarze gminy Szydłowo

8. Założenia Programu rewitalizacji dla Gminy Szydłowo

Realizacja „Programu rewitalizacji dla Gminy Szydłowo na lata 2016 – 2020” opiera się na kompleksowym ujęciu procesu rewitalizacji, obejmującym działania aktywizujące i integrujące społeczność lokalną oraz działania dotyczące renowacji infrastruktury mieszkaniowej, społeczno – kulturalnej i technicznej służące lokalnej społeczności i podniesieniu warunków i poziomu życia mieszkańców obszaru.

Planowany efekt rewitalizacji – wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji to wyraz aspiracji społecznych i wyobrażeń przyszłości określających: rangę, atrakcyjność, efekty wykorzystania atutów i szans rozwojowych oraz eliminację problemów i zagrożeń. Wizja określa ton przyszłych celów strategicznych, przedstawia obraz oczekiwanego w przyszłości stanu tego obszaru.

Dla obszaru rewitalizacji wyznaczonego w ramach „Programu rewitalizacji dla Gminy Szydłowo na lata 2016 – 2020” sformułowano następująca wizję:

„Gmina Szydłowo miejscem zapewniającym możliwości rozwoju, edukacji i aktywności lokalnej, tworząca przyjazną oraz atrakcyjną przestrzeń do życia dla mieszkańców”.

Wyprowadzony z kryzysu obszar rewitalizacji będzie tworzył dodatkową przestrzeń do aktywizacji publicznej, społecznej i gospodarczej dla mieszkańców obszaru, podnosząc jej atrakcyjność inwestycyjną i turystyczną oraz jakość, atrakcyjność i komfort życia jej mieszkańców. Po zakończeniu procesu rewitalizacji obszar objęty interwencją będzie miejscem przyjaznym mieszkańcom, bezpiecznym, atrakcyjnym, a przede wszystkim chętnie odwiedzanym. Zrewitalizowany obszar będzie przestrzenią w pełni funkcjonalną, zamieszkałą przez zintegrowane społeczeństwo, charakteryzujące się poczuciem lokalnej przynależności oraz wrażliwością społeczną.

W oparciu o przeprowadzone analizy sytuacji społeczno-gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, środowiskowej i technicznej, które przedstawiono w poprzednich rozdziałach, a także przy uwzględnieniu zapisów dokumentów strategicznych sporządzonych dla gminy sformułowano zostały cele rewitalizacji. Zgodnie z logiką główne cele rewitalizacji odnoszą się do zidentyfikowanych obszarów problemowych, wyznaczonych na podstawie analiz oraz konsultacji społecznych.

Program rewitalizacji zbudowany został w oparciu o hierarchiczną strukturę celów, w tym celów strategicznych, przypisanych im celów operacyjnych. Wyznaczone w Programie projekty rewitalizacyjne służą wypełnianiu założonych celów. Cele główne nawiązują bezpośrednio do wizji obszaru rewitalizacji, stanowiąc jej rozwinięcie. Hierarchiczna struktura celów porządkuje sposób działań związanych z rewitalizacją, wskazując kierunek działań.

***Cel strategiczny 1:
Rozwój gospodarczy
obszaru rewitalizacji oraz
pobudzenie
przedsiębiorczości wśród
mieszkańców***

Cele operacyjne 1.1.

Aktywizacja gospodarcza obszaru rewitalizacji, w szczególności poprzez stworzenie warunków przyciągających inwestorów, udzielanie wsparcia istniejącym przedsiębiorstwom oraz wykorzystanie posiadanych potencjałów

Cele operacyjne 1.2.

Tworzenie warunków wspierających zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo oraz kształcenie dostosowane do potrzeb lokalnego rynku pracy

Cele operacyjne 1.3.

Pobudzanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez wsparcie osób planujących podjęcia własnych działalności gospodarczych

***Cel strategiczny 2:
Podniesienie aktywności
społecznej mieszkańców***

Cele operacyjne 2.1.

Integracja międzypokoleniowa, w szczególności poprzez stworzenie warunków do aktywizacji różnych pokoleń

Cele operacyjne 2.2.

Rozwój infrastruktury społecznej, która przyczyni się do promowania włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych

***Cel strategiczny 3:
Uzupełnienie
infrastruktury, poprawa
estetyki i funkcjonalności
przestrzeni oraz
racjonalne korzystanie z
zasobów środowiska i
dziedzictwa kulturowego***

Cele operacyjne 3.1.

Rozwój i modernizacja infrastruktury

Cele operacyjne 3.2.

Podniesienie walorów estetycznych i funkcjonalnych przestrzeni publicznej oraz nadanie obiektom i terenom zdegradowanym nowych funkcji

Cele operacyjne 3.3.

Poprawa jakości życia mieszkańców, przede wszystkim w sferze bezpieczeństwa, jakości środowiska naturalnego oraz infrastruktury rekreacyjno-wypoczynkowej.

9. Projekty rewitalizacyjne

9.1. Projekty główne

Karta projektu nr 1	
Nazwa projektu	Aktywizacja zawodowa i społeczna osób bezrobotnych, nieaktywnych zawodowo i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz wsparcie w rozwoju lokalnej przedsiębiorczości
Lokalizacja	Cały obszar rewitalizacji
Podmioty realizujące	Gmina Szydłowo, Ośrodek Pomocy Społecznej
Opis planowanych do podjęcia zadań i działań	W ramach projektu przewiduje się wsparcie dla osób pozostających bez pracy tj. długotrwale bezrobotnych, nieaktywnych zawodowo, niepełnosprawnych, o niskich kwalifikacjach zawodowych, kobiet. Projekt będzie miał na celu organizację spotkań/ warsztatów/ szkoleń służących doradztwu zawodowemu, aktywnemu poszukiwaniu pracy, samozatrudnieniu, tworzeniu nowych miejsc pracy. Projekt dotyczyć będzie również podniesienia lub zmiany kwalifikacji zawodowych. Projekt skierowany będzie zarówno do osób młodych, wchodzących na rynek pracy, jak również dla osób starszych, w tym osób 50+ i 60+.
Prognozowane rezultaty	Założeniem projektu jest pomoc osobom bezrobotnym w znalezieniu pracy, realizacji własnego pomysłu na biznes poprzez założenie własnej działalności gospodarczej, rozwijaniu przedsiębiorstw, w tym tworzeniu nowych miejsc pracy, nabyciu doświadczenia zawodowego, poniesieniu kompetencji zawodowych lub przekwalifikowaniu się i dostosowaniu swoich umiejętności do obecnego rynku pracy. Jednym z głównych celów projektu jest zapobieganie wykluczeniu społecznemu w wyniku braku perspektyw na zatrudnienie, szczególnie istotne w przypadku osób w wieku 50+ i 60+.
Sposób oceny efektów realizacji projektów	Projekt wpisuje się w następujące cele operacyjne Programu: 1.1., 1.2., 1.3. <i>Wskaźniki rezultatu:</i> Liczba osób korzystających ze wsparcia, doradztwa zawodowego w zakresie aktywizacji zawodowej: Liczba osób, którym po uzyskaniu wsparcia udało się znaleźć pracę lub otworzyć własną działalność
Szacowana wartość projektu	150.000,00 zł
Okres realizacji	2016-2020
Przewidywane źródła finansowania	Budżet gminy, fundusze unijne: EFS (RPO WM 2014 – 2020 – działanie 8.1., 8.2., 9.1., 9.2., 9.3., 10.1., 10.2., 10.3.)

Karta projektu nr 2	
Nazwa projektu	Wsparcie osób z obszaru rewitalizacji na rzecz aktywizacji i integracji społecznej oraz rozwój działalności kulturalnej, artystycznej, sportowej, rekreacyjnej i edukacyjnej wśród dzieci i młodzieży oraz dorosłych
Lokalizacja	Cały obszar rewitalizacji
Podmioty realizujące	Koło Gospodyń Wiejskich „MAZOWSZANKI” w Szydłówku, Stowarzyszenie Rozwoju Ziemi Szydłowskie, Klub sportowy „Korona”, jednostki oświaty
Opis planowanych do podjęcia zadań i działań	W ramach niniejszego projektu przewiduje się organizację spotkań i zachęcanie do udziału w życiu publicznych ludzi w każdym wieku. W ramach działalności planuje się realizację takich inicjatyw jak: spotkania obywatelskie/informacyjne uwzględniające potrzeby społeczności lokalnej, spotkania grup wsparcia, samopomocowych i edukacyjnych, cykliczne, tematyczne spotkania dla wszystkich uczestników (dorosłych, młodzieży, dzieci), zapewnienie

	możliwości spędzania wolnego czasu poprzez zajęcia integracyjne, edukacyjne dla dzieci i młodzieży, organizację imprez okolicznościowych i integracyjnych np. spotkania wielkanocne, wigilijne czy imprezy andrzejkowe, sylwestrowe, utworzenie klubu integracji społecznej. W ramach projektu przewiduje się m.in. m.in. - dodatkowe pozaszkolne zajęcia dla dzieci i młodzieży: sportowe, muzyczne, plastyczne. Stworzenie dzieciom okazji pokazania swoich umiejętności i zaprezentowania tego co nauczyły się na zajęciach dodatkowych. - warsztaty/szkolenia z gastronomii dla Koła Gospodyń Wiejskich, spotkania ze znanym kucharzem, warsztaty połączone z kolacją, poczęstunkiem - zajęcia z robótek ręcznych, zajęcia z rękodzieła np. robienie palm wielkanocnych, ozdób świątecznych itp. - zajęcia dla dzieci połączone z wycieczką edukacyjną np. do skansenu albo do Warszawy.
Prognozowane rezultaty	Celem projektu jest aktywizacja społeczno - kulturowa osób zamieszkujących obszary zdegradowane.
Sposób oceny efektów realizacji projektów	Projekt wpisuje się w następujące cele operacyjne Programu: 2.1., 2.2., 3.1., 3.3. <i>Wskaźniki rezultatu:</i> Liczba organizowanych spotkań/ warsztatów/ imprez/ wyjazdów służących aktywizacji i integracji społecznej.
Szacowana wartość projektu	100.000,00 zł
Okres realizacji	2016-2020
Przewidywane źródła finansowania	Budżet gminy, fundusze unijne: EFS (RPO WM 2014 - 2020 - działanie 9.1., 9.2., 9.3., 10.1., 10.2., 10.3.)

Karta projektu nr 3	
Nazwa projektu	Stworzenie Centrum Społeczno - Kulturalno - Edukacyjnego poprzez budowę Wiejskiego Domu Kultury
Lokalizacja	Szydłowo
Podmioty realizujące	Gmina Szydłowo
Opis planowanych do podjęcia zadań i działań	W ramach projektu przewiduje się budowa ośrodka kultury w miejscowości Szydłowo. Beneficjentem projektu są mieszkańcy gminy Szydłowo.
Prognozowane rezultaty	Celem projektu jest aktywizacja społeczności lokalnej poprzez zapewnienie swobodnego dostępu do dóbr i usług kultury wszystkim grupom społecznym poprzez stworzenie m.in. miejsca spotkań dla młodzieży i seniorów, miejsca na potrzeby biblioteki i innych zajęć pozalekcyjnych.
Sposób oceny efektów realizacji projektów	Projekt wpisuje się w następujące cele operacyjne Programu: 2.1., 2.2., 3.1., 3.3. <i>Wskaźniki rezultatu:</i> Liczba osób korzystająca z istniejącej infrastruktury;
Szacowana wartość projektu	450.000,00 zł
Okres realizacji	2016-2020
Przewidywane źródła finansowania	Budżet gminy, fundusze unijne: EFRR (RPO WM 2014 - 2020 - działanie 5.3., 6.2.,) EFRR i FS (POIŚ 2014 - 2020), EFRROW (PROW 2014 -2020)

Karta projektu nr 4	
Nazwa projektu	Modernizacja świetlicy wiejskiej
Lokalizacja	Szydłówek, działka nr 179, obręb Szydłówek
Podmioty realizujące	Gmina Szydłowo
Opis planowanych do podjęcia zadań i	Założeniem projektu jest modernizacja obiektu i przystosowanie

działań	go do pełnienia roli świetlicy wiejskiej. W ramach projektu przewiduje się remont pomieszczeń służących spędzaniu czasu wolnego oraz montaż nowoczesnego ogrzewania. Beneficjentem projektu są mieszkańcy gminy Szydłowo.
Prognozowane rezultaty	Celem projektu jest aktywizacja społeczności lokalnej poprzez zapewnienie swobodnego dostępu do dóbr i usług kultury wszystkim grupom społecznym poprzez stworzenie m.in. miejsca spotkań dla dzieci, młodzieży i seniorów. Będzie to miejsce sprzyjające integracji społecznej, poprawiona zostanie jego estetyka i funkcjonalność.
Sposób oceny efektów realizacji projektów	Projekt wpisuje się w następujące cele operacyjne Programu: 2.1., 2.2., 3.2. <i>Wskaźniki rezultatu:</i> Liczba osób korzystająca z istniejącej infrastruktury;
Szacowana wartość projektu	100.000,00 zł
Okres realizacji	2016-2020
Przewidywane źródła finansowania	Budżet gminy, fundusze unijne: EFRR (RPO WM 2014 – 2020 – działanie 4.2., 5.3., 6.2.) FS (POIS 2014 - 2020), EFRROW (PROW 2014 -2020)

Karta projektu nr 5	
Nazwa projektu	Zagospodarowanie terenu na cele sportowe i rekreacyjne
Lokalizacja	Szydłówek, działka nr 291, obręb Szydłówek
Podmioty realizujące	Gmina Szydłowo
Opis planowanych do podjęcia zadań i działań	W ramach projektu przewiduje się zagospodarowanie terenu poprzez budowę placu zabaw, boiska, siłowni zewnętrznej, oraz uporządkowanie terenu.
Prognozowane rezultaty	W ramach projektu przewiduje się wyposażenie w niezbędną infrastrukturę służącą spędzaniu czasu wolnego przez dzieci i młodzież.
Sposób oceny efektów realizacji projektów	Projekt wpisuje się w następujące cele operacyjne Programu: 2.2., 3.1., 3.2., 3.3.. <i>Wskaźniki rezultatu:</i> Ilość osób korzystająca z infrastruktury
Szacowana wartość projektu	250.000,00 zł
Okres realizacji	2016-2020
Przewidywane źródła finansowania	Budżet gminy, fundusze unijne: EFRR (RPO WM 2014 – 2020 – działanie 6.2.), EFRROW (PROW 2014 -2020)

Karta projektu nr 6	
Nazwa projektu	Budowa ciągu pieszo – rowerowego z Szydłowa w kierunku Mławy
Lokalizacja	Szydłowo- w kierunku Mławy, działka nr 227, obręb Szydłowo, działka nr 297, obręb Szydłówek
Podmioty realizujące	Gmina Szydłowo, Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich
Opis planowanych do podjęcia zadań i działań	W ramach projektu przewiduje się budowę ciągu pieszo-rowerowego wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 544 relacji Mława-Przasnysz. Beneficjentem projektu są mieszkańcy gminy Szydłowo.
Prognozowane rezultaty	Celem projektu poprawa warunków bezpieczeństwa wzdłuż dróg, a zatem poprawa warunków życia mieszkańców poprzez budowę ścieżek rowerowych. Ponadto ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza z transportu kołowego, a także zaopatrzenie w infrastrukturę służącą rekreacji.
Sposób oceny efektów realizacji projektów	Projekt wpisuje się w następujące cele operacyjne Programu: 2.2., 3.1., 3.3.. <i>Wskaźniki produktu:</i> Długość wybudowanej ścieżki rowerowej;
Szacowana wartość projektu	300.000,00 zł

Okres realizacji	2016-2020
Przewidywane źródła finansowania	Budżet gminy, środki własne jednostki (Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich), fundusze krajowe: NFOŚiGW, WFOŚiGW, fundusze unijne: EFRR (RPO WM 2014 – 2020 – działanie 4.3., 7.1.,)

Karta projektu nr 7	
Nazwa projektu	Rewitalizacja stawu na cele rekreacyjne
Lokalizacja	Nosarzewo Borowe, działka nr 175, obręb Nosarzewo Borowe
Podmioty realizujące	Gmina Szydłowo
Opis planowanych do podjęcia zadań i działań	W ramach projektu przewiduje się oczyszczenie stawu i terenu wokół, zagospodarowanie go na cele rekreacyjne poprzez wyposażenie w małą architekturę: ścieżki, ławki, kosze na śmieci, wprowadzenie zieleni urządzonej. Beneficjentem projektu są mieszkańcy gminy Szydłowo.
Prognozowane rezultaty	W ramach projektu przewiduje się wyposażenie w niezbędną infrastrukturę służącą spędzaniu czasu wolnego przez dzieci i młodzież. Celem projektu jest zatem zwiększenie oferty spędzania czasu wolnego oraz poprawa estetyki miejscowości.
Sposób oceny efektów realizacji projektów	Projekt wpisuje się w następujące cele operacyjne Programu: 2.2., 3.1., 3.2., 3.3. <i>Wskaźniki rezultatu:</i> Ilość osób korzystająca z infrastruktury
Szacowana wartość projektu	150.000,00 zł
Okres realizacji	2016-2020
Przewidywane źródła finansowania	Budżet gminy, fundusze unijne: EFRR (RPO WM 2014 – 2020 – działanie 5.4., 6.2.), EFRROW (PROW 2014 -2020)

Karta projektu nr 8	
Nazwa projektu	Termomodernizacja Szkoły Podstawowej
Lokalizacja	Nosarzewo Borowe, działka nr 182, obręb Nosarzewo Borowe
Podmioty realizujące	Gmina Szydłowo, jednostka oświaty
Opis planowanych do podjęcia zadań i działań	W ramach projektu przewiduje się modernizację istniejącej infrastruktury edukacyjnej poprzez wymianę instalacji gazowej, zakup kotła do ogrzewania gazowego, podłączenie służące do celów kuchennych, sanitarnych jak również ogrzewania Szkoły, wymiana grzejników, wymiana stolarki drzwiowej. Beneficjentem projektu są mieszkańcy gminy Szydłowo.
Prognozowane rezultaty	Celem projektu jest modernizacja istniejącej infrastruktury służącej edukacji poprzez jej unowocześnienie, poprawę estetyki i funkcjonalności.
Sposób oceny efektów realizacji projektów	Projekt wpisuje się w następujące cele operacyjne Programu: 3.1., 3.2., 3.3. <i>Wskaźniki rezultatu:</i> Liczba osób korzystająca z istniejącej infrastruktury;
Szacowana wartość projektu	250.000 zł
Okres realizacji	2016-2020
Przewidywane źródła finansowania	Budżet gminy, fundusze unijne: EFRR (RPO WM 2014 – 2020 – działanie 4.2., 4.3., 5.3., 6.2.,) EFRR i FS (POIŚ 2014 - 2020), EFRROW (PROW 2014 -2020)

Karta projektu nr 9	
Nazwa projektu	Modernizacja obiektu Ośrodka Zdrowia
Lokalizacja	Nosarzewo Borowe, działka nr 312, obręb Nosarzewo Borowe
Podmioty realizujące	Gmina Szydłowo
Opis planowanych do podjęcia zadań i działań	W ramach projektu przewiduje się modernizację obiektu ochrony zdrowia w tym wymianę instalacji centralnego ogrzewania oraz remont pomieszczeń. Beneficjentem projektu są mieszkańcy gminy

	Szydłowo.
Prognozowane rezultaty	Celem projektu jest modernizacja istniejącej infrastruktury służącej ochronie zdrowia poprzez jej unowocześnienie, poprawę estetyki i funkcjonalności.
Sposób oceny efektów realizacji projektów	Projekt wpisuje się w następujące cele operacyjne Programu: 3.1., 3.2., 3.3. Wskaźniki rezultatu: Liczba osób korzystająca z istniejącej infrastruktury;
Szacowana wartość projektu	120.000,00 zł
Okres realizacji	2016-2020
Przewidywane źródła finansowania	Budżet gminy, fundusze unijne: EFRR (RPO WM 2014 – 2020 – działanie 4.3., 6.1., 6.2.,) EFS (RPO WM 2014 – 2020 – działanie 9.2.), EFRR i FS (POIŚ 2014 - 2020), EFRROW (PROW 2014 -2020)

Karta projektu nr 10	
Nazwa projektu	Rozbudowa sieci wodociągowej wraz z przebudową stacji uzdatniania wody
Lokalizacja	Cały obszar rewitalizacji
Podmioty realizujące	Gmina Szydłowo
Opis planowanych do podjęcia zadań i działań	W ramach projektu przewiduje się przebudowę stacji uzdatniania wody oraz rozbudowę sieci wodociągowej. Beneficjentem projektu są mieszkańcy gminy Szydłowo
Prognozowane rezultaty	Celem projektu jest poprawa infrastruktury technicznej służącej zaopatrzeniu w wodę mieszkańców gminy, jednocześnie zachowanie wymaganych prawem standardów dla wody przeznaczonej do spożycia.
Sposób oceny efektów realizacji projektów	Projekt wpisuje się w następujące cele operacyjne Programu: 3.1., 3.2., 3.3. Wskaźniki rezultatu: Liczba osób korzystająca z istniejącej infrastruktury; Długość wybudowanej sieci kanalizacji wodociągowej;
Szacowana wartość projektu	1.500.000,00 zł
Okres realizacji	2016-2020
Przewidywane źródła finansowania	Budżet gminy, fundusze krajowe: WFOŚiGW, fundusze unijne: EFRR (RPO WM 2014 – 2020 – działanie 6.2.), FS (POIŚ 2014 - 2020), EFRROW (PROW 2014 -2020)

Karta projektu nr 11	
Nazwa projektu	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków jako wsparcie systemu gospodarki ściekowej
Lokalizacja	Cały obszar rewitalizacji
Podmioty realizujące	Gmina Szydłowo
Opis planowanych do podjęcia zadań i działań	W ramach projektu przewiduje się wyposażenie gospodarstw domowych w przydomowe oczyszczalnie w szczególności na terenach o rozproszonej zabudowie, gdzie koszt budowy i podłączenia do kanalizacji jest zbyt wysoki. Beneficjentem projektu są mieszkańcy gminy Szydłowo.
Prognozowane rezultaty	Celem projektu jest poprawa infrastruktury technicznej. Projekt przyczyni się do zwiększenia atrakcyjności zamieszkania oraz unowocześnienia gospodarstw domowych. Realizacja przydomowych oczyszczalni na terenach, gdzie budowa kanalizacji jest nieekonomiczna pozwoli na racjonalne wydatkowanie środków gminnych. Jednocześnie przydomowe oczyszczalnie są rozwiązaniem bardziej ekologicznym niż zbiorniki bezodpływowe, które obecnie posiadają wszystkie gospodarstwa.
Sposób oceny efektów realizacji projektów	Projekt wpisuje się w następujące cele operacyjne Programu: 3.1., 3.3. Wskaźniki produktu:

	Ilość wybudowanych przydomowych oczyszczalni ścieków.
Szacowana wartość projektu	400.000,00 zł
Okres realizacji	2016-2020
Przewidywane źródła finansowania	Budżet gminy, fundusze krajowe: NFOŚiGW, WFOŚiGW, fundusze unijne: EFRR (RPO WM 2014 – 2020 – działanie 6.2.), FS (POIŚ 2014 - 2020), EFRROW (PROW 2014 -2020)

Karta projektu nr 12	
Nazwa projektu	Wymiana oświetlenia na energooszczędne (wzdłuż dróg, na terenach publicznych, obiektach sportowo – rekreacyjnych) z możliwością zastosowania odnawialnych źródeł energii
Lokalizacja	Cały obszar rewitalizacji
Podmioty realizujące	Gmina Szydłowo
Opis planowanych do podjęcia zadań i działań	W ramach projektu przewiduje się wymianę oraz uzupełnienie istniejącego oświetlenia, głównie wzdłuż dróg oraz na terenach publicznych i przy obiektach sportowo – rekreacyjnych. Przewiduje się wymianę oświetlenia na oświetlenie typu LED. Beneficjentem projektu jest gmina Szydłowo.
Prognozowane rezultaty	Celem projektu jest poprawa infrastruktury technicznej oraz zwiększenie bezpieczeństwa na drogach i na terenach publicznych. Ponadto wymiana oświetlenia na energooszczędne wpłynie na zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do powietrza.
Sposób oceny efektów realizacji projektów	Projekt wpisuje się w następujące cele operacyjne Programu: 3.1., 3.2. 3.3. <i>Wskaźniki produktu:</i> Ilość postawionych nowych lamp oświetlenia; Ilość zmodernizowanych lamp oświetlenia.
Szacowana wartość projektu	25.000,00 zł
Okres realizacji	2016-2020
Przewidywane źródła finansowania	Budżet gminy, fundusze krajowe: NFOŚiGW, WFOŚiGW, fundusze unijne: EFRR (RPO WM 2014 – 2020 – działanie 4.2., 4.3., 6.2., 7.1.), FS (POIŚ 2014 - 2020), EFRROW (PROW 2014 -2020)

Karta projektu nr 13	
Nazwa projektu	Realizacja inwestycji fotowoltaicznych
Lokalizacja	Cały obszar rewitalizacji
Podmioty realizujące	Gmina Szydłowo
Opis planowanych do podjęcia zadań i działań	W ramach projektu przewiduje się budowę instalacji fotowoltaicznych na budynkach użyteczności publicznej na terenie gminy Szydłowo. Beneficjentem projektu jest gmina Szydłowo.
Prognozowane rezultaty	Celem projektu jest poprawa i unowocześnienie infrastruktury technicznej. Ponadto realizacja instalacji fotowoltaicznych wpłynie na zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do powietrza.
Sposób oceny efektów realizacji projektów	Projekt wpisuje się w następujące cele operacyjne Programu: 3.1. 3.3. <i>Wskaźniki produktu:</i> Ilość postawionych nowych lamp oświetlenia; Ilość zmodernizowanych lamp oświetlenia.
Szacowana wartość projektu	250.000,00 zł
Okres realizacji	2016-2020
Przewidywane źródła finansowania	Budżet gminy, fundusze krajowe: NFOŚiGW, WFOŚiGW, fundusze unijne: EFRR (RPO WM 2014 – 2020 – działanie 4.1., 4.2., 4.3., 6.2.), FS (POIŚ 2014 - 2020), EFRROW (PROW 2014 -2020)

9.2. Projekty uzupełniające

Karta projektu nr 14	
Nazwa projektu	Zagospodarowanie stawów na cele rekreacyjne
Lokalizacja	Szydłowo, działka 361, obręb Szydłowo
Podmioty realizujące	Gmina Szydłowo
Opis planowanych do podjęcia zadań i działań	W ramach projektu przewiduje się wykonanie niwelacji terenu, oczyszczenie stawu, wykonanie placu zabaw oraz parkingu. Beneficjentem projektu są mieszkańcy gminy Szydłowo.
Prognozowane rezultaty	W ramach projektu przewiduje się wyposażenie w niezbędną infrastrukturę służącą spędzaniu czasu wolnego przez dzieci i młodzież. Celem projektu jest zatem zwiększenie oferty spędzania czasu wolnego oraz poprawa estetyki miejscowości.
Sposób oceny efektów realizacji projektów	Projekt wpisuje się w następujące cele operacyjne Programu: 2.2., 3.1., 3.2., 3.3. <i>Wskaźniki rezultatu:</i> Ilość osób korzystająca z infrastruktury
Szacowana wartość projektu	250.000,00 zł
Okres realizacji	2016-2020
Przewidywane źródła finansowania	Budżet gminy, fundusze unijne: EFRR (RPO WM 2014 – 2020 – działanie 5.4., 6.2.), EFRROW (PROW 2014 -2020)

Karta projektu nr 15	
Nazwa projektu	Zagospodarowanie terenu pozostałego po wydobyciu gliny
Lokalizacja	Szydłówek, działka nr 209/4, obręb Szydłówek
Podmioty realizujące	Gmina Szydłowo
Opis planowanych do podjęcia zadań i działań	W ramach projektu przewiduje się wykonanie niwelacji terenu oraz jego oczyszczenie i zagospodarowanie. Beneficjentem projektu są mieszkańcy gminy Szydłowo.
Prognozowane rezultaty	W ramach projektu przewiduje się zagospodarowanie terenu w celu przystosowania do pełnienia funkcji rekreacyjno – wypoczynkowej. Celem projektu jest również poprawa estetyki miejscowości.
Sposób oceny efektów realizacji projektów	Projekt wpisuje się w następujące cele operacyjne Programu: 2.2., 3.1., 3.2., 3.3. <i>Wskaźniki rezultatu:</i> Ilość osób korzystająca z nowo zagospodarowanego terenu
Szacowana wartość projektu	500.000 zł
Okres realizacji	2016-2020
Przewidywane źródła finansowania	Budżet gminy, fundusze unijne: EFRR (RPO WM 2014 – 2020 – działanie 5.4., 6.2.), EFRROW (PROW 2014 -2020)

Karta projektu nr 16	
Nazwa projektu	Rewitalizacja parku podworskiego
Lokalizacja	Szydłówek, działka nr 231, obręb Szydłówek
Podmioty realizujące	Osoba prywatna, właściciel posesji
Opis planowanych do podjęcia zadań i działań	W ramach projektu przewiduje się renowacja dworku oraz zagospodarowanie terenu wokół. Obiekt zabytkowy wpisany do rejestru zabytków. Beneficjentem projektu są mieszkańcy gminy Szydłowo oraz osoby/przedsiębiorcy z poza gminy.
Prognozowane rezultaty	Celem projektu jest odnowa zabytkowego obiektu oraz przeznaczenie na nową funkcję poprzez stworzenie bazy konferencyjno- hotelarskiej dla gminy. Celem projektu jest również poprawa estetyki miejscowości.
Sposób oceny efektów realizacji projektów	Projekt wpisuje się w następujące cele operacyjne Programu: 2.2., 3.1., 3.2., 3.3. <i>Wskaźniki rezultatu:</i>

	Ilość osób korzystająca z oferty konferencyjno - hotelarskiej
Szacowana wartość projektu	500.000,00 zł
Okres realizacji	2016-2020
Przewidywane źródła finansowania	Środki prywatne, budżet województwa mazowieckiego, fundusze unijne: EFRR (RPO WM 2014 – 2020 – działanie 5.3., 6.2., POIŚ 2014 - 2020), EFRROW (PROW 2014 -2020)

Karta projektu nr 17	
Nazwa projektu	Rozbudowa niezbędnej infrastruktury przy Szkole Podstawowej
Lokalizacja	Nosarzewo Borowe, działka nr 180/1, obręb Nosarzewo Borowe
Podmioty realizujące	Gmina Szydłowo, jednostka oświaty
Opis planowanych do podjęcia zadań i działań oraz prognozowane rezultaty	W ramach projektu przewiduje się uzupełnienie istniejącej infrastruktury poprzez budowę sali gimnastycznej oraz budowę parkingu przy Szkole. Beneficjentem projektu są mieszkańcy gminy Szydłowo. Celem projektu jest uzupełnienie infrastruktury służącej edukacji poprzez poprawę jej funkcjonalności.
Sposób oceny efektów realizacji projektów	Projekt wpisuje się w następujące cele operacyjne Programu: 3.1., 3.2., 3.3., <i>Wskaźniki rezultatu:</i> Liczba osób korzystająca z istniejącej infrastruktury;
Szacowana wartość projektu	2.500.000,00 zł
Okres realizacji	2016-2020
Przewidywane źródła finansowania	Budżet gminy, środki własne jednostki, fundusze unijne: EFRR (RPO WM 2014 – 2020 – działanie 6.2.), EFRROW (PROW 2014 - 2020), EFS (RPO WM 2014 – 2020 – działanie 10.1.)

Karta projektu nr 18	
Nazwa projektu	Utworzenie gabinetów stomatologicznych w szkołach
Lokalizacja	Cały obszar rewitalizacji
Podmioty realizujące	Gmina Szydłowo, jednostki oświaty
Opis planowanych do podjęcia zadań i działań oraz prognozowane rezultaty	Celem projektu jest wyposażenie szkół w gabinety stomatologiczne, co pozwoli na profilaktykę i leczenie zębów u dzieci i młodzieży.
Sposób oceny efektów realizacji projektów	Projekt wpisuje się w następujące cele operacyjne Programu: 3.1., 3.2., 3.3., <i>Wskaźniki rezultatu:</i> Liczba osób korzystająca z usług gabinetów
Szacowana wartość projektu	b.d.
Okres realizacji	2016-2020
Przewidywane źródła finansowania	Budżet gminy, środki prywatne, środki własne jednostki, fundusze unijne: EFRR (RPO WM 2014 – 2020 – działanie 6.1., 6.2.), EFS (RPO WM 2014 – 2020 – działanie 9.2.)

Karta projektu nr 19	
Nazwa projektu	Zakup karetki dla Ośrodka Zdrowia
Lokalizacja	Nosarzewo Borowe, działka nr 312, obręb Nosarzewo Borowe
Podmioty realizujące	Prywatny inwestor
Opis planowanych do podjęcia zadań i działań oraz prognozowane rezultaty	W ramach projektu przewiduje się doposażenie Ośrodka Zdrowia poprzez zakup karetki.
Sposób oceny efektów realizacji projektów	Projekt wpisuje się w następujące cele operacyjne Programu: 3.1., 3.3. <i>Wskaźniki rezultatu:</i> Liczba osób korzystająca z istniejącej infrastruktury;
Szacowana wartość projektu	b.d.
Okres realizacji	2016-2020
Przewidywane źródła finansowania	Środki prywatne, fundusze unijne: EFRR (RPO WM 2014 – 2020 – działanie 6.1., 6.2.), EFS (RPO WM 2014 – 2020 – działanie 9.2.), EFRR i FS (POIŚ 2014 - 2020), EFRROW (PROW 2014 -2020)

Karta projektu nr 20	
Nazwa projektu	Budowa kanalizacji sanitarnej wraz z oczyszczalnią ścieków
Lokalizacja	Cały obszar rewitalizacji
Podmioty realizujące	Gmina Szydłowo
Opis planowanych do podjęcia zadań i działań	W ramach projektu przewiduje się budowę sieci kanalizacyjnej oraz oczyszczalni ścieków wraz ze stacjami przepompowni. Przedsięwzięcie polega na budowie sieci kanalizacyjnej dla terenów zabudowanych, dla których osiągnięty został wskaźnik efektywności ekonomicznej budowy sieci kanalizacyjnej, a więc obszarów, gdzie zaludnienie lub działalność gospodarcza są wystarczająco skoncentrowane, aby ścieki komunalne były zbierane i przekazywane do oczyszczalni ścieków komunalnych.
Prognozowane rezultaty	Projekt polega na budowie sieci kanalizacyjnej dla terenów zabudowanych, dla których osiągnięty został wskaźnik efektywności ekonomicznej budowy sieci kanalizacyjnej, a więc obszarów, gdzie zaludnienie lub działalność gospodarcza są wystarczająco skoncentrowane, aby ścieki komunalne były zbierane i przekazywane do oczyszczalni ścieków komunalnych. Projekt przyczyni się do zwiększenia atrakcyjności zamieszkania na obszarze i ograniczenia odpływu ludności z tego obszaru, w tym ludności w wieku produkcyjnym. Infrastruktura kanalizacyjna wpływa na podniesienie standardu życia obszaru, a jednocześnie ma pozytywny wpływ na jakość środowiska. Wsparcie gospodarki ściekowej w ramach działania wpłynie na rozwój gospodarczy obszarów wiejskich oraz poprawę warunków życia.
Sposób oceny efektów realizacji projektów	Projekt wpisuje się w następujące cele operacyjne Programu: 1.1., 3.1., 3.3. <i>Wskaźniki produktu:</i> Długość wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej Ilość przyłączonych do sieci gospodarstw domowych/obiektów usługowych/ użyteczności publicznej/zakładów
Szacowana wartość projektu	6.000.000,00 zł
Okres realizacji	2016-2020
Przewidywane źródła finansowania	Budżet gminy, fundusze krajowe: WFOŚiGW, fundusze unijne: EFRR (RPO WM 2014 – 2020 – działanie 6.2.), FS (POIŚ 2014 - 2020), EFRROW (PROW 2014 -2020)

Karta projektu nr 21	
Nazwa projektu	Rozwój lokalnej przedsiębiorczości
Lokalizacja	Cały obszar rewitalizacji
Podmioty realizujące	przedsiębiorcy
Opis planowanych do podjęcia zadań i działań	W ramach projektu możliwy będzie rozwój lokalnych przedsiębiorstw, stworzenie dodatkowych miejsc pracy poprzez rozszerzenie działalności, szkolenia dla pracowników, wprowadzenie nowych usług, zwiększanie oferty handlowej lub powierzchni usługowych itp.
Prognozowane rezultaty	Celem projektu jest rozwój sektora gospodarczego gminy, podwyższenie standardów świadczonych usług, unowocześnienie przedsiębiorstw, ale również zwiększenie ilości miejsc pracy na tynku lokalnym.
Sposób oceny efektów realizacji projektów	Projekt wpisuje się w następujące cele operacyjne Programu: 1.1., 1.2., 1.3., 3.1. <i>Wskaźniki produktu:</i> Ilość nowych miejsc pracy Ilość wprowadzonych nowych usług Ilość przeszkolonych pracowników
Szacowana wartość projektu	b.d.
Okres realizacji	2016-2020

Przewidywane źródła finansowania	środki prywatne, fundusze unijne: EFRR (RPO WM 2014 – 2020 – działanie 3.1., 3.2., 3.3.), EFRROW (PROW 2014 -2020)
---	--

Karta projektu nr 22	
Nazwa projektu	Uporządkowanie i przygotowanie terenów inwestycyjnych w celu nadania im nowych funkcji gospodarczych
Lokalizacja	Cały obszar rewitalizacji
Podmioty realizujące	Gmina Szydłowo
Opis planowanych do podjęcia zadań i działań oraz prognozowane rezultaty	W ramach projektu przewiduje się przygotowanie terenów pod ofertę inwestycyjną poprzez wykup działek pod drogi dojazdowe, budowa dróg dojazdowych, budowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej
Sposób oceny efektów realizacji projektów	Projekt wpisuje się w następujące cele operacyjne Programu: 1.1., 1.2., 1.3., 3.1. <i>Wskaźniki produktu:</i> Powierzchnia przygotowana pod inwestycje; Długość wybudowanych dróg dojazdowych; Długość wybudowanej sieci wodociągowej/ kanalizacyjnej;
Szacowana wartość projektu	3.000.000,00 zł
Okres realizacji	2016-2020
Przewidywane źródła finansowania	Budżet gminy, fundusze krajowe: WFOŚiGW, fundusze unijne: EFRR (RPO WM 2014 – 2020 – działanie 3.1., 6.2., 7.1.), FS (POIŚ 2014 - 2020), EFRROW (PROW 2014 -2020)

Karta projektu nr 23	
Nazwa projektu	Mława-Grudusk– odtworzenie kolejki wąskotorowej
Lokalizacja	Mława- Grudusk
Podmioty realizujące	PKP, Gmina Szydłowo
Opis planowanych do podjęcia zadań i działań oraz prognozowane rezultaty	W ramach projektu przewiduje się odtworzenie kolejki wąskotorowej tj. przebiegu torowiska, odbudowa stacji kolejki, budowa ścieżki rowerowej wzdłuż jej przebiegu. Celem projektu jest poprawa życia mieszkańców miejscowości poprzez zwiększenie oferty spędzania czasu wolnego. Beneficjentem projektu są mieszkańcy gminy Szydłowo.
Sposób oceny efektów realizacji projektów	Projekt wpisuje się w następujące cele operacyjne Programu: 2.2., 3.1., 3.2., 3.3. <i>Wskaźniki produktu:</i> Liczba osób korzystająca z infrastruktury
Szacowana wartość projektu	2.500.000,00 zł
Okres realizacji	2016-2020
Przewidywane źródła finansowania	Budżet gminy, środki własne jednostki, fundusze unijne: EFRR (RPO WM 2014 – 2020 – działanie 4.3., 5.3., 6.2., 7.1.), EFRROW (PROW 2014 -2020)

Karta projektu nr 24	
Nazwa projektu	Strzelnica Dębska – atrakcja turystyczna o znaczeniu ponadlokalnym
Lokalizacja	Dębsk
Podmioty realizujące	Gmina Szydłowo
Opis planowanych do podjęcia zadań i działań oraz prognozowane rezultaty	W ramach projektu przewiduje się zagospodarowanie istniejącej strzelnicy sportowej do celów rekreacyjnych. Ponadto wykonanie dróg dojazdowych, parkingu, budowę zaplecza technicznego oraz oświetlenie terenu. Celem projektu jest stworzenie zaplecza rekreacyjno – wypoczynkowego o znaczeniu ponadlokalnym, które posłuży do rozwoju całej gminy. Projekt zlokalizowany jest poza obszarem rewitalizacji, jednak ze względu na jego ponadlokalny charakter został uwzględniony w ramach niniejszego Programu jako projekt istotny dla rozwoju

	gminy.
Sposób oceny efektów realizacji projektów	Projekt wpisuje się w następujące cele operacyjne Programu: 2.1., 2.2., 3.1., 3.2., 3.3. <i>Wskaźniki produktu:</i> Liczba osób korzystająca z infrastruktury
Szacowana wartość projektu	1.300.000,00zł
Okres realizacji	2016-2020
Przewidywane źródła finansowania	Budżet gminy, środki prywatne, fundusze unijne: EFRR (RPO WM 2014 – 2020 – działanie 5.3., 6.2., POIŚ 2014 - 2020), EFRROW (PROW 2014 -2020)

Źródło: opracowanie własne.

10. Mechanizmy zapewnienie komplementarności

Program ujmuje działania w sposób kompleksowy, tak, aby nie pomijać aspektu społecznego oraz gospodarczego lub przestrzenno-funkcjonalnego lub technicznego lub środowiskowego, związanego zarówno z danym obszarem, jak i jego otoczeniem.

Program złożony z wielu różnorodnych projektów jest konstrukcją warunkującą osiągnięcie kompleksowej interwencji. Oczekuje się wzajemnego powiązania oraz synergii projektów rewitalizacyjnych. Nie oznacza to w każdym przypadku obowiązku jednoczesnej realizacji projektów, lecz synchronizację efektów ich oddziaływania na sytuację kryzysową.

„Wytyczne Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020” wskazują na następujące rodzaje komplementarności pomiędzy poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym Programem:

- komplementarność przestrzenna,
- komplementarność problemowa,
- komplementarność proceduralno-instytucjonalna,
- komplementarność międzyokresowa,
- komplementarność źródeł finansowania.

Komplementarność przestrzenna

Pomiędzy projektami zaplanowanymi do realizacji na obszarze rewitalizacji będzie zachodził efekt synergii. Oznacza to, że projekty zostały zaplanowane w taki sposób, aby dotyczyły skoncentrowanej terytorialnie przestrzeni, a co za tym idzie dopełniały się wzajemnie. Jednocześnie ich realizacja będzie wpływała na cały dotknięty sytuacją kryzysową obszar – w sposób kompleksowy, a nie jedynie punktowo. Tym samym, zdiagnozowane problemy rozwiązywane będą u źródła, co uniemożliwi przenoszenie ich na inne obszary gminy.

Komplementarność przestrzenna skutkuje ciągłą analizą następstw decyzji przestrzennych w skali całej gminy i jej otoczenia dla skuteczności programu rewitalizacji. Ponadto należy zauważyć, że cały wyznaczony obszar rewitalizacji objęty jest Miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego (MPZP). Miejscowy plan ma na celu uporządkowanie istniejącej przestrzeni, uzupełnienie istniejącej zabudowy, wskazanie potrzeb w zakresie funkcjonalno – przestrzennym i społecznym. Akt prawa miejscowego, jakim jest MPZP podlega konsultacjom społecznym w trakcie tworzenia.

Komplementarność problemowa

Komplementarność problemową charakteryzuje się uwzględnieniem w projektach rewitalizacyjnych oprócz aspektu społecznego również aspekt gospodarczy, funkcjonalno – przestrzenny, techniczny i środowiskowy. Komplementarność problemowa oznacza konieczność realizacji projektów rewitalizacyjnych, które będą się wzajemnie dopełniały tematycznie, sprawiając, że Program będzie oddziałował na obszar rewitalizacji we wszystkich niezbędnych aspektach. W Programie określono 24 projekty rewitalizacyjne, których cechy i spodziewane efekty korelują z wyżej wymienionymi aspektami w przynajmniej dwóch sferach (społecznej i przynajmniej jednej: gospodarczej lub funkcjonalno – przestrzenny lub technicznej lub środowiskowej). Jak wynika z zestawienia poniższej tabeli, komplementarność problemowa występuje zazwyczaj w sferze społecznej i dwóch pozostałych sferach. Zatem można stwierdzić, że projekty wyznaczone w Programie są ze sobą komplementarne problemowo. Zapewnienie komplementarności problemowej ma przeciwdziałać fragmentacji działań (np. tzw. „rewitalizacji technicznej”, „rewitalizacji społecznej” – określeń błędnie stosowanych, ponieważ

rewitalizacja jest zawsze kompleksowa) koncentrując uwagę na całościowym spojrzeniu na przyczyny kryzysu danego obszaru. W Programie oprócz projektów inwestycyjnych wyznaczono również projekty miękkie (nieinwestycyjne), wykorzystujące utworzoną infrastrukturę.

Tabela 46. Komplementarność problemowa projektów rewitalizacyjnych wynikających z Programu rewitalizacji dla Gminy Szydłowo na lata 2016 - 2020

Nr. proj.	Nazwa projektu	Strefa społeczna	Strefa gospodarcza	Strefa funkcjonalno-przestrzenna	Strefa środowiskowa i techniczna
Projekty główne					
1.	Aktywizacja zawodowa i społeczna osób bezrobotnych, nieaktywnych zawodowo i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz wsparcie w rozwoju lokalnej przedsiębiorczości	x	x	x	x
2.	Wsparcie osób z obszaru rewitalizacji na rzecz aktywizacji i integracji społecznej oraz rozwój działalności kulturalnej, artystycznej, sportowej, rekreacyjnej i edukacyjnej wśród dzieci i młodzieży oraz dorosłych	x		x	
3.	Stworzenie Centrum Społeczno – Kulturalno – Edukacyjnego poprzez budowę Wiejskiego Domu Kultury	x		x	x
4.	Modernizacja świetlicy wiejskiej	x		x	x
5.	Zagospodarowanie terenu na cele sportowe i rekreacyjne	x		x	x
6.	Budowa ciągu pieszo – rowerowego z Szydłowa w kierunku Mławy	x		x	
7.	Rewitalizacja stawu na cele rekreacyjne	x		x	x
8.	Termomodernizacja Szkoły Podstawowej	x		x	x
9.	Modernizacja obiektu Ośrodka Zdrowia	x		x	x
10.	Rozbudowa sieci wodociągowej wraz z przebudową stacji uzdatniania wody	x	x		x
11.	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków jako wsparcie systemu gospodarki ściekowej	x		x	x
12.	Wymiana oświetlenia na energooszczędne (wzdłuż dróg, na terenach publicznych, obiektach sportowo – rekreacyjnych) z możliwością zastosowania odnawialnych źródeł energii	x	x	x	x
13.	Realizacja inwestycji fotowoltaicznych	x	x	x	x
Projekty uzupełniające					
14.	Zagospodarowanie stawów na cele rekreacyjne	x		x	x

Nr. proj.	Nazwa projektu	Strefa społeczna	Strefa gospodarcza	Strefa funkcjonalno-przestrzenna	Strefa środowiskowa i techniczna
15.	Zagospodarowanie terenu pozostałego po wydobywaniu gliny	x		x	x
16.	Rewitalizacja parku podworskiego	x		x	x
17.	Rozbudowa niezbędnej infrastruktury przy Szkole Podstawowej	x		x	x
18.	Utworzenie gabinetów stomatologicznych w szkołach	x		x	x
19.	Zakup karetki dla Ośrodka Zdrowia	x			x
20.	Budowa kanalizacji sanitarnej wraz z oczyszczalnią ścieków	x		x	x
21.	Rozwój lokalnej przedsiębiorczości	x	x		
22.	Uporządkowanie i przygotowanie terenów inwestycyjnych w celu nadania im nowych funkcji gospodarczych	x	x	x	x
23.	Mława-Grudusk – odtworzenie kolejki wąskotorowej	x		x	x
24.	Strzelnica Dębska – atrakcja turystyczna o znaczeniu ponadlokalnym*	x		x	x

Źródło: opracowanie własne.

Komplementarność proceduralno - instytucjonalna

Komplementarność proceduralno – instytucjonalna dotyczy aspektu zarządzania procesem rewitalizacji, którego powodzenie w znacznej mierze uzależnione jest od wykreowania odpowiedniego systemu zarządzania rewitalizacją, który pozwoli na efektywne współdziałanie na jego rzecz różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur. Komplementarność proceduralno – instytucjonalna zapewniona zostanie przez system zarządzania programem, oparty na strukturach Zespołu ds. rewitalizacji, którego trzon stanowią Wójt i pracownicy Urzędu Gminy Szydłowo. System ten zapewni ponadto partycypację interesariuszy procesu rewitalizacji. System zarządzania rewitalizacją, w celu zapewnienia komplementarności przestrzennej został szczegółowo opisany w rozdziale 11 i 12 tj. system wdrażania, system monitoringu i ewaluacji.

Komplementarność międzyokresowa

Zapewnienie komplementarności międzyokresowej procesu rewitalizacji ma na celu racjonalne planowanie działań, w tym możliwość ich kontynuacji i uzupełnienia. Zachowanie ciągłości programowej (polegającej na kontynuacji lub rozwijaniu wsparcia z polityki spójności 2007 – 2013) ma w procesach rewitalizacji kluczowe znaczenie. Działania rewitalizacyjne współfinansowane z funduszy europejskich w ramach perspektywy finansowej Unii Europejskiej na lata 2007 – 2013 są kontynuowane oraz uzupełnione poprzez realizację projektów komplementarnych, w perspektywie 2014 – 2020. np. poprzez działania społeczne już zrealizowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Komplementarność źródeł finansowania

Zabezpieczenie finansowe działań związanych z realizacją Programu stanowią przede wszystkim środki budżetowe gminy. Jednakże środki własne gminy wspomagane będą środkami zewnętrznymi pochodzącymi m.in. ze środków krajowych lub środków Unii Europejskiej. Komplementarność źródeł finansowania, w kontekście polityki spójności 2014 – 2020, oznacza, że projekty rewitalizacyjne, wynikające z Programu opierać się będą na umiejętnym uzupełnianiu i łączeniu wsparcia ze środków EFRR, EFS i FS z wykluczeniem ryzyka podwójnego dofinansowania. Koordynacja środków programów operacyjnych ze środkami polityk i instrumentów krajowych jest konieczna dla realizacji zasady dodatkowości środków UE. Silna koordynacja i synergia projektów rewitalizacyjnych finansowanych szczególnie w ramach EFS i EFRR jest konieczna dla uzyskania korzystnych efektów dla obszarów rewitalizacji. Komplementarność finansowa oznacza także zdolność łączenia prywatnych i publicznych źródeł finansowania.

Podstawowe źródła pozabudżetowe wykorzystywane do realizacji Programu obejmują:

- środki budżetu państwa – przewidziane na współfinansowanie projektów i jako niezależne źródło finansowania,
- środki budżetów samorządów – wojewódzkich, powiatowych – na współfinansowanie projektów lub jako niezależne źródło finansowania,
- środki Unii Europejskiej – m.in. fundusze strukturalne i inwestycyjne: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny, Fundusz Spójności, Instrument Łącząc Europę, Europejski Fundusz na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich,
- inne środki publiczne – np. fundusze celowe z NFOŚiGW, WFOŚiGW, PFRON,
- środki prywatne – np. przedsiębiorców,
- kredyty, pożyczki, obligacje komunalne i inne narzędzia i instrumenty finansowe kierowane do JST.

Poniżej w tabeli przedstawiono źródła finansowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Programu.

Tabela 47. Indykatywne ramy finansowe w odniesieniu do projektów rewitalizacyjnych wynikające z Programu rewitalizacji dla Gminy Szydłowo na lata 2016 - 2020

Nr. projektu	Nazwa projektu	Lokalizacja	Podmiot realizujący	Szacunkowy koszt	Źródło finansowania
Projekty główne					
1.	Aktywizacja zawodowa i społeczna osób bezrobotnych, nieaktywnych zawodowo i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz wsparcie w rozwoju lokalnej przedsiębiorczości	Cały obszar rewitalizacji	Gmina Szydłowo, Ośrodek Pomocy Społecznej	150.000,00 zł	Budżet gminy, fundusze unijne: EFS
2.	Wsparcie osób z obszaru rewitalizacji na rzecz aktywizacji i integracji społecznej oraz rozwój działalności kulturalnej, artystycznej, sportowej, rekreacyjnej i edukacyjnej wśród dzieci i młodzieży oraz dorosłych	Cały obszar rewitalizacji	Koło Gospodyń Wiejskich „MAZOWSZANKI” w Szydłowie, Stowarzyszenie Rozwoju Ziemi Szydłowskie, Klub sportowy „Korona”, jednostki oświaty	100.000,00 zł	Budżet gminy, fundusze unijne: EFS
3.	Stworzenie Centrum Społeczno – Kulturalno – Edukacyjnego poprzez budowę Wiejskiego Domu Kultury	Szydłowo	Gmina Szydłowo	450.000,00 zł	Budżet gminy, fundusze unijne: EFRR, FS, EFRROW
4.	Modernizacja świetlicy wiejskiej	Szydłówek	Gmina Szydłowo	100.000,00 zł	Budżet gminy, fundusze unijne: EFRR, FS, EFRROW
5.	Zagospodarowanie terenu na cele sportowe i rekreacyjne	Szydłówek	Gmina Szydłowo	250.000,00 zł	Budżet gminy, fundusze unijne: EFRR, EFRROW
6.	Budowa ciągu pieszo – rowerowego z Szydłowa w kierunku Mławy	Szydłowo – w kierunku Mławy	Gmina Szydłowo, Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich	300.000,00 zł	Budżet gminy, środki własne jednostki (Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich), fundusze krajowe: NFOŚiGW, WFOŚiGW, fundusze unijne: EFRR
7.	Rewitalizacja stawu na cele rekreacyjne	Noszarzewo Borowe	Gmina Szydłowo	150.000,00 zł	Budżet gminy, fundusze unijne: EFRR, EFRROW
8.	Termomodernizacja Szkoły Podstawowej	Noszarzewo Borowe	Gmina Szydłowo, jednostka oświaty	250.000 zł	Budżet gminy, fundusze unijne: EFRR, FS, EFRROW
9.	Modernizacja obiektu Ośrodka Zdrowia	Noszarzewo Borowe	Gmina Szydłowo	120.000,00 zł	Budżet gminy, fundusze unijne: EFRR, EFS, FS, EFRROW
10.	Rozbudowa sieci wodociągowej wraz z przebudową stacji uzdatniania wody	Cały obszar rewitalizacji	Gmina Szydłowo	1.500.000,00 zł	Budżet gminy, fundusze krajowe: WFOŚiGW,

Nr. projektu	Nazwa projektu	Lokalizacja	Podmiot realizujący	Szacunkowy koszt	Źródło finansowania
					fundusze unijne: EFRR, FS, EFRROW
11.	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków jako wsparcie systemu gospodarki ściekowej	Cały obszar rewitalizacji	Gmina Szydłowo	400.000,00 zł	Budżet gminy, fundusze krajowe: NFOŚiGW, WFOŚiGW, fundusze unijne: EFRR, FS, EFRROW
12.	Wymiana oświetlenia na energooszczędne (wzdłuż dróg, na terenach publicznych, obiektach sportowo – rekreacyjnych) z możliwością zastosowania odnawialnych źródeł energii	Cały obszar rewitalizacji	Gmina Szydłowo	25.000,00 zł	Budżet gminy, fundusze krajowe: NFOŚiGW, WFOŚiGW, fundusze unijne: EFRR, FS, EFRROW
13.	Realizacja inwestycji fotowoltaicznych	Cały obszar rewitalizacji	Gmina Szydłowo	250.000,00 zł	Budżet gminy, fundusze krajowe: NFOŚiGW, WFOŚiGW, fundusze unijne: EFRR, FS, EFRROW
Projekty uzupełniające					
14.	Zagospodarowanie stawów na cele rekreacyjne	Szydłowo	Gmina Szydłowo	250.000,00 zł	Budżet gminy, fundusze unijne: EFRR, EFRROW
15.	Zagospodarowanie terenu pozostałego po wydobyciu gliny	Szydłówek	Gmina Szydłowo	500.000 zł	Budżet gminy, fundusze unijne: EFRR, EFRROW
16.	Rewitalizacja parku podworskiego	Szydłówek	Właściciel posesji	500.000,00 zł	Środki prywatne, budżet województwa mazowieckiego, fundusze unijne: EFRR, EFRROW
17.	Rozbudowa niezbędnej infrastruktury przy Szkole Podstawowej	Nosarzewo Borowe	Gmina Szydłowo, jednostka oświaty	2.500.000,00 zł	Budżet gminy, środki własne jednostki, fundusze unijne: EFRR, EFRROW, EFS
18.	Utworzenie gabinetów stomatologicznych w szkołach	Cały obszar rewitalizacji	Gmina Szydłowo, jednostki oświaty	b.d.	Budżet gminy, środki własne jednostki, środki prywatne, fundusze unijne: EFRR, EFRROW, EFS
19.	Zakup karetki dla Ośrodka Zdrowia	Nosarzewo Borowe	Prywatny inwestor	b.d.	Budżet gminy, fundusze unijne: EFRR, EFS, FS, EFRROW
20.	Budowa kanalizacji sanitarnej wraz z oczyszczalnią ścieków	Cały obszar rewitalizacji	Gmina Szydłowo	6.000.000,00 zł	Budżet gminy, fundusze krajowe: WFOŚiGW,

Nr. projektu	Nazwa projektu	Lokalizacja	Podmiot realizujący	Szacunkowy koszt	Źródło finansowania
					fundusze unijne: EFRR, FS, EFRROW
21.	Rozwój lokalnej przedsiębiorczości	Cały obszar rewitalizacji	przedsiębiorcy	b.d.	Budżet gminy, fundusze unijne: EFRR, EFRROW
22.	Uporządkowanie i przygotowanie terenów inwestycyjnych w celu nadania im nowych funkcji gospodarczych	Cały obszar rewitalizacji	Gmina Szydłowo	3.000.000,00 zł	Budżet gminy, fundusze krajowe: WFOŚiGW, fundusze unijne: EFRR, FS, EFRROW
23.	Mława-Grudusk- odtworzenie kolejki wąskotorowej	Mława-Grudusk	PKP	2.500.000,00 zł	Budżet gminy, środki własne jednostki, fundusze unijne: EFRR, EFRROW
24.	Strzelnica Dębska – atrakcja turystyczna o znaczeniu ponadlokalnym*	Dębsk	Gmina Szydłowo	1.300.000,00zł	Budżet gminy, środki prywatne, fundusze unijne: EFRR, EFRROW

Źródło: opracowanie własne

11. System wdrażania

Opracowanie i przyjęcie Programu rewitalizacji rozpoczyna pierwszy i najistotniejszy etap procesu wdrażania. Dla powodzenia wdrożenia Programu należy przyjąć tzw. zasadę partnerstwa, czyli współpracy poszczególnych zainteresowanych rozwojem obszaru (instytucji samorządowych, organizacji społecznych, przedstawicieli mieszkańców, przedsiębiorców), oraz zasadę partycypacji społecznej, zakładającą prowadzenie dialogu społecznego pomiędzy różnymi podmiotami na terenie gminy, w zakresie wdrażania programu rewitalizacji.

We proces wdrażania Programu rewitalizacji Gminy Szydłowo na lata 2016 - 2020 zaangażowane będą następujące podmioty m.in.:

- Urząd Gminy w Szydłowie;
- Jednostki organizacyjne Urząd Gminy w Szydłowie;
- Organizacje pozarządowe oraz inne podmioty prowadzące działalność o charakterze społecznym;
- Wspólnoty mieszkaniowe;
- Instytucje kultury;
- Kościoły i związki wyznaniowe;
- Mieszkańcy obszaru rewitalizacji;
- Przedsiębiorcy prowadzący działalność gospodarczą w granicach obszaru rewitalizacji;
- Inne podmioty zainteresowane procesem rewitalizacji.

Koordynatorem realizacji Programu będzie Zespół ds. rewitalizacji, na który składa się Wójt Gminy Szydłowo, kierownik referatu rolnictwa budownictwa, pracownik referatu rolnictwa i budownictwa oraz pracownik opieki społecznej, sołtysi sołectw: Nosarzewo Borowe, Szydłowo i Szydłówek oraz przedstawiciele jednostek organizacyjnych JST, w tym placówek kulturalnych i oświatowych, a także przedstawiciele organizacji pozarządowych i sektora gospodarczego oraz mieszkańcy. Funkcjonowanie Zespołu oparto na partycypacyjnym modelu współpracy pomiędzy przedstawicielami Władz Gminy oraz interesariuszami procesu rewitalizacji. Do głównych zadań Zespołu będzie należeć koordynacja wdrażania Programu, monitorowanie i bieżąca ocena procesu rewitalizacji oraz reagowanie na czynniki zaburzające spójność tego procesu oraz, w razie potrzeby, odpowiednie jego modyfikowanie. Ponadto Zespół odpowiadał będzie za propagowanie idei rewitalizacji wśród mieszkańców oraz za prowadzenie działalności promocyjnej i informacyjnej.

Prace nad realizacją projektów rewitalizacyjnych powinny rozpocząć się natychmiast po przyjęciu Programu rewitalizacji. Skuteczne, terminowe i efektywne wdrażanie Programu wymagać będzie szeregu działań: koordynacyjnych, organizacyjnych, koncepcyjnych, kontrolnych i informacyjnych.

Skuteczność realizacji Programu i jego celów zapewnią będzie sprawny system oceny skuteczności wdrażania obejmujący:

- monitoring, czyli podsystem zbierania i selekcjonowania informacji,
- ewaluację, czyli podsystem oceny i interpretacji zgromadzonego materiału.

12. System monitorowania, ewaluacji i aktualizacji

Monitoring procesu wdrażania Programu i jego efektów jest odpowiedzialnym i ważnym zadaniem, warunkującym skuteczne zarządzanie procesem wdrażania Programu. Proces realizacji będzie monitorowany i oceniany przez zespół zadaniowy (Zespołu ds. rewitalizacji).

Głównymi obszarami monitorowania i ewaluacji Programu są:

- cele wytyczone w Programie,
- projekty rewitalizacyjne ujęte w Programie.

Proces monitorowania polegać będzie na systematycznym obserwowaniu zmian zachodzących w ramach poszczególnych celów wytyczonych w Programie. Zaleca się, aby monitoring prowadzony był jednocześnie na kilku płaszczyznach. Powinien dostarczać informacji na temat postępów w osiąganiu przyjętych celów oraz umożliwić kwantyfikację efektów zrealizowanych projektów (zarówno ekonomicznych, jak i społecznych).

Monitoring Programu będzie odbywać się w dwóch etapach:

- roczne sprawozdania z realizacji celów, zawierające podstawowe informacje na temat podejmowanych działań, stopnia realizacji projektów, ewentualnych efektów końcowych tych projektów;
- analiza wskaźnikowa, służąca odpowiedzi na pytanie o zbieżność podejmowanych działań z osiąganymi wynikami społeczno – gospodarczymi gminy wg wskaźników rezultatu.

W szerokim aspekcie ewaluacja dotyczy realizacji Programu oraz jego wpływu na wszelkie dziedziny życia społeczno – gospodarczego oraz strefę funkcjonalno – przestrzenną, środowiskową i techniczną. Ewaluacja musi także odpowiadać na pytanie, w jakim stopniu Program rozwiązuje realne problemy obszaru rewitalizacji i jej społeczności.

W wąskim aspekcie ewaluacja koncentruje się na realizacji poszczególnych elementów Programu, przy czym kryteriami oceny zapisów są:

- wskaźniki realizacji programu rewitalizacji (wskaźniki rezultatu),
- rozwiązywanie problemów (wyzwań przyjętych w Programie),
- realizacja wizji rozwoju (wg przyjętych składników wizji).

Ewaluacja będzie opierać się na trzech rodzajach ocen:

- ocena przed realizacją działań – czy i w jaki sposób Program, a w szczególności poszczególne działania i projekty rewitalizacyjne, wpłyną na grupy docelowe, przyczyniając się do poprawy sytuacji na terenie obszaru rewitalizacji, a w konsekwencji na terenie całej gminy
- ocena w trakcie realizacji zadań (projektów) – odpowiada na pytanie, czy przyjęte cele i podjęte w następstwie działania zmierzają w dobrym kierunku,
- ocena po realizacji zadań – ocena długoterminowego wpływu Programu na grupy docelowe, dająca odpowiedź na pytanie, czy efekty wynikłe z zastosowania strategii są trwałe.

Badanie efektów wdrażania Programu nastąpi na podstawie dwóch rodzajów wskaźników: wskaźnika produktu oraz wskaźnika rezultatu. Wskaźniki wyróżniono zgodnie z metodologią badania efektów wdrażania stosowaną przy tworzeniu dokumentów o charakterze strategicznym oraz programowym. Wskaźniki produktu odnoszą się do wszystkich produktów, które powstały w trakcie realizowania Programu. Mierzony jest w jednostkach rzeczowych. Natomiast wskaźnik rezultatu dotyczy efektów działań, które nastąpiły w wyniku realizowania Programu. Informuje o zmianach jakie nastąpiły

w wyniku wcielenia w życie danego projektu rewitalizacyjnego. W poniższej tabeli zestawiono wskaźniki produktu i rezultatu projektów planowanych do realizacji w ramach procesu rewitalizacji.

Tabela 48. Zestawienie wskaźników produktu i rezultatu

Wskaźniki produktu i rezultatu	
Wskaźnik produktu	Jednostka
Liczba zrealizowanych projektów inwestycyjnych	szt.
Liczba zorganizowanych spotkań/warsztatów służących aktywizacji społecznej	szt.
Liczba zorganizowanych imprez kulturalnych, artystycznych, edukacyjnych, sportowych, integracyjnych	szt.
Długość dróg wybudowanych lub zmodernizowanych	km
Długość wybudowanych chodników i ścieżek rowerowych	km
Długość wybudowanej sieci kanalizacyjnej	km
Ilość wybudowanych przydomowych oczyszczalni ścieków	szt.
Ilość postawionych lamp oświetlenia ulicznego	szt.
Ilość zlikwidowanego azbestu z obiektów budowlanych	m ²
Wskaźnik rezultatu	Jednostka
Liczba osób korzystających ze wsparcia, doradztwa zawodowego w zakresie aktywizacji zawodowej	os.
Liczba osób, którym po uzyskaniu wsparcia udało się znaleźć pracę lub otworzyć własną działalność	os.
Zmniejszenie liczby osób długotrwale bezrobotnych	os.
Zmniejszenie liczby osób objętych procedurą „Niebieskiej Karty”	os.
Spadek liczby przestępstw	%
Liczba osób korzystająca z infrastruktury społecznej	os.
Liczba osób uczestniczących w zorganizowanych wydarzeniach kulturalnych, artystycznych, edukacyjnych, sportowych, integracyjnych	os.

Źródło: opracowanie własne

10. Literatura

- 1) Aspekty prawne i organizacyjne zarządzania rewitalizacją, tom 6, 2009r.
- 2) Demograficzne i społeczne uwarunkowania rewitalizacji miast w Polsce, Instytut Rozwoju Miast, tom 5, 2009r.
- 3) Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2016
- 4) Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii na 2016 rok
- 5) Instrukcja dotycząca przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenia ładu przestrzennego, 2016r.
- 6) Mazowiecki Regionalny Program Operacyjny 2014–2020, Zarząd Województwa Mazowieckiego, 2015r.
- 7) Narodowy Plan Rewitalizacji 2022, założenia
- 8) Podręcznik rewitalizacji, Zasady, procedury i metody działania współczesnych procesów rewitalizacji, GTZ Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit przy współpracy Institut für Wohnen und Umwelt Darmstadt, 2003r.
- 9) Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014–2020, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, 2014r.
- 10) Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 - 2020
- 11) Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Szydłowo na lata 2013 – 2032
- 12) Przepis na rewitalizację, Fundacja dla Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, 2015r.
- 13) Przestrzenne aspekty rewitalizacji – śródmieścia, blokowiska, tereny poprzemysłowe, pokolejowe i powojaskowe, Instytut Rozwoju Miast, tom 4, 2009r.
- 14) Rewitalizacja i planowanie przestrzenne stref społecznie wykluczonych, poradnik, Instytut Rozwoju Miast, 2011r.
- 15) Roczna analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy Szydłowo za 2015 rok, 2016r.
- 16) System monitorowania rewitalizacji, Instytut Rozwoju Miast, tom 11, 2011r.
- 17) Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, 2015r.
- 18) Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Szydłowo, 2009-2010r.

Załącznik nr 1 – Raport z konsultacji społecznych

Konsultacje społeczne składały się z następujących etapów:

1. Warsztaty strategiczne z przedstawicielami gminy Szydłowo, które odbyły się na etapie powstawania koncepcji Programu rewitalizacji;
2. Spotkanie informacyjne i konsultacyjno - warsztatowe z mieszkańcami na etapie planowania Programu rewitalizacji;
3. Wywiady z organizacjami pozarządowymi mającymi siedzibę na terenie gminy Szydłowo;
4. Wywiady z przedsiębiorcami mającymi siedzibę na terenie gminy Szydłowo;
5. Spotkanie z mieszkańcami na etapie konsultowania Programu rewitalizacji;
6. Ankieta konsultująca Program rewitalizacji.

Poniżej omówiono wyniki konsultacji społecznych z uwzględnieniem poszczególnych etapów i metod konsultacyjnych.

1) Warsztaty strategiczne z przedstawicielami gminy

Warsztaty były elementem konsultacji społecznych prowadzonych w związku z opracowaniem Programu rewitalizacji gminy Szydłowo. Odbyły się one 04.07.2016r. w Urzędzie Gminy. Uczestnikami warsztatów byli przedstawiciele i pracownicy Urzędu Gminy. Warsztat składał się z prezentacji oraz części warsztatowej.

Podstawowe cele warsztatów to:

- pozyskanie wiedzy o obszarach zdegradowanych
- diagnoza problemów i ich przyczyn
- inwentaryzacja zasobów, pomysłów na rozwiązanie problemów
- uzyskanie hierarchii potrzeb

Warsztaty składały się z pięciu części:

Zadanie I Wyszczególnienie problemów jakie występują w gminie

Zadanie II Opis przyczyn i czynników wpływających na kryzys

Zadanie III Podział zdiagnozowanych problemów na pilne i ważne

Zadanie IV Rozmieszczenie karteczek z wyszczególnionymi problemami na mapie gminy

Zadanie V Zebranie pomysłów na działania, planowane inwestycje, potencjały wraz z dopasowaniem ich do rozmieszczonych na mapie problemów.

2) Spotkanie informacyjne i konsultacyjno-warsztatowe z mieszkańcami na etapie planowania Programu Rewitalizacji

Spotkanie odbyło się 30.07.2016r. w Szydłowie. Celem spotkania było przybliżenie mieszkańcom i innym interesariuszom tematyki rewitalizacji. Posłużyła temu prezentacja wyjaśniająca czym jest rewitalizacja, obszar zdegradowany i obszar koncentracji negatywnych zjawisk. Przedstawiono uwarunkowania gminy i wstępną diagnozą obszarów zdegradowanych oraz harmonogram prac nad projektem. W dalszej części spotkania została przeznaczona na zebranie opinii na temat obszarów zdegradowanych na terenie gminy oraz sformułowanie zadań do realizacji, które odpowiadają na oczekiwania potrzeby lokalnej społeczności.

3) Wywiady z organizacjami pozarządowymi mającymi siedzibę na terenie gminy Szydłowo

W ramach konsultacji społecznych przeprowadzono 5 wywiadów przedstawicielami organizacji pozarządowych z terenu gminy Szydłowo. Respondentom zadano następujące pytania otwarte:

1. Czy słyszał/a Pan/Pani o tym, że gmina przygotowuje Program rewitalizacji?
2. Jeżeli tak, to z jakiego źródła?
3. Jakie obszary według Pana / Pani na terenie gminy Szydłowo wymagają rewitalizacji. Jakie miejscowości są najbardziej zaniedbane i dlaczego?
4. Jakie problemy społeczne, środowiskowe techniczne, gospodarcze, funkcjonalne występują na terenie miejscowości w której Pan / Pani działa.
5. Jak ocenia Pan kondycję organizacji pozarządowych na terenie gminy?
6. Jak ocenia Pan warunki które stwarza gmina do działalności organizacji pozarządowych?
7. Czy realizuje Pan projekty finansowane ze źródeł zewnętrznych?
8. Czy ma pan pomysły na projekty, które można by zrealizować ze źródeł zewnętrznych?
9. Jeżeli tak to jakie, na czym polegają, zakres, na jakim etapie planowania /realizacji, jakie są podmioty realizujące (z kim zostanie nawiązana współpraca),jaki obszar będą obejmować, szacowaną wartość, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia

W badaniu wzięli udział przedstawiciele następujących organizacji działających na terenie gminy Szydłowo:

- Koło Gospodyń Wiejskich MAZOWSZANKI w Szydłowie
- Stowarzyszenie Rozwoju Ziemi Szydłowskiej
- OSP Szydłowo
- Stowarzyszenie Szydłówek
- Gminny Klub Sportowy "Korona" Szydłowo

4) Wywiady z przedsiębiorcami mającymi siedzibę na terenie gminy Szydłowo

W ramach konsultacji społecznych przeprowadzono 3 wywiady przedsiębiorcami z terenu gminy Szydłowo. Respondentom zadano następujące pytania otwarte:

1. Czy słyszał/a Pan/Pani o tym, że gmina przygotowuje Program rewitalizacji?
2. Jeżeli tak, to z jakiego źródła?
3. Jakie obszary według Pana/ Pani na terenie gminy Szydłowo wymagają rewitalizacji. Jakie miejscowości są najbardziej zaniedbane i dlaczego?
4. Jakie problemy społeczne, środowiskowe techniczne, gospodarcze, funkcjonalne występują na terenie miejscowości w której Pan / Pani działa.
5. Jak ocenia Pan/Pani kondycję przedsiębiorstwa
6. Jak ocenia Pan/Pani warunki, które stwarza gmina do rozwoju przedsiębiorstw?
7. Czy realizuje Pan projekty finansowane ze źródeł zewnętrznych?
8. Czy ma pan pomysły na projekty, które można by zrealizować ze źródeł zewnętrznych?
9. Jeżeli tak to jakie, na czym polegają, zakres, na jakim etapie planowania /realizacji, jakie są podmioty realizujące (z kim zostanie nawiązana współpraca),jaki obszar będą obejmować, szacowaną wartość, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia

W ramach konsultacji społecznych przeprowadzono wywiady indywidualne z przedstawicielami następujących firm działających na terenie gminy Szydłowo:

- P.P.H.U. WASPAL – tartak Nosarzewo Borowe
- SD-HOL Sławomir Drupiewski - Szydłówek

→ Solecki Transport - Szydłowo

5) Spotkanie z mieszkańcami na etapie konsultowania Programu rewitalizacji;

Spotkanie odbyło się 24.10.2016r. w Szydłowie. Celem spotkania było zaprezentowanie mieszkańcom i innym interesariuszom roboczej wersji Programu rewitalizacji. Posłużyła temu prezentacja ukazująca zagadnienia ujęte w dokumencie w tym prezentująca obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji. Przedstawiono uwarunkowania gminy i diagnozę obszarów zdegradowanych oraz listę projektów rewitalizacyjnych. Dalsza część spotkania została przeznaczona na pytania uczestników oraz zebranie opinii mieszkańców oraz pomysłów na dodatkowe projekty.

6) Ankieta konsultująca Program Rewitalizacji.

Ankieta z pytaniami otwartymi miała na celu umożliwienie mieszkańcom zgłoszenie uwag i dodatkowych pomysłów do Programu Rewitalizacji. Składała się ona z następujących pytań:

1. Jakie istotne problemy o charakterze społecznym, gospodarczym, funkcjonalno-przestrzennym, technicznym lub środowiskowym występują na obszarze zdegradowanym gminy Szydłowo, a nie zostały wyszczególnione w Programie Rewitalizacji?
2. Jakie przedsięwzięcia z zakresu rewitalizacji powinna przeprowadzić gmina a nie zostały ujęte w Programie Rewitalizacji?
3. Jako przedsiębiorca / przedstawiciel organizacji pozarządowej chciałbym /chciałabym zgłosić do Programu Rewitalizacji następujący projekt:
4. W przypadku zgłaszania projektu proszę podać imię nazwisko, nazwę reprezentowanego podmiotu oraz numer telefonu i adres e-mail.
5. Które zagadnienia lub projekty nie powinny znaleźć się w dokumencie i dlaczego?
6. Inne uwagi do dokumentu.

Do Urzędu Gminy Szydłowo nie wpłynęły uwagi za pośrednictwem ankiety.

Wyniki konsultacji społecznych problemy i pomysły zgłaszane przez mieszkańców organizacje pozarządowe, firmy oraz przedstawicieli gminy:

Obszar	Zdiagnozowany Problem	Pomysł/realizacja	Obszar problemowy
Szydłówek	brak chęci podejmowania pracy, korzystanie z pomocy społecznej, alkohol, przestępczość		społeczny
Szydłówek	brak miejsc spędzania czasu wolnego, młodzieży		społeczny
Szydłówek	zaniedbany, zabytkowy park podworski (teren prywatny)		przestrzenno-funkcjonalny
Cała gmina	zły stan techniczny wodociągu	projekt stacji uzdatniania wody	techniczny
Szydłówek	niezagospodarowane stawy, glinianki	zagospodarowanie terenu na cele rekreacyjne	przestrzenno-funkcjonalny
Szydłowo, Szydłówek	brak oczyszczalni ścieków	realizacja gotowej koncepcji budowy oczyszczalni ścieków	techniczny, środowiskowy
Nowa wieś	budynek gminny wymagający remontu	realizacja projektu remontu budynku gminnego	przestrzenno – funkcjonalny
Szydłowo	brak zajęć dla dzieci, brak organizacji pozarządowych,		społeczny
Szydłowo	brak budynku na cele kulturalno – społeczne, domu kultury	remont świetlicy w Szydłowie	społeczny
Szydłowo		zagospodarowanie stawów w Szydłowie na cele rekreacyjne	społeczny, przestrzenno - funkcjonalny
Giednia	spalona świetlica, brak miejsc spotkań	realizacja projektu remontu budynku	przestrzenno - funkcjonalny
Nosarzewo Borowe		termomodernizacja szkoły podstawowej, wraz z wymianą instalacji	techniczny
Nosarzewo Borowe	zły stan techniczny budynku ośrodka zdrowia	remont budynku ośrodka zdrowia	przestrzenno – funkcjonalny, techniczny
Nosarzewo Borowe	zły stan techniczny zabytków - dworek, park, w rękach prywatnych wymaga remontu	remont budynku	przestrzenno – funkcjonalny techniczny
Nosarzewo borowe		zagospodarowanie stawu na funkcję rekreacyjno - sportową	przestrzenno – funkcjonalny
Cała gmina		realizacja korytarzy ekologicznych wyznaczonych w mpzp	środowiskowy
Dębsk		zagospodarowanie terenu strzelnicy - teren dzierżawiony przez klub sportowy	przestrzenno – funkcjonalny
Garlino	niezagospodarowane budynki po szkole podstawowej	adaptacja budynku na cele mieszkań socjalnych	społeczne, przestrzenno - funkcjonalny
Cała gmina	brak oświetlenia energooszczędnego		techniczny, środowiskowy
Cała gmina	słabe doświetlenie miejsc publicznych, terenów sportowo - rekreacyjnych		techniczny
Cała gmina	brak udziału instalacji fotowoltaicznych		środowiskowy
Cała gmina	niski poziom edukacji ekologicznej w szczególności w zakresie segregacji odpadów		środowiskowy
Szydłówek –	brak infrastruktury rowerowej	budowa ścieżki rowerowej w	przestrzenno-

Grudusk		miejsu torów kolejki wąskotorowej, obecnie teren PKP	funkcjonalny
Tyszk-Bregendy	brak miejsca spędzania czasu wolnego dla dzieci i rodzin z dziećmi. mała miejscowość, mieszkańcy mają poczucie, że miejscowość jest pominięta w planach inwestycyjnych gminy.	budowa placu zabaw dla dzieci	społeczny
Szydłowo, Szydłówek, Nosarzewo Borowe	niski stopień bezpieczeństwa poruszania się pieszych i rowerzystów	budowa ciągu pieszo-rowerowego od Szydłowa w kierunku Mławy, budowa chodnika w Szydłówniku i Nosarzewie Borowym	przestrzenno-funkcjonalny
Szydłówek, Nosarzewo Borowe	brak oferty spędzania czasu wolnego na świeżym powietrzu dla mieszkańców	budowa siłowni na świeżym powietrzu, budowa pola golfowego w Szydłówniku zgodnie z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy	społeczny, przestrzenno-funkcjonalny
Cała gmina	za małe firmy by wchłonąć bezrobocie, wysoki stopień bezrobocia, słabokomunikacja publiczna gminy z miastem	autobus miejski do Mławy	gospodarczy
Nosarzewo Borowe		budowa parkingu przy budynku szkoły i przedszkola	przestrzenno-funkcjonalny
Nosarzewo Borowe		budowa sali gimnastycznej przy budynku szkoły	społeczny, przestrzenno-funkcjonalny
Cała gmina	odór z kurników	kampania społeczna	środowiskowy
Nosarzewo Borowa	brak miejsca spotkań i wypoczynku dla mieszkańców	budowa altany, miejsca piknikowego	przestrzenno-funkcjonalny
Nosarzewo Borowa		zakup karetki dla miejscowości Nosarzewo Borowe	techniczny
Szydłowo		remont budynku plebanii przy kościele w Szydłówniku	przestrzenno-funkcjonalny
Cała gmina		utworzenie gabinetów stomatologicznych w szkołach	społeczny

Projekt do realizacji zgłaszane do realizacji przez organizacje, firmy i mieszkańców

Koło Gospodyń Wiejskich MAZOWSZANKI w Szydłówniku

- dodatkowe pozaszkolne zajęcia dla dzieci i młodzieży: sportowe muzyczne plastyczne. Stworzenie dzieciom okazji do prezentowania w szerszym gronie swoich umiejętności.
- szkolenia z gastronomii dla Koła Gospodyń Wiejskich.
- zajęcia z robótek ręcznych, zajęcia z rękodzieła np. robienie palm wielkanocnych, ozdób świątecznych

Stowarzyszenie Rozwoju Ziemi Szydłowskiej

- cykl warsztatów dla KGW spotkanie ze znanym kucharzem, techniki kucharskie - warsztaty połączone z kolacją, poczęstunkiem
- zajęcia dla dzieci połączone z wycieczką edukacyjną.
- utworzenie na terenie gminy miejsca piknikowego, wiata, ławki, miejsce na ognisko

Ponadto w toku konsultacji firmy, organizacje i mieszkańcy zgłosili następujące problemy:

- nie ma żadnej oferty dodatkowej dla dzieci (zajęcia pozaszkolne)
- bezrobocie, brak miejsc pracy
- brak chodników, parkingów, potrzeba poprawy infrastruktury drogowej

- brak programów wsparcia dla przedsiębiorców
- brak popytu na usługi, nie ma możliwości zatrudniania nowych pracowników
- małe możliwości pozyskiwania dodatkowych środków przez organizacje pozarządowe

Wskazywano też aspekty pozytywne, które powinny zostać utrzymane

- pozytywne nastawienie gminy do organizacji pozarządowych, wspieranie w miarę możliwości
- współpraca organizacji pozarządowych między sobą
- prężnie działająca Ochotnicza Straż Pożarna, wyposażona w nowoczesny sprzęt
- mieszkańcy gminy chętnie uczestniczą w działaniach proponowanych przez organizacje pozarządowe.